

**Wojewódzka Stacja Sanitarno–Epidemiologiczna
we Wrocławiu**

**OCENA STANU
BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO
WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
w 2021 r.**

WROCLAW 2022

SPIS TREŚCI:

1	WPROWADZENIE	7
2	ANALIZA ZAGROŻEŃ EPIDEMIOLOGICZNYCH	8
2.1	WYBRANE JEDNOSTKI CHOROBY	8
2.1.1	Tabelaryczne zestawienie wybranych jednostek chorobowych	8
2.1.2	Sytuacja epidemiologiczna wybranych jednostek chorobowych	9
2.1.3	SARS-CoV-2/COVID-19	11
2.2	SZCZEPIENIA OCHRONNE OBOWIĄZKOWE I ZALECANE	12
3	OCENA ZAOPATRZENIA W WODĘ DO SPOŻYCIA	13
3.1	WODOCIĄGI SIECIOWE	13
3.2	INNE PODMIOTY ZAOPATRUJĄCE W WODĘ	18
3.3	INFORMACJA NA TEMAT ZWODOCIĄGOWANIA MIEJSCOWOŚCI	18
3.4	CIEPŁA WODA W INSTALACJACH WODOCIĄGOWYCH WEWNĄTRZ BUDYNKÓW	19
3.5	UJĘCIA WÓD WYKORZYSTYWANYCH DO ZAOPATRZENIA W WODĘ DO SPOŻYCIA	20
3.6	POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE ZWIĄZANE Z NADZOREM NAD JAKOŚCIĄ WODY	21
4	BADANIA CZYNNIKÓW SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA WEWNĄTRZ POMIESZCZEŃ	22
5	STAN SANITARNO-PORZĄDKOWY MIEJSCOWOŚCI	23
5.1	MIASTA I TERENY WIEJSKIE	23
5.2	TERENY REKREACYJNE	23
5.3	USTĘPY PUBLICZNE	24
6	OBIEKTY REKREACJI WODNEJ	25
6.1	PLYWALNIE KRYTE	25
6.2	PLYWALNIE ODKRYTE	25
6.3	PLYWALNIE MIESZANE	26
6.4	KĄPIELISKA	26

6.5	MIEJSCA WYKORZYSTYWANE DO KĄPIELI	28
6.6	BASENY	29
6.7	PLAŻE	29
6.8	PODSUMOWANIE	30
7	OBIEKTY DZIAŁAJĄCE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ	31
7.1	DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	31
7.2	INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ	31
7.3	PLACÓWKI ZAPEWNIAJĄCE CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ	31
7.4	NOCLEGOWNIE	32
7.5	PODSUMOWANIE	32
8	OBIEKTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI HOTELAERSKIE	33
8.1	HOTELE	33
8.2	MOTELE	33
8.3	PENSJONATY	33
8.4	KEMPINIGI	33
8.5	DOMY WYCIECZKOWE	34
8.6	SCHRONISKA I POLA BIWAKOWE	34
8.7	INNE OBIEKTY	34
8.8	PODSUMOWANIE	35
9	ZAKŁADY ŚWIADCZĄCE USŁUGI UPIĘKSZAJĄCE CIAŁO	36
9.1	ZAKŁADY FRYZJERSKIE	36
9.2	ZAKŁADY KOSMETYCZNE	36
9.3	ZAKŁADY TATUAŻU	37
9.4	ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ	38
9.5	ZAKŁADY POZOSTAŁE	38
9.6	PODSUMOWANIE	39

10	CMENTARZE I DOMY PRZEDPOGRZEBOWE; EKSHUMACJE	40
11	STAN SANITARNY INNYCH OBIEKTÓW	42
12	OBIEKTY OBSŁUGI PASAŻERSKIEJ	42
12.1	DWORCE I STACJE KOLEJOWE	42
12.2	DWORCE AUTOBUSOWE	42
12.3	WIATY PRZYSTANKOWE	42
12.4	PORTY LOTNICZE	42
12.5	PRZYSTANIE	43
12.6	PRZEJŚCIA GRANICZNE	43
12.7	PODSUMOWANIE	43
13	ŚRODKI TRANSPORTU	44
14	PODMIOTY LECZNICZE	45
14.1	SZPITALE	45
14.2	SZPITALE UZDROWISKOWE	45
14.3	SANATORIA	46
14.4	PRZYCHODNIE, OŚRODKI, PORADNIE, AMBULATORIA	46
14.5	STACJE DIALIZ	47
14.6	PRAKTYKI LEKARSKIE, PRAKTYKI PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH	47
14.7	ZAKŁADY OPIEKUŃCZO-LECZNICZE, PIELEŃNACYJNO-OPIEKUŃCZE	48
14.8	HOSPICJA	48
15	PROMIENIOWNIE JONIZUJĄCE I NIJONIZUJĄCE	49
15.1	PRACOWNIE RENTGENOWSKIE	49
15.2	ŹRÓDŁA PROMIENIOTWÓRCZE IZOTOPOWE	49
15.3	PLACÓWKI POMIARÓW SKAŻEŃ PROMIENIOTWÓRCZYCH	49
15.4	PROMIENIOWANIE NIJONIZUJĄCE ELEKTROMAGNETYCZNE	49

16	OCENA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI, OBROTU, MAGAZYNOWANIA ŻYWNOSCI ORAZ ŻYWIENIA ZBIOROWEGO	50
16.1	ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOSCI	51
16.1.1	Wytwórnice lodów	51
16.1.2	Piekarnie	53
16.1.3	Ciastkarnie	55
16.1.4	Przetwórnice owocowo-warzywne i grzybowe	56
16.1.5	Wytwórnice napojów bezalkoholowych i rozlewni piwa	58
16.1.6	Wytwórnice naturalnych wód mineralnych, naturalnych wód źródlanych i stołowych	60
16.1.7	Zakłady garmazeryjne	61
16.2	OBIEKTY OBROTU ŻYWNOSCIĄ	63
16.2.1	Sklepy spożywcze	63
16.2.2	Kioski	64
16.2.3	Magazyny hurtowe	64
16.3	OBIEKTY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO	65
16.3.1	Zakłady żywienia zbiorowego otwartego	65
16.3.2	Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego	66
17	ZAGROŻENIE ŚRODOWISKA PRACY Z UWZGLĘDNIENIEM CHOROÓB ZAWODOWYCH	69
17.1	OCENA ŚRODOWISKA PRACY	69
17.2	CHEMIKALIA – WPROWADZANIE DO OBROTU I STOSOWANIE W DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ	70
17.3	OCENA NARAŻENIA ZAWODOWEGO	71
17.4	CHOROBY ZAWODOWE	77
18	ŚRODKI ZASTĘPCZE	79
19	ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	82
20	STAN SANITARNY ZAKŁADÓW NAUCZANIA I WYCHOWANIA	84
20.1	SZKOŁY	86
20.2	OCENA WARUNKÓW POBYTU DZIECI I MŁODZIEŻY W PLACÓWKACH NAUCZANIA I WYCHOWANIA	88
20.3	NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI W SZKOŁACH	90
20.4	ŻŁOBKI/KLUBY DZIECIĘCE, PRZEDSZKOLA/INNE FORMY WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO.	90
20.5	PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE - DOMY DZIECKA	91
20.6	INTERNATY I BURSRY ZAKŁADY Z POBYTEM CAŁODOBOWYM ORAZ Z POBYTEM DZIENNYM I CAŁODOBOWYM	91

20.7	SZKOŁY WYŻSZE	91
20.8	WYPOCZYNEK DZIECI I MŁODZIEŻY	92
21	WYCHOWANIE ZDROWOTNE I PROMOCJA ZDROWIA	97
21.1	DZIAŁANIA PROGRAMOWE I NIEPROGRAMOWE O ZASIĘGU WOJEWÓDZKIM	97
21.2	DZIAŁANIA O ZASIĘGU REALIZOWANE PRZEZ WYBRANE PSSE	100
22	DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNO – REPRESYJNA	102
23	WNIOSKI	103

1 WPROWADZENIE

Zgodnie z delegacją zawartą w art. 12a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu przedstawia ocenę stanu bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2021 r.

Zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa wykonują: wojewódzki i powiatowi państwowi inspektorzy sanitarni, kierujący odpowiednio działalnością stacji wojewódzkiej i 26 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych.

Zgodnie z kompetencjami i zadaniami określonymi w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a także w innych aktach prawnych, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej nadal kontynuowały w 2021 r. działania dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego ludności, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny środowiska, higieny pracy w zakładach pracy, higieny radiacyjnej, higieny procesów nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne – w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Jednak ze względu na panującą sytuację epidemiologiczną w kraju, tj. ogłoszony w okresie od 20 marca 2020 r. do odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, konieczne było przeprowadzenie weryfikacji celów i zadań zaplanowanych do realizacji w 2021 r. Ogłoszenie stanu epidemii stało się najpoważniejszym od wielu lat wyzwaniem dla wojewódzkiej i powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych oraz wszystkich jednostek systemu ochrony zdrowia, służb, straży i inspekcji na terenie województwa.

Organy PIS woj. dolnośląskiego uczestniczyły w realizacji zadań związanych ze zmniejszeniem ryzyka wystąpienia zachorowania na SARS-CoV-2/Covid-19, w tym prowadziły nadzór nad przestrzegania przepisów przeciwepidemicznych. W czasie przeprowadzonych kontroli sanitarnych zwracano szczególną uwagę na przestrzeganie zasad aktualnie obowiązującego reżimu sanitarnego dotyczącego m.in. obowiązku zasłaniania ust i nosa, dostępności środków do dezynfekcji rąk oraz umieszczania tabliczek informujących o obowiązujących ograniczeniach i nakazach, i zakazach.

Przedkładana ocena stanu sanitarnego województwa dolnośląskiego oparta jest na wynikach kontroli obiektów i wynikach badań laboratoryjnych przeprowadzonych w 2021 r. przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną we Wrocławiu oraz 26 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego. Ocena zawiera dane na dzień 31 grudnia 2021 r.

2 ANALIZA ZAGROŻEŃ EPIDEMIOLOGICZNYCH

2.1 WYBRANE JEDNOSTKI CHOROBOWE

2.1.1 Tabelaryczne zestawienie wybranych jednostek chorobowych

- wg liczby zachorowań wykazanych w sprawozdaniach MZ-56 o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach województwa dolnośląskiego oraz danych z Zakładu Epidemiologii NIZP-PZH Departament Zapobiegania oraz Zwalczania Zakażeń i Chorób Zakaźnych u ludzi GIS - Zachorowania na wybrane choroby zakaźne w Polsce od 01.01 do 31.12 2021 r. w porównywalnym okresie w 2020 r.

Jednostka chorobowa	Rok 2020				Rok 2021			
	Polska		dolnośląskie		Polska		dolnośląskie	
	liczba zachorowań	zapadalność na 100 tys.	liczba zachorowań	zapadalność na 100 tys.	liczba zachorowań	zapadalność na 100 tys.	liczba zachorowań	zapadalność na 100 tys.
Bakteryjne zatrucia pokarmowe - ogółem	5 367	13,98	313	10,80	8 310	21,66	478	16,57
w tym o etiologii salmonellozowej	5 300	13,82	307	10,59	7 975	20,79	477	16,54
Lamblioza (giardioza)	358	0,93	9	3,10	548	1,43	33	1,14
Listerioza	58	0,15	5	0,18	116	0,30	9	0,31
Tężec ogółem	2	0,01	-	-	6	0,2	0	0,00
Krzusiec	753	1,96	31	1,07	180	0,47	5	0,17
Choroba meningokokowa inwazyjna ogółem	106	0,28	3	0,10	180	0,47	8	0,28
Kiła ogółem (bez kiły wrodzonej i noworodków)	716	1,87	22	0,75	1 124	2,93	33	1,14
Rzeżączka	246	0,64	4	0,14	283	0,74	5	0,17
Inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez Chlamydie	168	0,44	2	0,07	283	0,74	4	0,14
Borelioza (choroba z Lyme) ogółem	12 934	33,72	407	14,04	12 427	32,40	470	16,29
Encefalopatie gąbczaste - choroba Creutzfelda-Jakoba (CJD)	11	0,03	0	-	18	0,05	0	0,00
Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień	4 402	11,48	131	4,51	5 235	13,65	256	8,87
Kleszczowe zapalenie mózgu	158	0,41	8	0,27	212	0,55	20	0,69
Ospa wietrzna	71 567	186,60	3 570	123,17	57 674	150,37	2 865	99,34
Odra	29	0,08	1	0,03	14	0,04	1	0,03
Różyczka	98	0,26	7	0,24	50	0,13	2	0,06
WZW typu A	111	0,29	16	0,55	90	0,23	6	0,20
WZW typu B ostre	14	0,04	-	-	14	0,04	1	0,03
WZW typu B przewlekłe i BNO	979	2,55	29	1,00	1 527	3,98	73	2,53
WZW typu C ostre ogółem	10	0,03	1	0,03	15	0,04	2	0,06
WZW typu C przewlekłe	945	2,46	72	2,48	1 232	3,21	101	3,50
AIDS-Zespół nabytego upośledzenia odporności	47	0,12	3	0,10	59	0,15	11	0,38
Nowo wykryte zakażenia HIV	840	2,19	77	2,67	1 341	3,50	176	6,10
Świnka (nagminne zapalenie przyusznicy)	582	1,52	21	0,72	484	1,26	19	0,65
Malaria (zimnica)	7	0,02	1	0,03	16	0,04	1	0,03
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna ogółem	582	1,52	17	0,59	839	2,19	63	2,18
Choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> , inwazyjna ogółem	78	0,20	2	0,07	54	0,14	1	0,03
Grypa i podejrzenia zachorowań na grypę ogółem	3 160 711	8 240,85	182 531	6 297,37	2 973 733	7753,35	151 819	5264,18

2.1.2 Sytuacja epidemiologiczna wybranych jednostek chorobowych

Zatrucia pokarmowe

W roku 2021 w Rejestrze Ognisk Epidemicznych odnotowano 16 ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych.

W 7 ogniskach nie udało się ustalić czynnika etiologicznego, w pozostałych stwierdzono:

- *Salmonella Enteritidis* – w 3 ogniskach;
- *Salmonella Typhimurium* – w 1 ognisku;
- *Clostridium difficile* - w 5 ogniskach.

Krztusiec

W roku 2021 na terenie województwa dolnośląskiego zarejestrowano ponad 6-krotny spadek liczby zachorowań (5 przypadków) w stosunku do 2020 roku (31 przypadków). Podobny trend, ponad 4 krotny spadek zachorowań zanotowano na terenie Polski (2021 rok -180 zachorowań, 2020 rok – 753 zachorowania).

Choroby szerzące się drogą płciową

W 2021 roku, w porównaniu do roku 2020, w województwie odnotowano:

- wzrost liczby zachorowań na kiłę;
- wzrost liczby zachorowań na rzeżączkę;
- wzrost liczby zachorowań na inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez *Chlamydie*.

Borelioza

W 2021 r. w województwie dolnośląskim zanotowano nieznaczny wzrost liczby zachorowań na boreliozę. Zarejestrowano 470 przypadków boreliozy, w tym 462 potwierdzonych i 8 prawdopodobnych. Z ogólnej liczby zachorowań wyszczególniono 18 przypadków neuroboreliozy. Hospitalizowano 26 osób. W 2021 r. na obszarze kraju zarejestrowano spadek liczby zachorowań - 12 427 przypadków (w roku 2020 zgłoszono 12 934 przypadki).

Encefalopatie gąbczaste - choroba Creutzfelda-Jakoba (CJD)

W 2021 r. podobnie jak w latach 2019-2020 w województwie dolnośląskim nie zanotowano przypadków zachorowań na encefalopatie gąbczaste. Po raz ostatni w 2018 roku zgłoszono 3 przypadki zachorowań z typowym obrazem klinicznym i szybko postępującą demencją. Na obszarze kraju w 2021 roku zarejestrowano 18 zachorowań, o 7 przypadków więcej niż w roku 2020 r.

Odra

W województwie dolnośląskim w 2021 r. podobnie jak w 2020 r. zanotowano jeden przypadek zachorowania na odrę. Zachorowanie potwierdzone badaniami laboratoryjnymi wystąpiło u 69 – letniego mężczyzny, nie szczepionego przeciwko odrze. W Polsce w 2021 r. nastąpił ponad 2 - krotny spadek liczby zachorowań w stosunku do poprzedniego roku – zgłoszono 14 przypadków odry (w 2020 r. - 29).

Różyczka

W roku 2021 w województwie dolnośląskim zanotowano spadek liczby zachorowań na różyczkę, zarejestrowano 2 przypadki, o 5 mniej niż w 2020 r. (7 przypadków). Podobnie jak w 2020 r. były to przypadki możliwe, rozpoznane wyłącznie na podstawie objawów klinicznych. W Polsce zanotowano prawie 2-krotny spadek liczby zachorowań – zgłoszono 50 przypadków, o 48 mniej niż w 2020 r. (98 przypadków).

AIDS

W 2021 r. zarejestrowano 11 zachorowań na AIDS, o 8 przypadków więcej niż w roku 2020. Zachorowania rozpoznano u 3 kobiet i 8 mężczyzn. Zachorowania dotyczyły osób w grupach wiekowych: 20-29 – 1, 30-39 – 5, 40-49 lat – 5 zachorowań. U 6 osób najbardziej prawdopodobną drogą nabycia zakażenia HIV były ryzykowne kontakty heteroseksualne, u jednej osoby wstrzyknięcie narkotyku, u 4 osób chorych nie ustalono drogi przenoszenia zakażenia. W 2021 r. odnotowano 5 zgonów osób chorych na AIDS.

Od początku epidemii w województwie dolnośląskim do dnia 31.12.2021 r. zachorowało łącznie 791 osób, z których 320 zmarło. W Polsce również w 2021 r. obserwowano wzrost liczby zarejestrowanych zachorowań na AIDS – zgłoszono 59 przypadków, o 12 więcej niż w 2020 r. (47 zachorowań). Zachorowania na AIDS w 2021 r. w woj. dolnośląskim stanowiły 18,6 % wszystkich przypadków odnotowanych w Polsce.

Zakażenia HIV

W 2021 r. w województwie dolnośląskim zanotowano ponad 2 - krotny wzrost liczby zarejestrowanych nowo wykrytych zakażeń HIV - zgłoszono 176 przypadków, o 99 więcej niż w 2020 r. (77 zakażeń). Najczęściej zakażenia HIV wykrywano u osób w grupie wieku od 20 do 39 lat – 126 (71,6%). Podobnie jak w latach ubiegłych przeważały zakażenia u mężczyzn – 140 przypadków (79,5 % ogółu zakażonych HIV), wśród kobiet wykryto 36 przypadków zakażeń HIV (20,5% ogółu). Podobnie jak w latach ubiegłych w większości zgłoszonych nowo wykrytych zakażeniach HIV nie podano informacji na temat możliwej drogi transmisji zakażenia (145 – 82,4 % ogółu).

Wśród osób o ustalonej drodze transmisji zakażenia HIV zakażenia rozpoznano u 20 mężczyzn utrzymujących kontakty seksualne z mężczyznami (MSM) (64,5% przypadków o znanej drodze transmisji), u 10 osób zakażonych poprzez ryzykowne kontakty heteroseksualne (32,3%) oraz jednej osoby zakażonej w związku z używaniem narkotyków (3,2%).

W województwie dolnośląskim do dnia 31.12.2021 r. (dane skumulowane od 1985 r.) zarejestrowano łącznie 3646 osób zakażonych HIV. W skali ogólnokrajowej w 2021 roku również zarejestrowano ponad 1,5 - krotny wzrost liczby nowo wykrytych zakażeń HIV, zanotowano 1341 zakażeń HIV, o 501 przypadków więcej niż w 2020 roku (840 zakażeń HIV). Zakażenia HIV w województwie dolnośląskim stanowiły 13,1% wszystkich przypadków zakażeń HIV wykrytych w Polsce.

Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)

W 2021 r. w województwie dolnośląskim odnotowano spadek liczby zachorowań na świnkę, zarejestrowano o 2 przypadki mniej w porównaniu z rokiem 2021 który wniósł 21 przypadków. Podobnie w Polsce w roku 2021 r. nastąpił spadek zachorowań (484 przypadki) w porównaniu z rokiem 2021 – 582 przypadki.

Malaria (zimnica)

W 2021 r. podobnie jak w 2020 r. na terenie województwa dolnośląskiego zgłoszono jedno zachorowanie na malarię. Zachorowanie wystąpiło u mężczyzny podróżującego

w celach służbowych do Nigerii, gdzie doszło do wielokrotnego ukłucia przez komary. Chory nie stosował doustnej profilaktyki przeciwmalarycznej. W Polsce odnotowano w 2021 r. ponad 2-krotny wzrost liczby zarejestrowanych przypadków malarii - zgłoszono 16 zachorowań, o 9 przypadków więcej w porównaniu do 2020 r.

Zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę

W 2021 r. w województwie dolnośląskim nastąpił spadek liczby zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę - zgłoszono 151 819 przypadków, o 30 712 mniej niż w 2020 r. (182 531 zachorowań). W 2021 r. zarejestrowano jeden przypadek grypy potwierdzonej badaniami laboratoryjnymi u pacjenta hospitalizowanego.

Na obszarze kraju podobnie jak w woj. dolnośląskim w 2021 roku zanotowano spadek liczby zachorowań, zgłoszono 2 973 733 przypadków, o 186 978 przypadków mniej niż w poprzednim roku (3 160 711 zachorowań).

2.1.3 SARS-CoV-2/COVID-19

Rok 2021 był kolejnym rokiem pandemii SARS-CoV-2/COVID-19. Sytuacja epidemiologiczna wywarła bardzo niekorzystny wpływ na funkcjonowanie województwa dolnośląskiego praktycznie we wszystkich dziedzinach.

Wprowadzone obostrzenia i ograniczenia administracyjne oraz nasilona kampania profilaktyki zakażeń SARS-CoV-2, spowodowały wyraźne obniżenie zapadalności w szczególności na tzw. choroby brudnych rąk (m. in. zatrucia pokarmowe, WZW typu A, salmonelozę) oraz innych chorób zakaźnych szerzących się poprzez kontakt i drogą powietrzno-kropelkową.

W roku 2021 zorganizowano diagnostykę laboratoryjną w kierunku SARS-CoV-2 w laboratoriach zarejestrowanych w Ministerstwie Zdrowia, co umożliwiło testowanie wszystkich podopiecznych, u których istniała potrzeba wykonania badań metodą RT-PCR lub testów antygenowych.

Liczne ogniska epidemiczne w szkołach, zakładach pracy, szpitalach i innych podmiotach leczniczych, wywołane zakażeniami SARS-CoV-2 u pacjentów i personelu medycznego, stanowiły poważne wyzwanie dla osób zarządzających podmiotami leczniczymi w kontekście zapewnienia dostępności do świadczeń.

Duża liczba osób, u których konieczne było pobranie wymazów w kwarantannie i izolacji domowej, a także w domach opieki społecznej i innych placówkach opieki długoterminowej, wymagała podjęcia nadzwyczajnych działań organizacyjnych i logistycznych.

Wystąpiła pilna potrzeba zapewnienia wszystkim osobom zamieszkującym województwo dolnośląskie bezpieczeństwa epidemiologicznego oraz właściwej opieki w ramach systemu opieki zdrowotnej, zwłaszcza osobom z grup wysokiego ryzyka. Podjęto wysiłek organizacyjny związany z zapewnieniem właściwej organizacji szczepień przeciwko COVID-19.

W związku z pojawiającymi się nowymi wariantami koronawirusa SARS-CoV-2, na obszarze województwa dolnośląskiego i na obszarze kraju, zapewniono genomowanie próbek pobranych od osób zakażonych SARS-CoV-2 w ramach projektu, koordynowanego na szczeblu kraju przez NIZP-PZH i Główny Inspektorat Sanitarny. Od 22.02.2021 do 31.12.2021 roku tzw. sekwencjonowaniem objęto 2116 próbek pochodzących od chorych na COVID-19.

W wojewódzkiej i powiatowych stacjach sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego przetwarzano bardzo dużą ilość danych i informacji, w tym także z wykorzystaniem systematycznie modernizowanych i stale usprawnianych systemów teleinformatycznych, przyczyniających się do poprawy funkcjonowania nadzoru epidemiologicznego w województwie.

W związku z falami wzrostu liczby zakażeń SARS-CoV-2, sięgających w skali województwa znacznie powyżej 3000 - 3500 na dobę, w WSSE we Wrocławiu i 26 Powiatowych Stacjach Sanitarno-Epidemiologicznych województwa dolnośląskiego, zorganizowano działalność tzw. wirtualnej stacji, w celu zapewnienia właściwej rejestracji zakażeń i zachorowań oraz możliwości przeprowadzania wywiadów epidemiologicznych w Systemie Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (SEPIS).

Do dnia 28.03.2022 r. stwierdzono zakażenie wirusem SARS-CoV-2 u 450 811 mieszkańców województwa dolnośląskiego w populacji liczącej 2901225 mieszkańców, to jest u 15.54% ludności.

2.2 SZCZEPIENIA OCHRONNE OBOWIĄZKOWE I ZALECANE

Na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2021 funkcjonowało 748 punktów szczepień, w tym w sektorze niepublicznym 377 oraz 202 w SP ZOZ.

W oddziałach opieki okołoporodowej oraz gabinetach zabiegowych działało 80 punktów szczepień, pozostałe funkcjonowały w praktykach lekarzy rodzinnych. Na obszarze województwa działało 51 punktów szczepień, w których przeprowadzano poekspozycyjne szczepienia przeciwko wścieklicznie. Punkty te zlokalizowane są w Kłodzku, Lwówku Śląskim, Legnicy, Lubaniu, Jeleniej Górze, Wrocławiu i Zgorzelcu.

W świetle sprawozdań statystycznych MZ-54 z realizacji szczepień ochronnych oraz okresowych sprawozdań, dotyczących kart szczepień za rok 2021, obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi objęto 940 868 dzieci i osób do 21 roku życia.

W 2021 roku liczba nie zaszczepionych dzieci w związku z uchylaniem się od obowiązku szczepień wyniosła 3465, w tym 4527 rodziców i opiekunów uchyliło się od obowiązku szczepień. Pracownicy powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego przeprowadzali rozmowy indywidualne z rodzicami i opiekunami prawnymi uchylającymi się od szczepień, osobom tym wysyłane były również upomnienia.

Wszystkie noworodki urodzone w roku 2021, u których nie stwierdzono przeciwwskazań do szczepień, zostały zaszczepione przeciwko gruźlicy (21 962 tj.96,28 % noworodków) i wirusowemu zapaleniu wątroby typu B (18 743 dzieci, tj. 82,16 %).

W roku sprawozdawczym zaszczepiono przeciwko odrze, śwince i różyczce podstawowo 146 377 osób, natomiast dawkę przypominającą otrzymało 194 309 osób.

Wykonawstwo szczepień w roku 2021:

- przeciwko odrze, śwince i różyczce w województwie dolnośląskim – 99,31%, w tym u dziewcząt 99,85%;
- przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B – 98 %;
- przeciwko poliomyelitis - 99,5%.

Odsetek dzieci zaszczepionych do 6 r. ż. przeciwko inwazyjnej chorobie wywołanej przez *Haemophilus influenzae* typu b wyniósł 97.41%, to jest 27.266 dzieci.

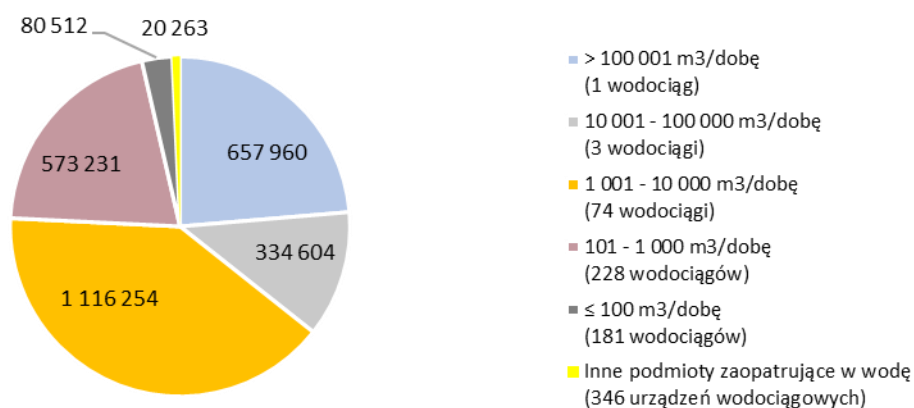
Ponadto; w punktach szczepień na terenie Dolnego Śląska wykonano również dodatkowo szczepienia poza Programem Szczepień Obowiązkowych:

- przeciwko błonicy u 2926 osób;
- przeciwko krztuścowi u 2719 osób;
- przeciwko poliomyelitis u 1539 osób;
- przeciwko odrze, śwince i różyczce u 233 osób;
- przeciwko zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* u 4684 osób.

3 OCENA ZAOPATRZENIA W WODĘ DO SPOŻYCIA

Na obszarze województwa dolnośląskiego, według ewidencji, znajduje się ogółem 487 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, dostarczające wodę 2 762 561 mieszkańcom Dolnego Śląska oraz 346 urządzeń wodociągowych zarządzanych przez tzw. inne podmioty, zaopatrujące w wodę 20 263 osoby.

Nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawowany jest m.in. poprzez weryfikację wewnętrznej kontroli jakości wody realizowanej przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz przez podmioty dostarczające lub wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego, lub w podmiotach działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę, a także poprzez wykonywanie własnych badań jakości wody, zgodnie z ustalonym przez organy PIS woj. dolnośląskiego planem działania na dany rok.

Wykres. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia (w przedziałach produkcji wody) oraz przez inne podmioty zaopatrujące w wodę.

3.1 WODOCIĄGI SIECIOWE

Wodociągi w przedziale produkcji wody > 100 001 m³/dobę

Na terenie woj. dolnośląskiego zewidencjonowany jest 1 wodociąg sieciowy Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji S.A. we Wrocławiu (połączone wodociągi sieciowe „Mokry Dwór”, „Na Grobli” i „Leśnica”), o łącznej produkcji wody 132 171,75 m³/dobę. Produkowaną wodę dostarczano także do części gmin: Siechnice, Kobierzyce - w rejon węzła Bielany Wrocławskie, Długołęka, Wisznia Mała, Kąty Wrocławskie, Miękinia i Czernica. Wodociąg zaopatruje w wodę 657 960 osób.

Na podstawie wykonanych badań laboratoryjnych próbek kontrolnych wody uzdatnionej, pobranych w zakładach produkcji wody, z sieci rozprowadzającej oraz z punktów czerpania wody przez konsumentów, uwzględniając liczbę próbek, w których stwierdzono przekroczenia obowiązujących norm sanitarnych, rodzaj przekroczonego parametru oraz poziomy przekroczonych parametrów, jakość wody wodociągowej przeznaczonej do spożycia dostarczanej mieszkańcom miasta Wrocławia w 2021 r. oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi.

W przypadku stwierdzenia pogorszenia się parametrów jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny we Wrocławiu niezwłocznie informował przedsiębiorstwo wodociągowe o zdarzeniu. Zarządca wodociągu podejmował natychmiastowe działania korygujące, dokumentując ich skuteczność kontrolnymi wynikami badań laboratoryjnych.

Wodociągi w przedziale produkcji wody 10 001 – 100 000 m³/dobę

W powyższym przedziale produkcji wody zewidencjonowane są 3 wodociągi sieciowe, które zlokalizowane są w: Jeleniej Górze, Legnicy i Wałbrzychu. Wodociągi zaopatrują w wodę do spożycia 334 604 mieszkańców ww. miejscowości, jak i niektórych miejscowości ościennych. W ciągu roku odnotowano nieliczne przypadki pogorszenia się jakości wody, najczęściej krótkotrwałe. Wodociągi te zostały ocenione na koniec 2021 r. jako dostarczające wodę odpowiadającą wymaganiom ustalonym dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Wodociągi w przedziale produkcji wody 1 001 – 10 000 m³/dobę

Według ewidencji psse na obszarze woj. dolnośląskiego znajdują się 74 wodociągi sieciowe zaopatrujące w wodę 1 116 254 osoby. W wyniku prowadzonej kontroli jakości wody dostarczanej przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni okresowo stwierdzali warunkową przydatność wody lub brak przydatności wody, na terenie poniższych powiatów. W jednym przypadku wydano zgodę na odstępstwo od wymaganej jakości wody.

Lp.	Powiat	Gmina	Nazwa wodociągu	Stwierdzona jakość wody	Przekroczony parametr
1.	karkonoski	Jeżów Sudecki	Jeżów Sudecki	warunkowa przydatność	mangan
2.		Kowary	Kowary	warunkowa przydatność	glin, pH
3.		Piechowice	Piechowice	warunkowa przydatność	glin
4.		Karpacz	Karpacz	warunkowa przydatność	glin
5.	legnicki	Chojnów	Chojnów	warunkowa przydatność	mangan
6.	lubiński	Lubin	"Energetyka" w Lubinie	brak przydatności	<i>Escherichia coli</i>
7.		Ścinawa	Ścinawa	warunkowa przydatność	mangan, żelazo, mętność
8.	oleśnicki	Bierutów	Bierutów	warunkowa przydatność	mangan
9.	oławski	Jelcz-Laskowice	Piekary	warunkowa przydatność	ogólna liczba mikroorganizmów, mętność
10.	wrocławski	Długołęka	Siedlec Trzebnicki	odstępstwo	chloridazon desfenyl, suma pestycydów

Wodociągi w przedziale produkcji wody 101 – 1 000 m³/dobę

W tym przedziale produkcji wody w ewidencji PSSE znajduje się 228 wodociągów sieciowych, zaopatrujących w wodę 573 231 mieszkańców. W wyniku prowadzonych kontroli jakości wody we wszystkich wodociągach warunkową przydatność wody lub brak przydatności wody do spożycia stwierdzono w poniżej wymienionych w tabeli wodociągach. W jednym przypadku wydano zgodę na odstępstwo od wymaganej jakości wody.

Lp.	Powiat	Gmina	Nazwa wodociągu	Stwierdzona jakość wody	Przekroczony parametr
1.	bolesławiecki	Gromadka	SUW Krzyżowa	warunkowa przydatność	ogólna liczba mikroorganizmów
2.	głogowski	Żukowice	Kromolin	brak przydatności	bakterie grupy coli, enterokoki
3.		Żukowice	Kromolin	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli
4.		Pęcław	Pęcław	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli
5.		Pęcław	Drogłowice	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli
6.	górowski	Niechlów	Miechów	brak przydatności	bakterie grupy coli, enterokoki
7.		Wąsosz	Rudna Wielka	brak przydatności	ogólna liczba mikroorganizmów
8.	karkonoski	Karpacz	Karpacz Górny	warunkowa przydatność	glin
9.		Stara Kamienica	Stara Kamienica-Kromnów	warunkowa przydatność	pH, mętność, mangan
10.		Jelenia Góra	Jelenia Góra (strefa zaopatrzenia w wodę z ujęcia Leśniczówka)	warunkowa przydatność	mętność, barwa, chloroform, indeks nadmanganianowy, żelazo, glin
11.		Stara Kamienica	Kopaniec	warunkowa przydatność	pH
12.	lubański	Olszyna	Olszyna	warunkowa przydatność	pH, mangan
13.		Świeradów-Zdrój	Wrzos	warunkowa przydatność	chlor wolny
14.		Leśna	Leśna	brak przydatności	bakterie grupy coli, <i>Escherichia coli</i>
15.		Leśna	Leśna	warunkowa przydatność	mętność
16.		Leśna	Pobiedna	warunkowa przydatność	pH
17.		Świeradów-Zdrój	Łużyca	warunkowa przydatność	ogólna liczba mikroorganizmów, pH
18.		Świeradów-Zdrój	Łużyca	brak przydatności	enterokoki
19.		Świeradów-Zdrój	Teresa, Brunon, Stefan	warunkowa przydatność	pH, chlor wolny
20.	lubiński	Lubin	Siedlce	warunkowa przydatność	mangan, żelazo

21.	milicki	Milicz	Gądkowice	warunkowa przydatność	mętność, mangan
22.		Milicz	Pracze	warunkowa przydatność	mętność, mangan
23.	oleśnicki	Dobroszyce	Dobroszyce (dotyczy hydroforni Łuczyna)	warunkowa przydatność	żelazo, mangan
24.		Dziadowa Kłoda	Dziadowa Kłoda	warunkowa przydatność	mangan
25.	oławski	Oława	Siedlce	warunkowa przydatność	mangan
26.		Oława	Bystrzyca	warunkowa przydatność	mangan
27.		Domaniów	Piskorzów	warunkowa przydatność	mętność
28.		Oława	Oleśnica Mała	warunkowa przydatność	mangan
29.		Oława	Godzikowice	warunkowa przydatność	mangan, żelazo
30.		Oława	Sobocisko	warunkowa przydatność	mętność, mangan, żelazo
31.		Oława	Gać	warunkowa przydatność	azotany
32.		strzeliński	Wiązów	Wiązów	warunkowa przydatność
33.	Przeworno		Karnków	warunkowa przydatność	mętność, żelazo, mangan
34.	średzki	Miękinia	Mrozów	warunkowa przydatność	mangan, żelazo
35.		Udanin	Ujazd Górny	brak przydatności	bakterie grupy coli
36.	wołowski	Brzeg Dolny	Godzięcin	warunkowa przydatność	mangan, mętność
37.	wrocławski	Długoleka	Łozina	odstępstwo	chloridazon desfenyl, suma pestycydów
38.		Żórawina	Stary Śleszów	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli
39.	ząbkowicki	Ząbkowice Śl.	Stolec	brak przydatności	bakterie grupy coli
40.		Ciepłowody	Szklary	brak przydatności	bakterie grupy coli
41.	zgorzelecki	Węgliniec	Ruszów	warunkowa przydatność	mętność
42.	złotoryjski	Wilków	Wilków	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli
43.		Proboszczów	Twardocice	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli

Wodociągi o produkcji wody $\leq 100 \text{ m}^3/\text{dobe}$

Spośród 181 wodociągów o wskazanej produkcji wody PPIS woj. dolnośląskiego stwierdzali warunkową przydatność wody lub brak przydatności wody do spożycia, w poniżej wymienionych wodociągach. Pogorszenie jakości wody miało najczęściej charakter krótkotrwały. Wodociągi te dostarczały wodę 80 512 mieszkańcom Dolnego Śląska.

Lp.	Powiat	Gmina	Nazwa wodociągu	Stwierdzona jakość wody	Przekroczony parametr
1.	głogowski	Głogów	Turów	brak przydatności	bakterie grupy coli
2.	kamiennogórski	Lubawka	Niedamirów	brak przydatności	bakterie grupy coli, <i>Escherichia coli</i>
3.		Lubawka	Paprotki	brak przydatności	bakterie grupy coli, ogólna liczba mikroorganizmów
4.	kłodzki	Radków	Karłów III	warunkowa przydatność	pH
5.		Szczytna	Wolany	warunkowa przydatność	mętność, mangan, żelazo
6.	lubański	Lubań	Nawojów Śląski	warunkowa przydatność	mangan, mętność
7.		Leśna	Stankowice	warunkowa przydatność	pH
8.		Świeradów-Zdrój	Czarny Potok	warunkowa przydatność	chlor wolny
9.		Leśna	Złotniki	warunkowa przydatność	pH
10.		Leśna	Świecie Dolne	brak przydatności	ogólna liczba mikroorganizmów, <i>Clostridium perfringens</i>
11.		Leśna	Świecie Dolne	warunkowa przydatność	glin
12.		lwówecki	Mirsk	Giebułtów	warunkowa przydatność
13.	Lubomierz		Janice	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli
14.	milicki	Cieszków	Jankowa	warunkowa przydatność	mangan
15.	oławski	Jelcz-Laskowice	Wójcice	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli, azotany
16.	strzeliński	Przeworno	Dobroszów	brak przydatności	bakterie grupy coli
17.		Przeworno	Cierpice	brak przydatności	bakterie grupy coli
18.	średzki	Kostomłoty	Ramułtowice	warunkowa przydatność	mangan
19.	wołowski	Brzeg Dolny	Pogalewo Wielkie	warunkowa przydatność	mętność, mangan
20.		Wińsko	Turzany	warunkowa przydatność	azotany

21.		Wołów	Bożeń	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli
22.	ząbkowicki	Ząbkowice Śl.	Brodziszów	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli
23.		Ziębice	Dębowiec	brak przydatności	bakterie grupy coli
24.		Ząbkowice Śl.	Tarnów	brak przydatności	bakterie grupy coli, enterokoki

Stwierdzana przez właściwych państwowych inspektorów sanitarnych warunkowa przydatność wody do spożycia w zakresie parametru bakterie grupy coli, dotyczy tylko takich przypadków, gdy:

- liczba bakterii grupy coli jest < 10 jtk (NPL) w 100 ml wody
- w badanej próbce wody wykluczono obecność *Escherichia coli* i enterokoków
- stwierdzone niezgodności uznano za nieistotne, niestwarzającą zagrożenia dla zdrowia
- jednocześnie podjęto odpowiednie działania naprawcze (§ 21 ust. 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi).

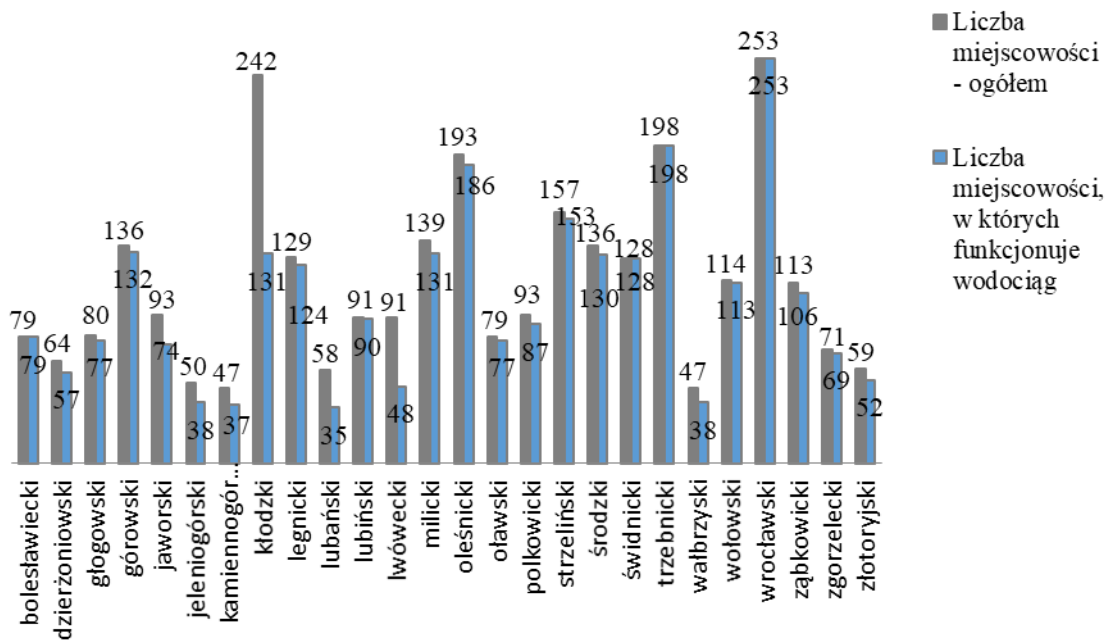
Ponadto w przypadkach pogorszenia się mikrobiologicznej jakości wody, w tym stwierdzanego braku przydatności wody do spożycia, zarządcy wodociągów i urzędzeń wodociągowych podejmowali szybkie i adekwatne działania naprawcze mające na celu doprowadzenie jakości wody do stanu spełniającego wymagania sanitarne.

3.2 INNE PODMIOTY ZAOPATRUJĄCE W WODĘ

W ewidencji PSSE woj. dolnośląskiego znajduje się łącznie 346 urzędzeń wodociągowych, zarządzanych przez tzw. inne podmioty, zaopatrujące w wodę 20 263 osoby. Jakość wody oceniono w 155 urzędzeniach, w przypadku dwóch urzędzeń jakość wody na koniec roku oceniona została jako nie odpowiadająca wymaganiom pod względem mikrobiologicznym, określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Postępowania administracyjne prowadzone przez właściwych państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych dotyczyło stwierdzenia warunkowej przydatności wody do spożycia (16 urzędzeń) oraz stwierdzenia braku przydatności wody (13 urzędzeń) w skontrolowanych urzędzeniach wodociągowych.

3.3 INFORMACJA NA TEMAT ZWODOCIĄGOWANIA MIEJSCOWOŚCI

Jak wynika z posiadanych przez PIS woj. dolnośląskiego danych odsetek miejscowości (miasta, wsie, osady, kolonie, przysiółki) Dolnego Śląska, w których funkcjonują wodociągi sieciowe stanowi 89,9% ogółu miejscowości, a odsetek liczby ludności zaopatrywanej w wodę wynosi 95,8% ogółu mieszkańców województwa (2 884 011 - stan na 30.06.2021 roku).

Wykres: Liczba miejscowości (miasta, wsie, osady, kolonie, przysiółki), w których funkcjonuje wodociąg - w rozbiciu na powiaty.

3.4 CIEPŁA WODA W INSTALACJACH WODOCIĄGOWYCH WEWNĄTRZ BUDYNKÓW

Kontrola jakości ciepłej wody w celu wykrywania bakterii *Legionella* sp., pozwalająca na ocenę wewnętrznej instalacji wodociągowej (poza siecią wodociągową) realizowana jest poprzez pobieranie próbek ciepłej wody w budynkach użyteczności publicznej, m.in., przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, oraz w budynkach zamieszkania zbiorowego, w których w trakcie ich użytkowania wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny.

Łącznie z instalacji wodociągowej ciepłej wody w tego typu obiektach (m.in. szpitalach, domach pomocy społecznej, hotelach lub innych obiektach hotelarskich, zakładach opiekuńczo-leczniczych, zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych, sanatoriach, placówkach z całodobową opieką, itp.) pobrano 1059 próbek wody, z zaplanowanych do pobrania 1147 próbek, których nie udało się pobrać z uwagi na występujący stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Poniżej opisano krótką charakterystykę pobranych próbek w wybranych grupach obiektów.

W szpitalach dolnośląskich (w tym jednodniowych i uzdrowiskowych) jakość ciepłej wody kontrolowano 122 razy. Łącznie pobrano 475 próbek wody (w tym 275 próbek przez organy PIS), stwierdzając prawidłową jakość ciepłej wody w 378 próbkach. Skażenie instalacji wodociągowej ciepłej wody bakteriami z rodzaju *Legionella* w stopniu: średnim stwierdzono w 14 szpitalach, natomiast w stopniu wysokim w 6 placówkach. Nie odnotowano ani jednego przypadku skażenia instalacji ciepłej wody w stopniu bardzo wysokim. Stwierdzone skażenia instalacji w szpitalach często miało charakter punktowy i dotyczyło 1 lub 2 pobranych próbek ciepłej wody w obiekcie. Każdorazowo zarządcy szpitali podejmowali niezwłoczne działania naprawcze oraz wykonywane były badania wody sprawdzające czy nastąpiło skuteczne obniżenie liczby bakterii do wymaganego poziomu.

Jakość ciepłej wody została skontrolowana w 32 domach pomocy społecznej. Do badań laboratoryjnych pobrano łącznie 136 próbek wody (w tym 111 przez organy PIS). Przeprowadzone badania laboratoryjne wykazały w 25 DPS prawidłową jakość ciepłej wody, w 5 obiektach stwierdzono średnie skażenie instalacji wodociągowej ciepłej wody, natomiast w 2 obiektach wysokie skażenie instalacji ciepłej wody. W związku z czym zarządcy DPS podejmowali niezwłoczne działania naprawcze w celu poprawy jakości wody, w celu obniżenia liczby bakterii z rodzaju *Legionella* do wymaganego poziomu.

W zakładach opiekuńczo-leczniczych oraz zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych jakość ciepłej wody skontrolowano w 28 zakładach, pobierając łącznie 116 próbek ciepłej wody (w tym 69 próbek przez organy PIS). Przeprowadzone analizy laboratoryjne wykazały w 4 obiektach występowanie w instalacji wodociągowej ciepłej wody mikrobiologicznego skażenia, w stopniu: średnim (2) i wysokim (2).

Próbki wody do badań w kierunku oznaczania bakterii z rodzaju *Legionella* pobrano w 20 hotelach – łącznie 77 próbek ciepłej wody (w tym 58 próbek przez organy PIS). W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych stwierdzono skażenie instalacji ciepłej wody w stopniu średnim w przypadku 3 hoteli. Badania pobranych próbek wody w pozostałych hotelach były prawidłowe.

W powyższych przypadkach, po powzięciu informacji o nieprawidłowej jakości ciepłej wody, państwowi inspektorzy sanitarni podejmowali niezwłoczne działania w celu przekazania informacji o wynikach badań oraz zobowiązywali zarządców obiektów do doprowadzenia jakości ciepłej wody do zgodności z obowiązującymi wymaganiami.

3.5 UJĘCIA WÓD WYKORZYSTYWANYCH DO ZAOPATRZENIA W WODĘ DO SPOŻYCIA

Na obszarze woj. dolnośląskiego w 2021 r. zewidencjonowano ogółem 1005 ujęć wód wykorzystywanych na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Większość stanowią ujęcia podziemne - 910, a pozostałe - 95, to ujęcia powierzchniowe.

Ujęcia zasilane wodą powierzchniową występują na terenie następujących 13 powiatów: dzierzoniowskiego (4), jaworskiego (3), jeleniogórskiego (36), kamiennogórskiego (4), kłodzkiego (21), legnickiego (1), lubańskiego (10), świdnickiego (2), wałbrzyskiego (7), wrocławskiego (1), ząbkowickiego (4), zgorzeleckiego (1) oraz złotoryjskiego (1). Ujęcia te w znaczącej większości położone są na potokach górskich.

Spośród 47 ujęć powierzchniowych, ocenionych pod względem spełnienia wymagań rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 sierpnia 2019 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1747), 12 ujęć kwalifikowano do najwyższej kategorii A1. Nadal najliczniejszą grupę ujęć wody stanowią ujęcia należące do kategorii A2 – 25 ujęć, w których stwierdzono podwyższone wartości jednego lub kilku parametrów jakości wody (głównie parametrów mikrobiologicznych), takich jak: bakterie grupy coli, *Escherichia coli*, enterokoki, barwa, azotany, odczyn (pH), azot *Kjeldahla*, indeks fenolowy oraz mangan. Następne 6 ujęć wód powierzchniowych zakwalifikowano do kategorii A3, ze względu na przekroczenia: manganu (3 ujęcia), manganu i liczby bakterii grupy coli (1 ujęcie), azotu *Kjeldahla* (1 ujęcie), liczby bakterii grupy coli i *Escherichia coli* (1 ujęcie) oraz bakterii grupy coli (1 ujęcie).

Pozostałe 4 ujęcia wód powierzchniowych nie kwalifikowały się do żadnej z ww. kategorii, z tym, że w 3 z nich tylko jeden zbadany parametr był poza kategorią A3, tj. odczyn (pH) – 2 ujęcia, tlen rozpuszczony – 1 ujęcie, pozostałe zbadane parametry kwalifikowały te ujęcia do kategorii A2. Natomiast tylko w 1 ujęciu stwierdzono pozaklasowe wartości dla dwóch parametrów, tj.: zawiesiny ogólnej i ChZT.

3.6 POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE ZWIĄZANE Z NADZOREM NAD JAKOŚCIĄ WODY

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa dolnośląskiego w ramach sprawowanego nadzoru nad jakością wody dokonała ogółem 3386 kontroli urządzeń wodociągowych - zarządzanych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz przez inne podmioty zaopatrujące w wodę. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami nałożone zostały dwa mandaty na kwotę 600 zł.

Postępowania administracyjne związane z nadzorem nad jakością wody dotyczyły, m.in., pogorszenia się jakości wody z urządzeń wodociągowych (stwierdzenia: warunkowej przydatności wody do spożycia, braku przydatności, odstępstwa od wymaganej jakości wody), jak również niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego urządzeń wodociągowych - zarządzanych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz przez inne podmioty zaopatrujące w wodę. W związku z powyższym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały 566 decyzji administracyjnych, w tym 210 decyzji merytorycznych, 74 decyzje prolongujące wykonanie obowiązków oraz 282 decyzje płatnicze.

4 BADANIA CZYNNIKÓW SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA WEWNĄTRZ POMIESZCZEŃ

W roku 2021 roku zarejestrowano 23 wnioski dotyczące hałasu wewnątrz pomieszczeń, dochodzącego od zainstalowanych wentylatorów, klimatyzatorów, instalacji wodnych, węzłów ciepłych, wind w budynkach oraz od działalności lokali usługowych. W większości przypadków sprawy – zgodnie z właściwością rzeczową – zostały przekazane do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego we Wrocławiu, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu lub zarządców posesji.

PPIS we Wrocławiu wydał 1 decyzję płatniczą za wykonane badania w wysokości 314,20 zł oraz 1 decyzję terminową – zmianę terminu wykonania decyzji w sprawie ponadnormatywnego hałasu pochodzącego od bramy garażowej posesji przy ul. Srebrnogórskiej we Wrocławiu (sprawa prowadzona od 2020 roku). Ponadto PPIS we Wrocławiu dokonał pomiaru hałasu w mieszkaniu przy ul. Rakietowej 9B/4 we Wrocławiu pochodzące z zakładu protetyki ul. Rakietowej 9B/1. Nie stwierdzono przekroczenia hałasu.

PPIS w Środzie Śląskiej przeprowadził badanie hałasu w lokalu mieszkalnym we Wróblowicach ul. B. Krzywoustego 5/5 w związku ze skargą P. Anny Dziubek na uciążliwy hałas pochodzący z wentylatorów zainstalowanych w sklepie Lewiatan, zlokalizowanym na parterze budynku. Badania zostały wykonane przez Oddział Laboratoryjny PSSE we Wrocławiu. Nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w pomieszczeniach mieszkalnych.

5 STAN SANITARNO-PORZĄDKOWY MIEJSCOWOŚCI

5.1 MIASTA I TERENY WIEJSKIE

W roku sprawozdawczym 2021, podobnie jak w roku 2020, stan sanitarno-porządkowy miast i terenów wiejskich był dobry. Obiekty użyteczności publicznej utrzymywane były w dobrym stanie sanitarno-porządkowym. Na terenie miejscowości regularnie wykonywano prace porządkowe. Pielęgnowano trawniki, krzewy i rośliny ozdobne. Wody opadowe i z okresowego mycia ulic odprowadzane były do kanalizacji deszczowej w ciągach ulic, a ścieki sanitarne z obiektów do kanalizacji sanitarnej i na oczyszczalnię ścieków.

Pomimo nałożenia na właścicieli zwierząt domowych obowiązku usuwania zanieczyszczeń, wynikających z regulaminów dotyczących zasad utrzymania czystości i porządku w gminach, stwierdzano niewielką skuteczność w egzekwowaniu tego obowiązku od ich właścicieli. Obowiązek usuwania zanieczyszczeń spada na firmy zajmujące się sprząaniem miast.

Wniesione do PPIS wnioski o podjęcie działań interwencyjnych dotyczyły m.in. złego stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej, nieprzestrzegania zasad sanitarnych obowiązujących podczas trwania pandemii, złej jakości wody, złego stanu sanitarnego mieszkań, złego stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej, uciążliwości zapachowych w związku z działalnością gospodarczą oraz w związku z gromadzeniem odpadów. Wszystkie interwencje miały zasięg lokalny i nie stwarzały większego zagrożenia epidemiologicznego.

Sprawy z zakresu kompetencji innych organów przekazywano do załatwienia, według właściwości, m.in., do Urzędu Gminy, Urzędu Miejskiego, Straży Miejskiej, Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska, Państwowej Inspekcji Nadzoru Budowlanego.

5.2 TERENY REKREACYJNE

Na znajdujące 936 się pod nadzorem sanitarnym tereny rekreacyjne woj. dolnośląskiego skontrolowano 416 tereny (w tym parki, place zabaw i skwery spacerowe).

Kontrole sanitarne przeprowadzone w obiektach tej kategorii w 2021 r. nie wykazały istotnych nieprawidłowości. Postępowanie z odpadami było prawidłowe. Bieżący stan sanitarno - porządkowy i stan sanitarno - techniczny w większości był zachowany. Tereny rekreacyjne są odpowiednio zagospodarowane. Place zabaw wyposażono w tablice informacyjne z regulaminem korzystania z urządzeń zabawowych i znaki zakazujące wprowadzanie psów na teren placów zabaw dla dzieci i na inne tereny zielone oraz zakazu palenia tytoniu i papierosów elektronicznych. W znajdujących się na placach zabaw piaskownicach, przed sezonem wymieniono piasek. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono widocznych zanieczyszczeń (m.in. odchodami zwierząt) piasku. Część piaskownic, wraz z terenem przyległym, była ogrodzona. Urządzenia zabawowe, znajdujące się na placach zabaw poddawane były okresowej kontroli stanu technicznego. Nie stwierdzono przepełnionych pojemników na odpady komunalne oraz zaśmiecenia terenów rekreacyjnych. Sukcesywnie udostępniane są do użytku nowe ścieżki spacerowe dla pieszych i trasy rowerowe usytuowane przy atrakcyjnych terenach rekreacyjnych a także przy głównych drogach. Stan sanitarno-porządkowy terenów rekreacyjnych był dobry.

5.3 USTĘPY PUBLICZNE

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. dolnośląskiego znajduje się jest 154 ustępy publiczne. W 2021 roku skontrolowano 99 obiektów. Stan higieniczno-porządkowy skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń. Nieprawidłowości stwierdzono w ustępach publicznych: we Wrocławiu ul. Jedności Narodowej, w Wołowie ul. Piłsudskiego oraz na Targowisku w Ząbkowicach Śl. W trakcie kontroli stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny obiektu (brudne ściany, sufity obiektu, brudną i wyeksploatowaną armaturę sanitarną). Właściwi miejscowo PPIS wydali decyzje nakazujące poprawę stanu technicznego. W pozostałych obiektach stan sanitarny nie budził zastrzeżeń. W związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 zapewniony był płyn dezynfekcyjny do rąk, dokonywano dezynfekcji sprzętów, przedmiotów i powierzchni.

6 OBIEKTY REKREACJI WODNEJ

6.1 PŁYWALNIE KRYTE

Według ewidencji PSSE i WSSE we Wrocławiu i na terenie woj. dolnośląskiego znajduje się 115 pływalni krytych, w tym 15 parków wodnych - zlokalizowanych na terenie następujących powiatów: bolesławieckiego (2), kłodzkiego (3), lubańskiego (1), milickiego (1), oleśnickiego (1), polkowickiego (1), strzelińskiego (1), średzkiego (1), świdnickiego (1), trzebnickiego (1), wrocławskiego (1) oraz wałbrzyskiego (1).

W 2021 r. skontrolowano 98 pływalni krytych, w tym 14 parków wodnych (łącznie przeprowadzono 171 kontroli sanitarnych). W wyniku przeprowadzonych kontroli inspektorzy Państwowej Inspekcji Sanitarnej stwierdzili zły stan: higienicznosanitarny i techniczny – w 2 obiektach, tylko higienicznosanitarny – w 1 obiekcie, tylko techniczny – w 5 obiektach (w tym w 2 parkach wodnych). W związku ze stanem epidemii niektóre obiekty były czasowo zamknięte.

W okresach funkcjonowania pływalni ich zarządcy realizowali kontrolę wewnętrzną i dokumentowali jakość wody zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 roku w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach. W większości przypadków badania wody były przeprowadzane zgodnie z harmonogramem na 2021 rok. Wyniki badań próbek wody, systematycznie pobieranej w ciągu całego roku przez zarządcę obiektu, a także w miarę możliwości przez organy inspekcji sanitarnej, nie budziły zastrzeżeń. Sporadycznie zdarzały się przypadki pogorszenia się mikrobiologicznej lub fizykochemicznej jakości wody. W takich przypadkach zarządca obiektu wdrażał działania naprawcze oraz wykonywał kontrolne badanie wody.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonują zbiorczej rocznej oceny, czy woda na pływalni odpowiada wymaganiom o których mowa w § 2 ww. rozporządzenia. W roku ubiegłym wydanych zostało 109 zbiorczych rocznych ocen wody na pływalniach, w których jakość wody oceniono, jako odpowiadającą wymaganiom. Natomiast w przypadku 2 pływalni, obiekty oceniono jako nieodpowiadające wymaganiom. W roku 2021 na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowały ogółem 142 pływalnie: kryte, odkryte i mieszane (kryto-odkryte).

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Pływalnie kryte w tym parki wodne	171	30	5	57	1	500

6.2 PŁYWALNIE ODKRYTE

W ewidencji organów PIS woj. dolnośląskiego znajduje się 28 pływalni odkrytych. Skontrolowano 24 pływalnie, przeprowadzając 57 kontroli obiektów z tej grupy. Kontrole sanitarne wykazały, że większość pływalni odkrytych zostało właściwie przygotowanych do sezonu letniego. W wyniku kontroli sanitarnych zły stan higienicznosanitarny i techniczny stwierdzono w jednej pływalni. W nielicznych przypadkach stwierdzano (okresowo) niewłaściwą jakość wody w nieckach basenowych. W takich przypadkach zarządca obiektu wdrażał działania naprawcze oraz wykonywał kontrolne badanie wody. W związku ze stanem epidemii wiele obiektów było czasowo zamkniętych lub w ogóle nie uruchomionych. W roku ubiegłym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały 19 zbiorczych rocznych ocen wody na

plywalniach, oceniając wodę jako odpowiadającą wymaganiom we wszystkich ocenianych obiektach.

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Pływalnie odkryte	57	10	0	12	0	0

6.3 PŁYWALNIE MIESZANE

W ewidencji organów PIS woj. dolnośląskiego znajduje się 5 pływalni mieszanych (kryto-odkrytych). Przeprowadzono 13 kontroli sanitarnych obiektów. W jednym przypadku stwierdzono zły stan techniczny na obiekcie. W ramach nadzoru sanitarnego i kontroli wewnętrznej prowadzone były badania wody basenowej. W 2021 roku państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni ocenili wszystkie pływalnie mieszane, wydając zbiorcze roczne oceny jakości wody. Obiekty zostały ocenione jako odpowiadające wymaganiom, określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 roku w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach.

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Pływalnie mieszane	13	6	1	5	0	0

6.4 KĄPIELISKA

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233, ze zm.) każdego roku rada gminy określa, w drodze uchwały, sezon kąpielowy, który obejmuje okres między 1 czerwca a 30 września oraz wykaz kąpielisk na terenie gminy. W przypadku, gdy nie jest uzasadnione utworzenie kąpieliska, rada gminy może wyrazić w drodze uchwały zgodę na utworzenie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli, funkcjonującego przez okres nie dłuższy niż 30 dni w roku kalendarzowym i określić sezon kąpielowy dla miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli.

W ewidencji psse województwa dolnośląskiego znajduje się ogółem 18 kąpielisk śródlądowych, położonych na terenie następujących powiatów (Tabela - kąpieliska).

Tabela - kąpieliska

Lp.	Powiat	Nazwa kąpieliska	Nazwa akwenu	Adres
1.	dzierżoniowski	Sudecka Plaża	Zbiornik „Sudety”	Bielawa, ul. Wysoka 1
2.	kłodzki	Kąpielisko znajdujące się w zalewie w Starej Morawie	Zbiornik Retencyjny Stara Morawa	Stara Morawa

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna we Wrocławiu

3.		„Kąpielisko nad Zalewem” w Radkowie	Zbiornik Retencyjny Posna	Kolonia Leśna 1
4.		Camp Radków	Zbiornik Retencyjny Posna	Kolonia Leśna 2
5.	oleśnicki	Kąpielisko Zalew Stradomia Wierzchnia	Zalew Stradomia	Stradomia Wierzchnia- zalew
6.	oławski	Pierwszy Staw Jelczański	Staw Pierwszy Jelczański	Jelcz Laskowice, ul. Stawowa 30
7.	strzeliński	Ośrodek Wypoczynkowy "Nad Stawami" w Białym Kościele	Podgródka, dopływ Oławy	Białe Kościół
8.	wołowski	Ośrodek Wypoczynkowy Wały	Wyrobisko po glinie w miejscowości Wały	Wały, działka nr geod. 1/4 woj. dolnośląskie
9.		Zalew Słup - Jakubikowice	Zalew Słup - Jakubikowice	Jakubikowice, działka. nr geod. 203 woj. dolnośląskie
10.	wrocławski	Kąpielisko Glinianki	Zbiornik Glinianki we Wrocławiu	Wrocław, ul. Kosmonautów 2
11.		Kąpielisko Morskie Oko	Zbiornik Morskie Oko we Wrocławiu	Wrocław, ul. Chopina 27
12.	wrocławski	Kąpielisko Królewiecka	Zbiornik Królewiecki we Wrocławiu	Wrocław, ul. Królewiecka
13.		Kąpielisko Oporów	Zbiornik Oporów we Wrocławiu	Wrocław, ul. Harcerska 25
14.		Kąpielisko Pawłowice	Zbiornik Pawłowicki we Wrocławiu	Wrocław, ul. Jeziorowa
15.		Kąpielisko Błękitna Laguna w Siechnicach	Zbiornik Błękitna Laguna w Siechnicach	Siechnice, ul. Sportowa 10
16.	legnicki	Kąpielisko Północne Kormoran	Czarna Woda	Legnica, ul. Kąpielowa1
17.	złotoryjski	Kąpielisko na Kaczawie	Zalew na Kaczawie	Nowe kąpielisko pomocnicze obok zalewu w Złotoryi tworzone na czas remontu kąpieliska zasadniczego
18.	złotoryjski	Zalew Złotoryja	Zalew Złotoryja	Złotoryja, ul. Sportowa 9

Kąpieliska były odpowiednio oznakowane tablicami informacyjnymi, stan sanitarno-higieniczny obiektów (toalety, szatnie, przebieralnie, plaże) na terenie kąpielisk nie budził zastrzeżeń. Również wykonane w ramach kontroli urzędowej badania jakości wody przed otwarciem sezonu były prawidłowe. Organizatorzy kąpielisk w ramach kontroli wewnętrznej prowadzili badania jakości wody przeznaczonej do kąpiel. Nie stwierdzono również zakwitów sinic oraz rozmnażania się makroalg.

W związku ze stwierdzeniem obecności bakterii *Escherichia coli* w ilości przekraczającej wartość dopuszczalną ≤ 1000 [jtk]) w badanych próbkach wody w dniach: 01-07.07.2021 r.

i 12-23.08.2021 r. Wrocławskie Centrum Treningowe Spartan (Zarządca kąpieliska Pawłowice przy ul. Jeziorowej we Wrocławiu) wprowadziło czasowy zakaz kąpieli.

Jakość wody w pozostałych kąpieliskach odpowiadała warunkom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2020 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. z 2019 r. poz. 255).

Internetowy serwis kąpieliskowy prowadzony przez Główny Inspektorat Sanitarny w sezonie kąpielowym 2021 był na bieżąco aktualizowany na podstawie danych raportowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz organizatorów wszystkich kąpielisk wyznaczonych uchwałami rad gmin - na obszarze województwa dolnośląskiego.

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Kąpieliska	32	0	0	0	0	0

6.5 MIEJSCA WYKORZYSTYWANE DO KĄPIELI

Na terenie województwa dolnośląskiego w sezonie letnim 2021 r. udostępnionych było 6 miejsc okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli, w tym jeden obiekt w powiecie kłodzkim – Plaża Gorzuchów wyłącznie w zakresie plaży bez możliwości kąpieli w zbiorniku wodnym (Tabela-MWdK).

Tabela-MWdK

Lp.	Powiat	Nazwa MWdK	Nazwa akwenu	Adres
1.	kłodzki	Plaża Gorzuchów	Staw Wsr-RII	Żwirownia Gorzuchów, działka nr 130/12
2.	milicki	Milicki Zalew	Zbiornik retencyjno-rekreacyjny w Miliczu	Kolejowa 10, działka nr 19 AM 8 obręb Milicz
3.	milicki	Karłów	Karłów	Poprzeczna 13, 56-300 Milicz
4.	milicki	Oaza Łązy Małe	Wyrobisko Łązy Małe 9B	Łązy Małe 9B, działka nr 91
5.	legnicki	Różana Dolina	Jezioro żwirownia Rokitki	działka nr geod. 1194/273 i 1194/274, obręb Rokitki, gmina Chojnów
6.		Jezierzany	Jezierzany	działka. ew. nr 140/2 obręb Jezierzany

Obiekty zostały właściwie przygotowane do sezonu letniego. Plaże i tereny rekreacyjne uporządkowano i zaopatrzone w dostateczną ilość pojemników na odpady. Zapewniono dostęp do toalet. Stan sanitarny i porządkowy kontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń. Tak jak w latach ubiegłych obiekty były oznakowane tablicami informacyjnymi.

Organizatorzy miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli przeprowadzali badania jakości wody pod kątem jej przydatności do kąpieli przed rozpoczęciem sezonu kąpielowego oraz w trakcie sezonu. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

W związku z trwającym stanem epidemii, na kąpieliskach oraz miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli, reżim sanitarny był zapewniany w oparciu o opracowane przez Główny Inspektorat Sanitarny zalecenia dla kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w trakcie epidemii SARS-CoV-2 w Polsce.

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli	25	1	0	3	0	0

6.6 BASENY

W 2021 r. przeprowadzono 142 kontrole basenów znajdujących się na terenie województwa dolnośląskiego. W związku ze stanem epidemii wiele obiektów było czasowo zamkniętych lub w ogóle unieruchomionych. Organizatorzy basenów podejmowali działania mające na celu ograniczenie ryzyka rozprzestrzeniania się epidemii SARS-COV-2 podczas udostępniania obiektu, w tym w zakresie liczby osób mogących jednocześnie przebywać na terenie obiektu. Wdrożono procedury dezynfekcji, pracowników wyposażono w środki ochrony indywidualnej (maseczki, rękawiczki, przyłbice, płyn do dezynfekcji rąk i powierzchni, osłona z pleksi przy kasie), na terenie obiektu umieszczono informacje o konieczności zachowania odpowiedniego dystansu społecznego lub zakrywania ust i nosa.

Większość obiektów oceniono pozytywnie zarówno pod względem stanu sanitarnego, jak i jakości wody.

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Baseny	142	4	2	7	0	0

6.7 PLAŻE

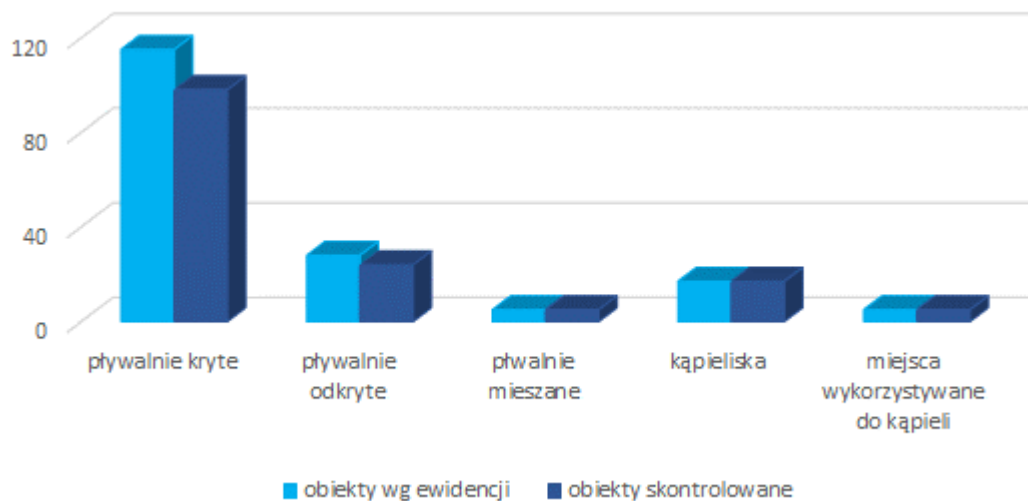
W 2021 r. przeprowadzono 6 kontrole plaż znajdujących się na terenie województwa dolnośląskiego, tj. w powiecie: legnickim, strzelińskim, wrocławskim. Kontrole tych obiektów wykazały, że plaże były uporządkowane, wyposażone w pojemniki na odpady komunalne, a także posiadały dostęp do toalet skanalizowanych lub przenośnych. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie utrzymania właściwego stanu sanitarnego plaż.

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Plaże	6	0	0	0	0	0

6.8 PODSUMOWANIE

W 2021 r. przeprowadzono 446 kontroli obiektów rekreacji wodnej i plaż. Wydano 51 decyzji merytorycznych. Ogólny stan sanitarny obiektów rekreacji wodnej w 2021 r. ocenia się jako dobry.

Wykres: Liczba obiektów rekreacji wodnej skontrolowanych przez organy PIS województwa dolnośląskiego w stosunku do ilości obiektów zewidencjonowanych w 2021 r.

7 OBIEKTY DZIAŁAJĄCE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ

7.1 DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Na terenie woj. dolnośląskiego znajduje się 67 domów pomocy społecznej [DPS]. W 2021 r. przeprowadzono 55 kontroli sanitarnych obiektów z tej grupy. Skontrolowano m.in.:

- Dom Pomocy Społecznej w Nielestnie, (powiat lwówecki)
- Dom Pomocy Społecznej w Krośnicach (powiat milicki,
- Dom Pomocy Społecznej ZAMEK w Bardzie (powiat ząbkowicki)
- Dom Pomocy Społecznej OLEŃKA w Bardzie (powiat ząbkowicki)
- Dom Pomocy Społecznej w Ziębicach (powiat ząbkowicki),

w których, w wyniku przeprowadzonej kontroli, stwierdzono uchybienia sanitarno-higieniczne dotyczące m.in. uszkodzonej wykładziny podłogowej, uszkodzony powłok malarskich, zniszczonej armatury sanitarnej. Właściwi miejscowo ppis wydali decyzje administracyjne.

Przeprowadzono również badania ciepłej wody w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella*. Przekroczenie dopuszczalnej liczby bakterii stwierdzono w kilku obiektach, podjęto działania naprawcze w celu wyemitowania nieprawidłowości.

W pozostałych skontrolowanych obiektach stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń.

7.2 INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ

Na terenie woj. dolnośląskiego znajduje się 50 innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Część z nich funkcjonuje jako domy dziennego pobytu. Skontrolowano 23 obiekty sanitarne obiektów z tej grupy. Stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, urządzeń i sprzętu skontrolowanych obiektów był dobry.

7.3 PLACÓWKI ZAPEWNIAJĄCE CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ

W 2021 r. na terenie woj. dolnośląskiego funkcjonowało 46 obiektów zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku Skontrolowano 40 obiektów tej grupy.

W skontrolowanych obiektach stwierdzono m.in. nieprawidłowości:

- w Domu Seniora w Krzeszowie (powiat kamiennogórski) w zakresie stanu technicznego w pomieszczeniu pralni: brak zachowania rozdziału dróg białizny czystej i brudnej, brak wentylacji mechanicznej, brak magazynu białizny czystej,
- w Domu Seniora „Piastów Gród” w Dusznikach-Zdrój (powiat kłodzki) dotyczące stanu sanitarno-technicznego obiektu,
- W obiekcie całodobowej opieki nad osobami starszymi w Skoroszowie „Elmed” (powiat trzebnicki) stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny (ściany miejscami brudne, miejscami odpada farba),
- w Domu Seniora „Parkowy Dworek” w Żernikach Wrocławskich (powiat wrocławski) w związku ze stwierdzonym przekroczenia w ciepłej wodzie bakterii *Legionella sp.* w stopniu wysokim wydano decyzję administracyjną (z rygorem natychmiastowej wykonalności).

Właściwi miejscowo ppis wydali decyzje administracyjne.

Stan sanitarno-technicznych skontrolowanych pozostałych obiektów nie budził zastrzeżeń.

7.4 NOCLEGOWNIE

Według ewidencji PSSE na terenie woj. dolnośląskiego znajduje się 21 noclegowni. W 2021 r. przeprowadzono 16 kontroli obiektów z tej grupy.

Skontrolowano m.in. obiekty tej grupy :

- Dom Św. Brata Alberta w Jeleniej Górze ul. Wolności 180
- Schronisku dla Bezdomnych w Świdnicy, ul. Westerplatte 51.

W czasie kontroli sanitarnej stwierdzono nieprawidłowości m.in. niewłaściwego stanu technicznego pomieszczeń, sanitariatu i łaźni, braku dostępu do ciepłej, bieżącej wody, zniszczone schody na klatce schodowej, oraz niewłaściwego stanu sanitarnego pomieszczeń.

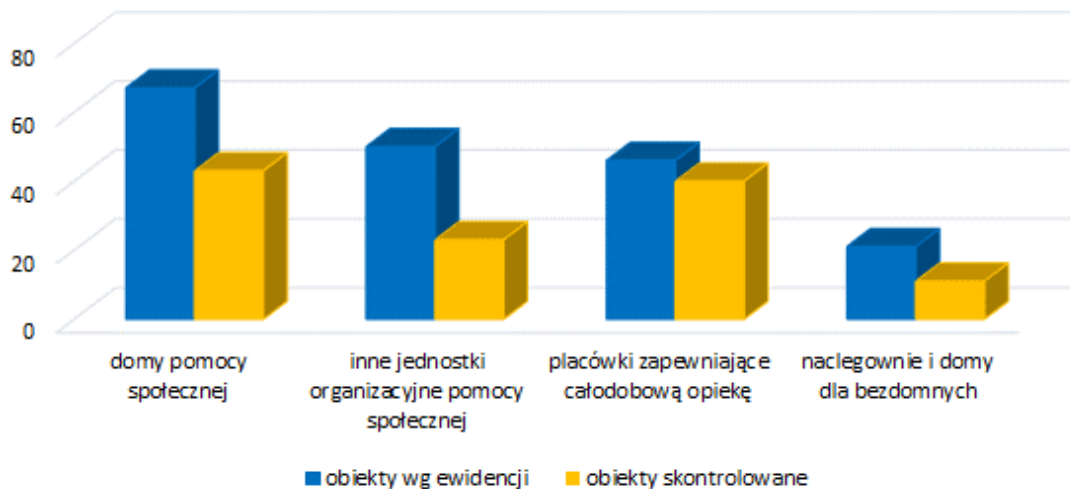
Właściwi ppis wszczęli postępowanie administracyjne i wydali decyzje merytoryczne. Za uchybienia sanitarne osoby odpowiedzialne zostały ukarane mandatem karnym.

Stan sanitarny pozostałych skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

7.5 PODSUMOWANIE

W 2021 r. PPIS nadzorowali ogółem 184 obiektów działające w ramach pomocy społecznej. Skontrolowano 117 obiektów. Wydano 19 decyzji administracyjnych merytorycznych.

Ogółem stan sanitarny obiektów pomocy społecznej ocenia się jako dobry.

Wykres: Liczba skontrolowanych obiektów działających w ramach pomocy społecznej w stosunku do liczby obiektów zewidencjonowanych w 2021 r.

8 OBIEKTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI HOTELOWE

8.1 HOTELE

W 2021 r. w ewidencji PSSE znajdowało się 314 hoteli. W obiektach wdrożono odpowiednie działania w celu zminimalizowania ryzyka zakażenia COVID-19.

W 2021 r. skontrolowano 206 hoteli, zakres kontroli obejmował ocenę stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń i wyposażenia obiektów oraz stosowanie się do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii w Polsce. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprzestrzegania nakazów ograniczających rozprzestrzenianie się wirusa SARS-Cov-2. Skontrolowane pomieszczenia ogólnodostępne, sanitariaty, pokoje dla gości nie budziły zastrzeżeń sanitarnych.

W hotelach badano również ciepłą wodę w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella*. Przekroczenie dopuszczalnej liczby bakterii stwierdzono w kilku hotelach oraz braku nadzoru nad jakością ciepłej wody.

W przypadkach stwierdzonych ww. uchybień sanitarnych właściwi ppis wszczęli postępowania administracyjne i wydali decyzje.

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Hotele	341	8	0	12	2	200

8.2 MOTELE

W 2021 r. w ewidencji PSSE znajdowało się 7 moteli. Przeprowadzono 2 kontrole. Motele utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-technicznym i porządkowym.

8.3 PENSJONATY

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 90 pensjonatów. Skontrolowano 27 obiektów z tej grupy. W jednym obiekcie w powiecie karkonoskim stwierdzono nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarno-technicznego (brudne ściany, sufity na klatce schodowej,) oraz brak do wglądu wyników badania wody ciepłej w zakresie parametru *Legionella sp.* w instalacji wewnętrznej budynku zamieszkania. Właściwy miejscowo PPIS wszczął postępowanie administracyjne. Pozostałe skontrolowane obiekty tej grupy oceniono jako dobry.

8.4 KEMPINIGI

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 18 kempingów. W 2021 r. skontrolowano 8 obiektów.

W jednym obiekcie w powiecie karkonoskim toczy się postępowanie administracyjne w związku z nieprawidłowym stanem technicznym kuchni turystycznej.

Stan sanitarno-porządkowy oraz techniczny pozostałych skontrolowanych kempingów oceniono jako dobry.

8.5 DOMY WYCIECZKOWE

W 2021 r. PPIS nadzorowali stan sanitarno-techniczny 7 domów wycieczkowych. Skontrolowano 5. Stan sanitarno-porządkowy oraz techniczny obiektów oceniono jako dobry.

8.6 SCHRONISKA I POLA BIWAKOWE

Na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 34 schroniska i pola biwakowe. W 2021 r. skontrolowano 24 obiekty. Pod względem stanu sanitarnego i technicznego obiekty oceniono jako dobre.

8.7 INNE OBIEKTY

Według ewidencji PSSE na terenie województwa znajduje się 1342 obiekty z tej grupy (m.in. ośrodki wypoczynkowe i szkoleniowe, pokoje gościnne, hotele pracownicze, hostele, gospodarstwa agroturystyczne). Skontrolowano 383 obiekty pod względem spełnienia ogólnych wymogów sanitarnych, a przede wszystkim stosowania się do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii oraz wytycznych i zaleceń dotyczących zminimalizowania ryzyka rozprzestrzeniania się koronawirusa.

W czasie kontroli w kilku obiektach w powiecie karkonoskim i głogowskim stwierdzono uchybienia: nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny podłóg, ścian i sufitów, zniszczona stolarka okienna i drzwiowa, niewłaściwy stan sanitarno-techniczny elementów wyposażenia pomieszczeń. PPIS w Jeleniej Górze i Głogowie wydali decyzje merytoryczne w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. W przypadkach stwierdzonych uchybień sanitarnych m.in. brudnych armatur sanitarnych w łazienkach, brudnych podłóg w magazynach bielizny, na osoby odpowiedzialne za stan sanitarny obiektu zostały nałożone mandaty karne.

W obiektach badano również ciepłą wodę w zakresie parametru *Legionella sp.* Stwierdzono nieprawidłowości dot. braku badania jakości wody ciepłej w zakresie oznaczenia bakterii *Legionella sp.* Wydano decyzje nakazujące wykonanie obowiązku przedstawienia dokumentu potwierdzającego właściwą jakość wody ciepłej. Obowiązki zostały zrealizowane.

Stan sanitarno-porządkowy oraz techniczny pozostałych skontrolowanych oceniono jako dobry.

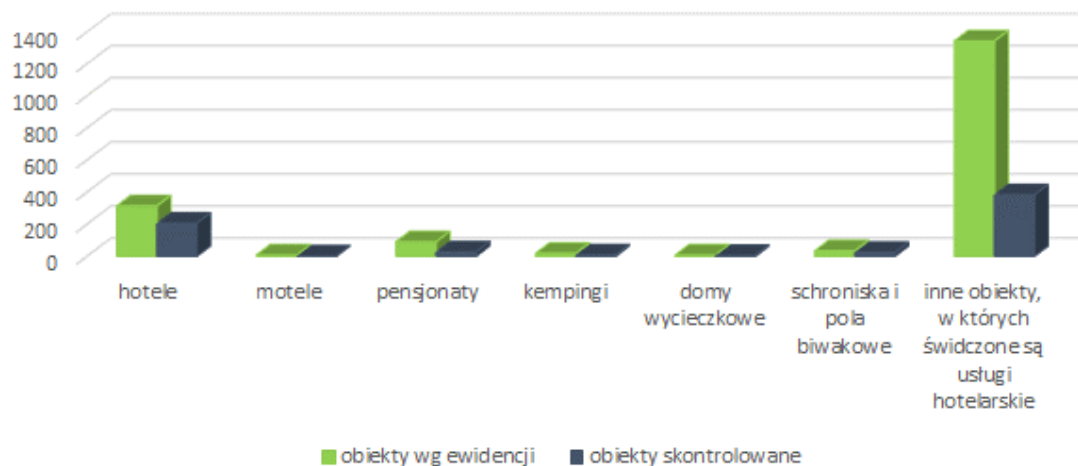
Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	506	31	10	36	10	1650,-

Stan sanitarno-techniczny pozostałych skontrolowanych obiektów był zadowalający.

8.8 PODSUMOWANIE

W 2021 r. skontrolowano 918 obiektów świadczących usługi hotelarskie. Wydano 41 decyzji merytorycznych. Ogółem stan sanitarny obiektów tej grupy oceniono jako zadowalający.

Wykres: Liczba obiektów świadczących usługi hotelarskie skontrolowanych w 2021 r. do liczby obiektów zewidencjonowanych

9 ZAKŁADY ŚWIADCZĄCE USŁUGI UPIĘKSZAJĄCE CIAŁO

9.1 ZAKŁADY FRYZJERSKIE

Na terenie województwa dolnośląskiego działalność prowadzi 2338 zakładów fryzjerskich. W 2021 r. przeprowadzono 638 kontroli. W większości skontrolowanych obiektów pomieszczenia zakładów były utrzymane w należyтым stanie porządkowym. Postępowanie z bielizną czystą i brudną było prawidłowe. Przybory fryzjerskie były po użyciu myte i dezynfekowane. Czyste narzędzia przechowywano w wydzielonych pojemnikach, natomiast środki dezynfekcyjne – w oryginalnych opakowaniach, a ich roztwory w zamykanych i oznakowanych opakowaniach zastępczych. W obiektach gromadzono dostateczne zapasy środków czystości. Dokumentacja zdrowotna pracowników była aktualna. Przestrzegano zakazu palenia tytoniu w zakładach.

Stwierdzone uchybienia techniczne dotyczyły w szczególności: niewłaściwego stanu przedmiotów stanowiących wyposażenie zakładu (np. stanowisk fryzjerskich), braku wentylacji mechanicznej w WC, złego stanu technicznego ścian i sufitów w zakładzie.

Stwierdzone uchybienia sanitarno-higieniczne dotyczyły m.in. zanieczyszczonych podłóg, mebli i sprzętów, brudnych narzędzi i przyborów fryzjerskich, braku dat przydatności do użytku na niektórych kosmetykach używanych podczas wykonywania usług, nieprawidłowego przechowywania czystych wydezynfekowanych narzędzi fryzjerskich, braku prawidłowo opracowanych procedur dezynfekcji narzędzi fryzjerskich. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami właściwi miejscowo PPIS wszczynali postępowanie administracyjne lub nakładali mandaty karne, celem doprowadzenia zakładów do właściwego stanu sanitarnego. Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały poprawę stanu sanitarno-technicznego i usunięcie bieżących uchybień sanitarnych. Podczas przeprowadzanych kontroli sprawdzano również, czy w obiektach przestrzegane były wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego dla funkcjonowania zakładów fryzjerskich podczas epidemii COVID-19. Kontrole wykazały, że nie wszyscy przedsiębiorcy realizowali obowiązek zakrywania ust i nosa podczas obsługi klientów. Osoby nie przestrzegające zasad przeciwepidemicznych ukarano mandatem karnym.

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Zakłady fryzjerskie	638	10	3	16	15	2250

Na koniec 2021 r. stan sanitarny większości zakładów fryzjerskich należy ocenić jako dobry.

9.2 ZAKŁADY KOSMETYCZNE

W ewidencji PSSE woj. dolnośląskiego znajduje się 1663 zakłady kosmetyczne. W roku 2021 przeprowadzono 551 kontroli obiektów z tej grupy. W większości skontrolowanych zakładów stosowane były wytyczne GIS, w związku z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2. W zakładach pomieszczenia utrzymane były w należyтым stanie porządkowym. Odpady niebezpieczne gromadzono w miejscach powstawania, w pojemnikach o sztywnych ściankach, odpornych na działanie wilgoci i ich przekłucie. Do czasu ich odbioru były

przechowywane w wydzielonych miejscach. Zabiegu, przy których może dojść lub dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek wykonywane były przy użyciu jednorazowych lub jałowych narzędzi. Część zakładów kosmetycznych posiada własne autoklawy. W zakładach najczęściej używana była bielizna jednorazowego użytku.

Stwierdzone uchybienia sanitarno-higieniczne dotyczyły przede wszystkim: złego stanu sanitarno-higienicznego stanowiska pracy, urządzeń i wyposażenia zakładu, braku wydzielonego stanowiska sterylizacji narzędzi, niewłaściwego przechowywania sprzętu porządkowego, brak aktualnej kontroli biologicznej urządzenia do sterylizacji narzędzi wielokrotnego użytku, braku prawidłowych warunków do mycia rąk i mycia narzędzi wielokrotnego użytku, braku opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi podczas wykonywania czynności powodujących naruszenie ciągłości tkanek ludzkich, braku przestrzegania zakrywania nosa i ust podczas udzielania usług kosmetycznych. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami właściwi miejscowo PPIS wszczynali postępowania administracyjne lub nakładali mandaty karne. Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały poprawę stanu sanitarno-technicznego i usunięcie bieżących uchybień sanitarnych.

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Zakłady kosmetyczne	551	2	0	7	7	1050

Na koniec 2021 r. stan sanitarny większości zakładów kosmetycznych należy ocenić jako dobry.

9.3 ZAKŁADY TATUAŻU

W ewidencji PSSE woj. dolnośląskiego znajduje się 92 zakłady tatuażu. W 2021 r. skontrolowano 32 zakłady. Tatuaże wykonywano tuszami posiadającymi certyfikaty, wyłącznie przy użyciu narzędzi jednorazowego użytku. Odpady niebezpieczne gromadzone były w zamykanych, plastikowych pudełkach (igły) lub pojemnikach wyłożonych workiem foliowym koloru czerwonego (np. waciki). Odpady, do chwili odebrania przez uprawnioną firmę, przechowywano w wydzielonej lodówce. W zakładach używano fartuchów i prześcieradeł jednorazowego użytku. Dokumentacja zdrowotna pracowników była aktualna. Opracowano procedury zapewniające ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

W wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakładach w Stradonii Wierchnej oraz w Szczelinie m.in. stwierdzono brak dostępu do bieżącej wody w pomieszczeniu w którym wykonywane są usługi, brak powierzchni zmywalnej wyposażenia, brak umowy na odbiór odpadów niebezpiecznych w zakładzie oraz nieprawidłowo opracowane procedury zapewniające ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

Za stwierdzone uchybienia nałożono mandat na kwotę 500 zł. Zobowiązano właścicieli do usunięcia stwierdzonych zaniedbań. Kontrole sprawdzające wykazały usunięcie nieprawidłowości.

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Zakłady tatuażu	34	1	0	1	1	500

9.4 ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ

Ogółem w ewidencji PSSE znajduje się 428 zakładów odnowy biologicznej. W 2021 roku skontrolowano 146 obiektów z tej grupy. Obiekty wyposażone były w sprzęt porządkowy w dobrym stanie technicznym oraz dostateczne zapasy środków czystości i dezynfekcyjnych. Dezynfekcja łóżek przeprowadzana była po każdym kliencie. Solaria miały zapewnioną odpowiednią wentylację mechaniczną. Dokumentacja zdrowotna pracowników była aktualna. Przestrzegany był zakaz palenia wyrobów tytoniowych.

Nieprawidłowości sanitarno-techniczne stwierdzono m.in. w zakładzie odnowy biologicznej we Wrocławiu - nieprawidłowości dotyczyły złego stanu technicznego ławek w saunach oraz kasetonów w części natrysków.

W celu usunięcia nieprawidłowości właścivi PPIS podjęli stosowne działania. W tej grupie obiektów również przeprowadzono kontrole w zakresie przeciwdziałaniu COVID-19. Przedsiębiorcy prowadzący siłownie dostosowali się do obowiązku czasowego zawieszenia działalności, a następnie do wprowadzenia limitów osób przebywających w obiekcie. Wyjątek stanowiła siłownia w obiekcie Jump Planet w Głogowie oraz Granit Gym w Strzelinie w których stwierdzono nieprzestrzeganie zakazu prowadzenia działalności.

Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Zakłady odnowy biologicznej	168	3	0	4	1	500

Właściciele solariów realizują obowiązki zgodnie z zapisami ustawy z dnia 15 września 2017 roku o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz.U. z 2017, poz. 2111). Stan sanitarny większości obiektów z tej grupy był dobry.

9.5 ZAKŁADY POZOSTAŁE

W ewidencji PSSE woj. dolnośląskiego znajduje się 611 obiektów z tej grupy. Właściciele tych obiektów przestrzegali reżimu higieniczno-sanitarnego obowiązującego podczas trwania epidemii COVID-19. Większość zakładów posiadała dostateczne zapasy środków czystości i dezynfekcyjnych. Dokumentacja zdrowotna pracowników była aktualna.

Stwierdzone uchybienia sanitarno-techniczne dotyczyły w szczególności braku opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi podczas wykonywania czynności powodujących naruszenie ciągłości tkanek ludzkich oraz złego stanu porządkowego pomieszczeń obiektów. Ponadto w poszczególnych przypadkach stwierdzono nieprawidłowy sposób przeprowadzania dezynfekcji sprzętu lub brak kontroli jej skuteczności. Właścivi PPIS niezwłocznie podjęli działania celem poprawy stanu sanitarnego obiektów z tej grupy.

Ogółem stan sanitarny obiektów, w których świadczone są łącznie usługi upiększające ciało był dobry.

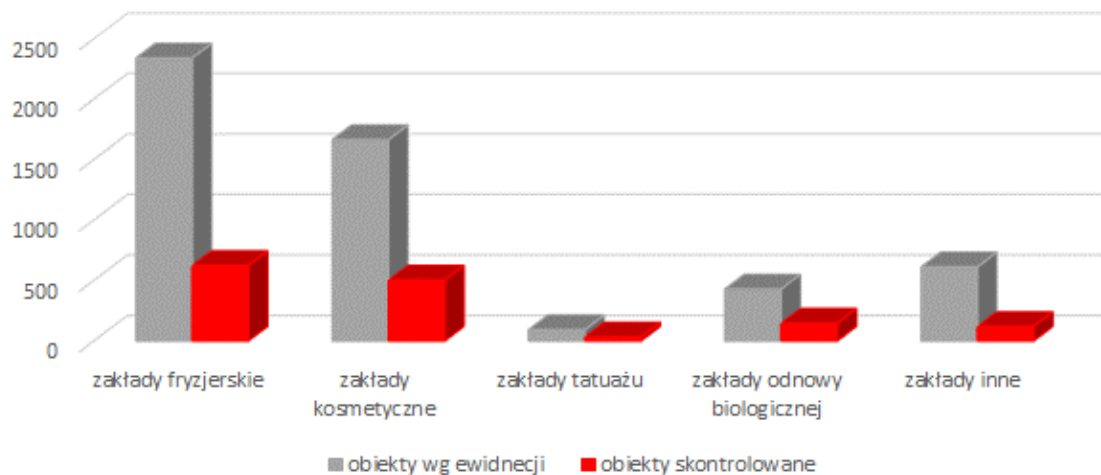
Tabela: Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2021 r.

Grup obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Inne zakłady, w których świadczone są łącznie różne usługi upiększające	120	2	0	3	1	300

9.6 PODSUMOWANIE

W 2021 r. skontrolowano 1422 zakłady, w których świadczone są usługi upiększające ciało. Wydano 18 decyzji merytorycznych.

Ogółem stan sanitarny tych obiektów należy uznać jako dobry.

Wykres: Liczba obiektów świadczących usługi upiększające ciało skontrolowanych w 2021 r. do liczby obiektów zewidencjonowanych

10 CMENTARZE I DOMY PRZEDPOGRZEBOWE; EKSHUMACJE

Na terenie województwa, wg ewidencji PSSE, zlokalizowanych jest 880 cmentarzy i 91 domów przedpogrzebowych. W 2021 r. skontrolowano 160 cmentarzy i 60 domów przedpogrzebowych. W większości przypadków tereny cmentarzy były prawidłowo zagospodarowane i utrzymywane w należyтым stanie sanitarnym. W celu ograniczenia ryzyka zakażenia COVID-19 w zakładach wprowadzono odpowiednie procedury postępowania: przy wejściu znajduje się środek do dezynfekcji rąk, personel oraz klienci zakładu mają obowiązek zakrywania ust i nosa, dla pracowników mających bezpośredni kontakt z osobą zmarłą zakupiono specjalistyczne środki ochrony indywidualne (maski, kombinezony, rękawice). Wprowadzono również wytyczne dot. postępowania ze zwłokami osób zmarłych na COVID-19.

Domy przedpogrzebowe zaopatrywane były w wodę przeznaczoną do spożycia z wodociągów sieciowych. Ścieki odprowadzono do sprawnie działających sieci kanalizacji miejskiej. Odpady komunalne i niebezpieczne były systematycznie odbierane przez specjalistyczne firmy. Sprzątanie i dezynfekcja przeprowadzane były na bieżąco. Pomieszczenia do przechowywania zwłok zabezpieczone były przed dostępem osób nieuprawnionych, a także przed gryzoniami i owadami.

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono m.in. na :

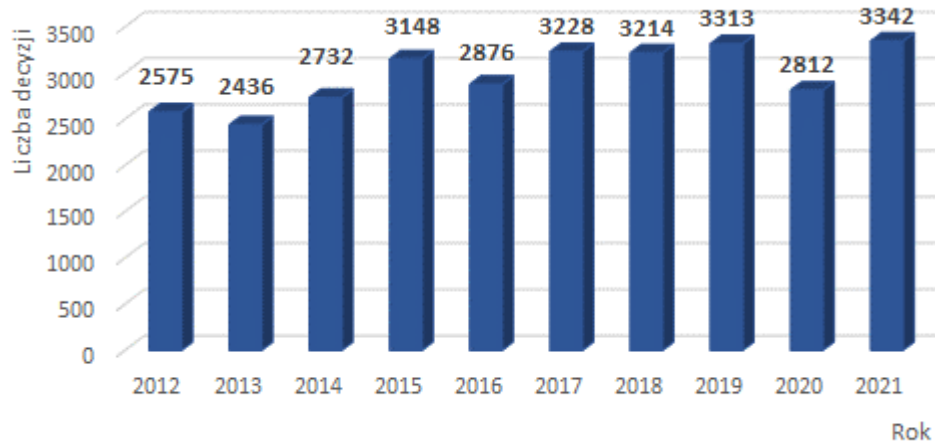
- Cmentarzu Komunalnym nr 1 w Jeleniej Górze ul. Sudecka
- Cmentarzu Komunalnym w Wałbrzychu ul. Żeromskiego
- Cmentarzu Komunalnym w Złotorzy
- Cmentarzu Parafialnym w Zagrodnie (powiat złotoryjskim)
- Cmentarzu Komunalnym w Wojcieszowie (powiat złotoryjski).

Stwierdzone uchybienia dotyczyły niewłaściwego stanu technicznego pomieszczeń sanitarnych, zniszczonego ogrodzenia obiektu.

Właściwi miejscowo ppis wszczęli postępowanie administracyjne w celu usunięcia uchybień. W wyniku przeprowadzonej kontroli sanitarnej w firmie pogrzebowe GPK SUEZ w Głogowie stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczenia z chłodnią, w którym przygotowywane są zwłoki do pochówku. W domu przedpogrzebowym na Cmentarzu Komunalnym w Trzebnicy oraz Radziądzu (powiat trzebnicki) stwierdzono zły stan techniczny ścian i sufitów. Właściwi miejscowa ppis wszczęli postępowanie administracyjne.

Ponadto w 2021 r. PPIS wydali 3342 decyzje zezwalające na przeprowadzenie ekshumacji. Ekshumacje odbywały się we wczesnych godzinach rannych. Pracownicy przeprowadzający ekshumacje stosowali środki ochrony osobistej. Postępowanie z odzieżą ochronną po wykonaniu ekshumacji było prawidłowe. Doły po ekshumacji poddawano dezynfekcji. W jednym przypadku w powiecie złotoryjskim wszczęto z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie nieprawidłowości stwierdzonych w trakcie przeprowadzonej ekshumacji - stwierdzono brak nieprzepuszczalnej, wytrzymałej maty do zabezpieczenia powierzchni wokół grobu w trakcie ekshumacji, stwierdzono, że ekshumowane przed upływem 20 lat zwłoki umieszczono w worku z tworzywa sztucznego bez zastosowania szczelnej skrzyni, wybitej blachą oraz stwierdzono, że osoby przeprowadzające ekshumację nie stosowały właściwych środków ochrony osobistej. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano decyzję administracyjną - wykonanie nakazów potwierdzono podczas przeprowadzonej kontroli sprawdzającej.

W pozostałych przeprowadzanych ekshumacji nie stwierdzono nieprawidłowości sanitarnych.

Wykres: Liczba decyzji administracyjnych wydanych przez PPIS woj. dolnośląskiego w sprawach dotyczących przeprowadzenia ekshumacji w latach 2012-2021

11 STAN SANITARNY INNYCH OBIEKTÓW

Na terenie woj. dolnośląskiego znajdują się 4657 innych rodzajów obiektów. Do tej grupy zaliczono m.in. obiekty sportowe, obiekty kulturalne, targowiska, urzędy, apteki, pralnie, stacje paliw, parkingi i miejsca postojowe oraz zakłady i areszty karne oraz baseny. W 2021 r. przeprowadzono 1168 kontroli sanitarnych obiektów z tej grupy. Większość obiektów oceniono pozytywnie pod względem stanu sanitarnego.

12 OBIEKTY OBSŁUGI PASAŻERSKIEJ

12.1 DWORCE I STACJE KOLEJOWE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa znajduje się 111 obiektów zaliczanych do tej grupy. W 2021 roku skontrolowano 53 obiekty.

Na Stację PKP w Sędziszawiu (powiat kamiennogórski) wszczęto postępowanie administracyjne dotyczące stanu technicznego stwierdzono - brak toalety dla podróżnych. Wydano decyzję merytoryczną.

Stan sanitarno-techniczny pozostałych skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

12.2 DWORCE AUTOBUSOWE

Według ewidencji organów PIS na terenie województwa znajduje się 19 dworców autobusowych. W 2021 roku skontrolowano 14 obiektów, przeprowadzając 17 kontroli. Ogólnie stan sanitarno-techniczny dworców autobusowych ocenia się jako dobry.

12.3 WIATY PRZYSTANKOWE

W 2021 r. przeprowadzono 568 kontroli wiat przystankowych. Stan sanitarny większości obiektów w porównaniu do roku ubiegłego uległ poprawie. Wnętrza wiat oraz ich otoczenie sprzątane było na bieżąco. Przystanki wyposażone były w kosze na odpadki, które systematycznie opróżniano. Okresowo dokonywano niezbędnych napraw i malowanie.

Nieprawidłowości dotyczące stanu techniczne w 4 obiektach stwierdzono w gm. Krośnice (powiat milicki), wydano decyzję merytoryczną.

Najczęściej występujące uchybienia dotyczyły brudnych wiat przystankowych (oklejonych, ze śladami graffiti), brudnych, zakurzonych tablic i osłonek na rozkładach jazdy, brudnych pojemników na odpady komunalne.

Do właściwych zarządców – wystosowano pisma zobowiązujące do doprowadzenia obiektów do właściwego stanu sanitarnego.

12.4 PORTY LOTNICZE

Na terenie woj. dolnośląskiego zlokalizowany jest Port Lotniczy we Wrocławiu. Port Lotniczy we Wrocławiu posiada poczekalnie dla podróżnych, węzły sanitarne, oddzielne dla personelu i podróżnych, pomieszczenia dla funkcjonariuszy Straży Granicznej. Wydzielono także pomieszczenia sanitarne dla osób chorych lub podejrzanych o zachorowanie na chorobę zakaźną o znaczeniu epidemicznym. W obiekcie przygotowane są schematy postępowania w sytuacjach kryzysowych, dotyczących podejrzenia lub wystąpienia ataku bioterrorystycznego lub choroby zakaźnej o znaczeniu epidemicznym.

W 2021 roku skontrolowano Port Lotniczy we Wrocławiu. Stan sanitarno-techniczny obiektu nie budził zastrzeżeń. Nie stwierdzono łamania przepisów przeciwepidemicznych.

12.5 PRZYSTANIE

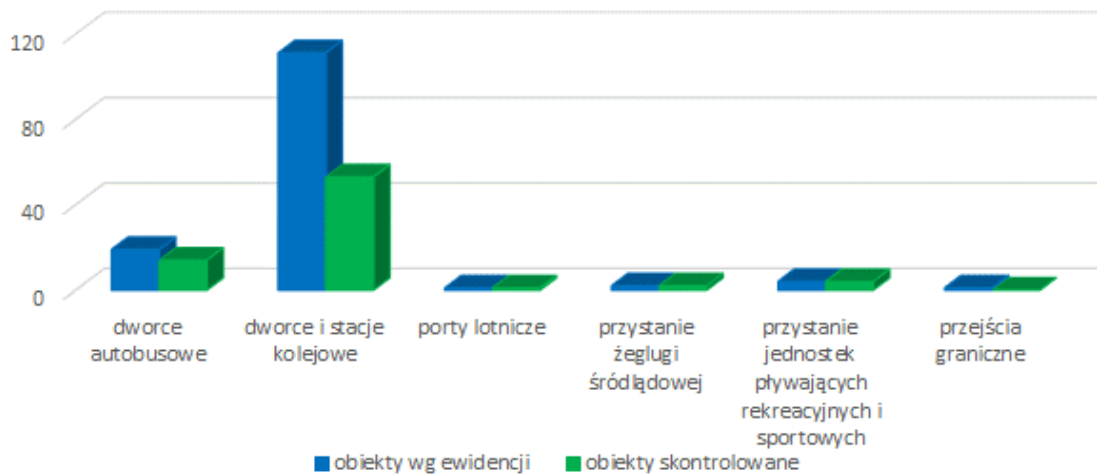
Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 6 przystani, zlokalizowanych we Wrocławiu, w Urazie (powiat trzebnicki), w Bardzie (powiat ząbkowicki – 2 przystanie), w Głogowie i w Wąsoszu (powiat górowski). W 2021 r. przeprowadzono 6 kontroli. Stan sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

12.6 PRZEJŚCIA GRANICZNE

Na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonuje lotnicze przejścia graniczne we Wrocławiu. W 2021 roku przejście graniczne nie było kontrolowane.

12.7 PODSUMOWANIE

W ewidencji PSSE znajduje się 138 obiektów obsługi pasażerskiej. W 2021 r. skontrolowano 74 obiekty. Ogółem stan sanitarny obiektów z tej grupy ocenia się jako dobry.

Wykres: Liczba obiektów obsługi podróży skontrolowanych w 2021 r. do liczby obiektów zewidencjonowanych.

13 ŚRODKI TRANSPORTU

W 2021 roku na terenie województwa dolnośląskiego skontrolowano 388 środków transportu osobowego. Skontrolowano 141 samochodów do przewozu zwłok i szczątków ludzkich, w 1 przypadku stwierdzono brak oznakowania środka transportu do przewozu zwłok. Kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie nieprawidłowości. Środki transportu zarejestrowane są jako pojazdy specjalne do przewozu zwłok, są trwale oznakowane w sposób wskazujący na ich przeznaczenie, posiadają kabinę trwale oddzieloną od części przeznaczonej do przewozu zwłok lub szczątków ludzkich, część przeznaczona do transportu wykonana z blachy nierdzewnej, o powierzchni gładkiej, łatwe do mycia i dezynfekcji, wyposażona jest w specjalistyczny wózek do mocowania trumny lub noszy ze zwłokami, posiada schowek do przechowywania noszy i zapasu worków foliowych. W wydzielonych miejscach zapewniono środki do mycia i dezynfekcji oraz zapas rękawic jednorazowych.

W 2021 r. skontrolowano 167 autobusów komunikacji publicznej. Podczas kontroli w 21 pojazdach stwierdzono niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny oraz techniczny, Najczęstsze uchybienia dotyczyły występowania śladów rąk na szybach okiennych i/lub szybach przy drzwiach wejściowych, trwałych przebarwień laminatów ścian, sufitu, miejscowych przetarć i ubytków pokrycia podłogi pojazdów.

Skontrolowano 36 środków transportu miejskiego (tramwaje) Podczas kontroli stwierdzono niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny oraz techniczny. Najczęstsze uchybienia dotyczyły złego stanu technicznego dykt przy drzwiach wejściowych, śladów grafitti, ubytków powłok na poręczach. Podmioty kontrolowane zobowiązały się do niezwłocznego usunięcia nieprawidłowości.

W 2021 r pociągów pasażerskich nie skontrolowano.

14 PODMIOTY LECZNICZE

14.1 SZPITALE

Według ewidencji w 2021 r. na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 79 szpitali. Przeprowadzono 93 kontrole sanitarne tych obiektów. Ogólnie część obiektów z tej grupy nie spełnienia wymagań, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą, dotyczące m.in. centralnej sterylizatorni czy rezerwowego źródła zaopatrzenia w wodę. Z tego powodu prowadzone są postępowania administracyjne dotyczące dostosowania tych obiektów do wymagań ww. rozporządzenia. Poza tym w kilku skontrolowanych obiektach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące złego stanu sanitarno-technicznego sufitów, ścian i podłóg w pomieszczeniach obiektów. Ponadto nieprawidłowości stwierdzono m.in. w następujących obiektach:

- Milickie Centrum Medyczne Sp. z o.o., ul. Grzybowa 1 w Miliczu,
- Powiatowy Zespół Szpitali, ul. Armii Krajowej 1 w Oleśnicy,
- Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. J. Mikulicza-Radeckiego przy ul. Borowskiej 213 we Wrocławiu (przejęty obiekt – Strzebińskie Centrum Medyczne),
- Szpital Powiatowy im. A. Wolańczyka przy ul. Hożej 11 w Złotoryi.

W związku z powyższym właściwi PPIS wszczynali postępowania administracyjne i wydawali decyzje administracyjne.

Szpitaly zaopatrywane są głównie w wodę z wodociągów sieciowych. W nielicznych obiektach, np. w: Szpitalu Powiatowym w Miliczu, Regionalnym Szpitalu Specjalistycznym „Latawiec” w Świdnicy, NZOZ w Kamiennej Górze, Wojewódzkim Szpitalu Rehabilitacyjnym w Janowicach Wielkich (powiat karkonoski) podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę są własne ujęcia wody.

W kontrolowanych obiektach opracowano procedury i instrukcje dotyczące postępowania z odpadami medycznymi. Odpady medyczne przekazywane są do utylizacji. Nie odnotowano nieprawidłowości w zakresie sposobu postępowania z bielizną brudną i czystą. Szpitale korzystają z usług pralni ogólnodostępnych lub własnych.

14.2 SZPITALE UZDROWISKOWE

Według ewidencji PSSE w 2021 r. na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowały 22 szpitale uzdrowiskowe. W obiektach przeprowadzono 6 kontroli sanitarnych. Nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarno-technicznego (brudne ściany, skorodowane brodziki) stwierdzono w jednym obiekcie - w Szpitalu Uzdrowiskowym „Goplana” w Świeradowie-Zdroju (powiat lubański). Dlatego PPIS w Lubaniu wszczął postępowanie administracyjne i wydał decyzje. W pozostałych obiektach stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń. Szpitale korzystają z usług pralni ogólnodostępnych. Przewóz bielizny odbywa się środkami transportu pralni. Szpitale posiadają opracowane instrukcje postępowania z odpadami medycznymi. Odpady przekazywane są do unieszkodliwiania uprawnionym podmiotom. Szpitale uzdrowiskowe zaopatrywane są w wodę do spożycia z wodociągów sieciowych.

14.3 SANATORIA

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego zlokalizowanych jest 29 sanatoriów. W 2021 r. przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną obiektów z tej grupy – w Sanatorium uzdrowskim „Azalia” w Szczawnie-Zdroju (powiat wałbrzyski). W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-technicznego oraz porządkowego. Wydano jedynie zalecenia dotyczące odświeżenia powierzchni ścian w pomieszczeniu magazynowania bielizny czystej i w jednym pokoju przeznaczonym dla kuracjuszy.

Obiekty tej grupy posiadają opracowane procedury dezynfekcji sprzętu wykorzystywanego do zabiegów rehabilitacyjnych oraz dekontaminacji pomieszczeń. Postępowanie z odpadami medycznymi prowadzone jest prawidłowo. W obiektach bieliznę pierze się we własnych pralniach lub korzysta z usług pralni ogólnodostępnych. Sanatoria zaopatrywane są w wodę z wodociągów sieciowych. Jakość wody we wszystkich skontrolowanych obiektach była dobra. Stan sanitarny obiektów nie budził zastrzeżeń.

14.4 PRZYCHODNIE, OŚRODKI, PORADNIE, AMBULATORIA

Według ewidencji PSSE na terenie województwa znajduje się 1840 obiektów z tej grupy. Skontrolowano 444 obiekty, przeprowadzając 463 kontrole. W związku z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2 w 2021 r. podmioty lecznicze nadal ograniczały bezpośrednio przyjmowanie pacjentów w placówkach, a porad lekarskich udzielano w większości telefonicznie.

W wyniku przeprowadzonych kontroli w kilku obiektach stwierdzono nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny ścian, podłóg i sufitów, a także wyposażenia (łóżek, kozetek, foteli). Poza tym przeprowadzone kontrole wykazały m.in. następujące nieprawidłowości:

- w zakresie gospodarki odpadami medycznymi: niewłaściwe warunki wstępnego magazynowania odpadów medycznych, brak prawidłowego oznakowania na opakowaniach z odpadami medycznymi,
- brak aktualizacji opracowanych procedur działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych,
- niedostosowanie stanowiska sterylizacji do obowiązujących wymagań technicznych, zbyt rzadko wykonywanej kontroli procesów sterylizacji, nieprawidłowo przechowywane pakiety z narzędziami,
- w pomieszczeniach porządkowych brak zlewów/punktów czerpalnych do celów porządkowych, niewystarczająca ilość sprzętu niezbędna do utrzymania porządku, nieprawidłowe przechowywanie sprzętu do utrzymania czystości, brak środków do dezynfekcji rąk.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami właściwi PPIS wszczęli postępowania administracyjne i wydali decyzje lub zastosowali kranie mandatowe.

W większości zakładów leczniczych gospodarka odpadami komunalnymi oraz odpadami medycznymi prowadzona jest prawidłowo. Zdecydowana większość zakładów używa bielizny i podkładów jednorazowego użytku. Bielizna po użyciu traktowana jest jako odpad medyczny i przekazywana do utylizacji firmom specjalistycznym. Bielizna wielorazowego użytku prana jest w pralniach własnych lub oddawana do pralni zewnętrznych.

Większość obiektów zaopatrywana jest w wodę o dobrej jakości z wodociągów sieciowych. W obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie odprowadzania ścieków.

14.5 STACJE DIALIZ

Na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonuje 17 stacji dializ. W roku 2021 r. skontrolowano 8 obiektów. Postępowanie z odpadami medycznymi było zgodne z obowiązującymi zasadami i procedurami. Wytwarzane odpady medyczne zbierane były selektywnie w miejscach ich powstawania, tj. w salach dializacyjnych i gabinecie zabiegowym. Pojemniki i worki z odpadami były właściwie oznakowane. W stacjach dializ używana była bielizna jednorazowego użytku, która po zakończeniu zabiegu traktowana była jak odpad medyczny. Zapas bielizny był wystarczający, przechowywano ją w sposób prawidłowy, w wydzielonych i opisanych szafach, przestrzegane są procedury sprzątania i dezynfekcji pomieszczeń. Obiekty wyposażone są w stacje uzdatniania wody. W procesie dializoterapii stosowany jest sprzęt jednorazowego użytku, traktowany po użyciu jako odpad medyczny. Stacje dializ mają opracowane procedury postępowania mające na celu zapobieganie zakażeniom przenoszonym przez krew. Bielizna pościelowa i koce wykorzystywane przez dializowanych pacjentów przydzielane są imiennie dla każdego z pacjentów. Bieliznę wielokrotnego użytku prano w pralniach przyszpitalnych lub pralniach ogólnodostępnych.

14.6 PRAKTYKI LEKARSKIE, PRAKTYKI PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

Na terenie województwa dolnośląskiego działa praktyk lekarskich i 6412 praktyk pielęgniarek i położnych, w tym:

- indywidualnych praktyk lekarskich - 1904
- indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich - 4177
- grupowych praktyk lekarskich - 53
- indywidualnych praktyk pielęgniarek - 230
- indywidualnych specjalistycznych praktyk pielęgniarek - 24
- grupowych praktyk pielęgniarek - 24

Skontrolowano ogółem 226 obiektów z tej grupy. Obiekty zaopatrywane są w wodę z wodociągów sieciowych o dobrej jakości. W gabinetach lekarskich sterylizacja narzędzi prowadzona jest w autoklawach, stosowane są chemiczne testy kontroli sterylizacji. Narzędzia pakowane są w rękawy papierowo-foliowe oznaczone datą sterylizacji i datą ważności. Odpady medyczne do czasu ich odbioru przechowywane są w wydzielonych, chłodnych miejscach. Wszystkie skontrolowane placówki miały zawarte umowy ze specjalistycznymi firmami, uprawnionymi do odbioru i unieszkodliwiania odpadów medycznych. Postępowanie z odpadami medycznymi w gabinetach lekarskich odbywa się prawidłowo. Przy wykonywaniu świadczeń medycznych jest używana bielizna jednorazowego użytku, która przekazywana jest po użyciu do utylizacji. Placówki stosujące bieliznę wielokrotnego użytku korzystają z usług pralniczych wyspecjalizowanych firm. Odzież ochronną pracownicy piorą we własnym zakresie. Bielizna czysta przechowywana jest w wydzielonych szafkach, w gabinetach.

W grupie indywidualnych praktyk pielęgniarskich większość to gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej w szkołach oraz praktyki prowadzące działalność w zakresie pielęgniarstwa środowiskowo rodzinnego. W przypadku praktyk pielęgniarskich środowiskowo-rodzinnych usługi medyczne wykonywane są w środowisku domowym pacjenta przy użyciu sprzętu jednorazowego użytku. Stosowana jest wyłącznie bielizna jednorazowego użytku.

W trakcie przeprowadzonych kontroli nieprawidłowości stwierdzono w dwóch obiektach.

Nieprawidłowości dotyczyły braku procedur higienicznych. Właściwi miejscowo PPIS wszczęli postępowania administracyjne.

14.7 ZAKŁADY OPIEKUŃCZO-LECZNICZE, PIELEGNACYJNO-OPIEKUŃCZE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa zlokalizowanych jest 37 zakładów opiekuńczo-leczniczych i 8 zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych. W związku z panującą w roku 2021 sytuacją epidemiczną skontrolowano 9 zakładów opiekuńczo-leczniczych i 2 zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze. W wyniku przeprowadzonych kontroli w dwóch obiektach na terenie powiatu trzebnickiego stwierdzono następujące nieprawidłowości: niewłaściwe warunki wstępnego magazynowania odpadów medycznych oraz brak stosowej dokumentacji potwierdzającej kontrolę wewnętrzną w zakresie zapobiegania oraz zwalczania chorób zakaźnych, a także brak w gabinecie pielęgniarstwa umywalki z baterią, dozowników z mydłem i środkiem dezynfekcyjnym, pojemnika z ręcznikami jednorazowego użycia i pojemnika na zużyte ręczniki. W związku z powyższym PPIS w Trzebnicy wszczął postępowanie administracyjne i wydał decyzje.

14.8 HOSPICJA

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonuje 7 hospicjów. W 2021 przeprowadzono 3 kontrole sanitarne w tej grupie obiektów. Stan sanitarny obiektów nie budził zastrzeżeń. Placówki hospicyjne zaopatrywane są w wodę z wodociągów sieciowych, a woda odpowiada wymaganiom jakościowym wody do spożycia przez ludzi. W zakładach przestrzega się instrukcji postępowania z odpadami, w tym z odpadami medycznymi. Obiekty mają wydzielone pomieszczenia do czasowego gromadzenia odpadów. Pojemniki i worki przeznaczone do usuwania odpadów były prawidłowo oznakowane. Postępowanie z bielizną czystą i brudną prowadzone było zgodnie z procedurami. Pranie bielizny odbywało się w pralniach ogólnodostępnych.

15 PROMIENIOWNIE JONIZUJĄCE I NIJONIZUJĄCE

15.1 PRACOWNIE RENTGENOWSKIE

W całym 2021 r. realizowano zadania wynikające z obowiązków nadzorowych z zakresu ochrony radiologicznej w placówkach służby zdrowia. Były to kontrole sanitarne – zgodnie z harmonogramem oraz odbiory nowych aparatów rentgenowskich. W zakresie odbiorów, przeważały w dalszym ciągu aparaty stomatologiczne do zdjęć wewnątrzustnych punktowych, a także aparatów pantomograficznych. Wzrosła liczba jednostek służby zdrowia, w których wymieniano dotychczasowy sprzęt radiologiczny w związku z wyeksploatowaniem lub też na skutek modernizacji w celu poszerzenia możliwości diagnostycznych.

W placówkach służby zdrowia był realizowany proces budowy i doskonalenia systemów zarządzania jakością usług medycznych związanych z wykorzystaniem promieniowania jonizującego. Jest to realizacja obowiązku występowania jednostek służby zdrowia o wydanie zgód na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki i diagnostyki obrazowej.

15.2 ŹRÓDŁA PROMIENIOTWÓRCZE IZOTOPOWE

Nie przeprowadzano wspólnych kontroli z przedstawicielami Państwowej Agencji Atomistyki.

15.3 PLACÓWKI POMIARÓW SKAŻEŃ PROMIENIOTWÓRCZYCH

Badania skażeń promieniotwórczych prowadzone w roku 2021 w artykułach żywnościowych a także stężenie radionuklidów w wodzie pitnej – pozostają na poziomie tła naturalnego.

15.4 PROMIENIOWANIE NIJONIZUJĄCE ELEKTROMAGNETYCZNE

Pomiary rozkładu natężenia pola elektromagnetycznego wokół różnych źródeł promieniowania, przeprowadzały laboratoria akredytowane zewnętrzne.

Wykonane pomiary potwierdzają brak zagrożeń dla ludności w rozumieniu obowiązujących przepisów. Nie stwierdzono również rażąco złych warunków pracy przy źródłach promieniowania elektromagnetycznego.

16 OCENA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI, OBROTU, MAGAZYNOWANIA ŻYWNOSCI ORAZ ŻYWIENIA ZBIOROWEGO

W 2021 roku nadzorem objęto 11095 tj. 28,6 % obiektów z 38692 zaewidencjonowanych w rejestrach zakładów (w 2020 r. – 25,1 %). W okresie tym nie kontrolowano zakładów, dla których po przeprowadzeniu oceny ryzyka ustalono częstotliwość kontroli co dwa lata, a także zakładów, które uległy likwidacji w ciągu roku. W roku 2021 r. przeprowadzono 16042 kontrole w 15861 zakładach żywnościowo-żywnościowych.

W analizowanym okresie ustalono, że w 79,5 % zakładów wprowadzono zasady GHP/GMP, a system HACCP w 61,3 % w stosunku do zakładów ujętych w rejestrach PPIS. W roku sprawozdawczym nastąpiła zmiana w ocenie zakładów, nie dokonywano oceny zakładu jak w poprzednich latach „zgodny” lub niezgodny”, natomiast na podstawie arkusza oceny dokonywano kategoryzacji zakładów i tak kategorię niskiego ryzyka uzyskały 1192 zakłady, kategorię średniego ryzyka uzyskały 2728 zakładów, natomiast kategorię wysokiego ryzyka 964 zakłady.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów w 2021 r. oceniano zgodnie z ustalonymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, uwzględniającymi obowiązujące przepisy prawne.

W nadzorowanych zakładach kontrole sanitarne były przeprowadzane zgodnie z ustalonym harmonogramem kontroli na rok 2021, a także jako kontrole:

- sprawdzające wykonanie obowiązków nakładanych na przedsiębiorców decyzjami administracyjnymi,
- tematyczne m. in. wynikające z działań podejmowanych w ramach systemu RASFF oraz wniosków konsumentów,
- związane z wnioskami przedsiębiorców o zatwierdzenie zakładu.

Z uwagi na trwający w Polsce stan epidemii wywołany zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, tak jak w poprzednim roku oddelegowano pracowników Działów i Sekcji Bezpieczeństwa Żywności i Żywności do wykonywania zadań oraz wspomaganie działań podejmowanych przez Działy i Sekcje Epidemiologii na przestrzeni całego 2021 r., powyższe spowodowało niewykonanie planów kontroli oraz zmniejszenie planu poboru próbek.

W ramach systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych RASFF pracownicy pionu żywienia brali czynny udział w wycofywaniu produktów niebezpiecznych. Łącznie odnotowano 281 powiadomień przychodzących i 30 wychodzących.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami dotyczącymi między innymi: wprowadzania do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia/daty minimalnej trwałości oraz braku zachowania czystości, higieny w produkcji i obrocie środkami spożywczymi w stosunku do osób winnych stosowano represje w postaci mandatów karnych. W wyniku podjętych działań represyjnych odnotowano zmniejszoną liczbę wniosków do DPWIS o ukaranie przedsiębiorców (z 31 w 2020 r. do 25 w 2021 r.). Natomiast zwiększyła się liczba nałożonych mandatów karnych z 859 na kwotę 255 600 zł w 2020 r. do 1379 mandatów na kwotę 332600 zł.

Ponadto w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu, zgodnie z opracowanym harmonogramem pobierane były do badań laboratoryjnych m.in. próbki środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Pobrano do badań 4978 próbek, z których zakwestionowano 140. Uzyskane wyniki były podstawą do dalszego podejmowania działań administracyjnych.

16.1 ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOSCI

Na terenie woj. dolnośląskiego pod nadzorem znajdują się zakłady tj.:

- wytwórnie lodów,
- piekarnie,
- ciastkarnie,
- przetwórnice owocowo-warzywne,
- wytwórnie napojów bezalkoholowych i rozlewnie piwa,
- wytwórnie naturalnej wody mineralnej,
- wytwórnie naturalnej wody źródlanej,
- zakłady garmazeryjne.

Stan sanitarny-techniczny zakładów ulega poprawie. W większości wdrożono instrukcje dobrej praktyki higienicznej (GHP) i dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz system HACCP lub procedury oparte na zasadach systemu HACCP. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości technicznych lub dotyczących systemów jakości przedsiębiorców zobowiązywano decyzjami administracyjnymi do wyeliminowania uchybień oraz zastosowano karanie mandatowe za brak przestrzegania zasad higieny.

16.1.1 Wytwórnie lodów

W 2021 r. nadzorem objęto 80 zakładów, w których przeprowadzono 107 kontroli sanitarnych. Dokumentację dobrej praktyki produkcyjnej i higienicznej GHP/GMP oraz system HACCP opracowano w 97,9 % zakładów.

W wytwórniach lodów prowadzona jest produkcja lodów mlecznych na bazie: mleka spożywczego pasteryzowanego o zawartości 2% tłuszczu mlecznego, śmietanki UHT o zawartości tłuszczu 30%, mleka w proszku oraz z dodatkiem cukru, mieszanek lodowych płynnych, koncentratów smakowo-zapachowych w postaci past lub proszku w składzie których są dodatki do żywności: emulgatory, zagęstniki, stabilizatory, aromaty, regulatory kwasowości, barwniki. Używane są także surowce w postaci owoców świeżych i mrożonych, przetworów owocowych, bakalii i wyrobów cukierniczych. Środki spożywcze używane w produkcji lodów posiadają dokumentację potwierdzającą ich właściwą jakość zdrowotną.

W większości wytwórnie lodów to również miejsca sprzedaży lodów produkcji własnej z możliwością konsumpcji na miejscu, działające lokalnie lub na potrzeby własnych punktów sprzedaży oraz dla potrzeb franczyzobiorców.

W trakcie urzędowych kontroli żywności zwracano szczególną uwagę m.in. na:

- źródła pochodzenia i jakość stosowanych w produkcji surowców (z uwzględnieniem posiadanych świadectw jakościowych), w tym żywności pochodzenia zwierzęcego oraz mogącej potencjalnie zawierać, składać się lub być wyprodukowaną z GMO,
- jakość zdrowotną wody używanej w zakładzie (w tym doprowadzenie bieżącej wody zimnej i ciepłej) m.in. celem utrzymania właściwej higieny osobistej przez pracowników oraz należytego stanu czystości pomieszczeń i wyposażania zakładu,
- higieniczno-sanitarne warunki przechowywania żywności (surowców, wyrobów gotowych),
- w szczególności wymagających chłodniczych warunków przechowywania w zakresie m.in.
- zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego,
- właściwe zabezpieczenie zakładu przed szkodnikami,
- stan higieniczno-sanitarny i kondycję techniczną pomieszczeń zakładów, sprzętu i urządzeń produkcyjnych,
- przebieg procesów technologicznych (w tym monitoring parametrów procesów),
- identyfikowalność dostawców surowców oraz odbiorców produkowanych i wprowadzanych do obrotu lodów, na podstawie prowadzonej i przechowywanej dokumentacji,

- stopień wdrożenia opracowanych dla zakładów instrukcji dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej oraz systemu HACCP lub procedur opartych na zasadach systemu HACCP,
- prawidłowe oznakowanie wprowadzanych do obrotu wyrobów gotowych (w tym w zakresie m.in. przekazywania obowiązkowych informacji na temat wszelkich składników powodujących alergię lub reakcje nietolerancji).

W tej grupie zakładów na uwagę zasługuje:

- wytwórnia lodów „Wanda” w Kątach Wrocławskich w powiecie wrocławskim- prowadzi produkcję i dystrybucję na terenie całego kraju lodów oraz gotowych baz lodowych do produkcji lodów z automatu, konfekcjonowanych przez producenta do worków hermetycznych z tworzywa sztucznego typu box-in-box.

W roku 2021 w wytwórniach lodów stwierdzono następujące uchybienia:

- zły stan techniczny pomieszczeń zakładów i ich wyposażenia,
- brak utrzymania bieżącego stanu czystości pomieszczeń zakładu,
- stosowanie do produkcji lodów oraz deserów środków spożywczych po upływie terminów przydatności do spożycia, dat minimalnej trwałości,
- przechowywanie wafli do lodów niezabezpieczonych przed zanieczyszczeniem,
- brak zapisów z czynności wykonywanych w ramach opracowanych instrukcji dobrej praktyki higienicznej oraz procedur systemu HACCP,
- brak udokumentowania jakości zdrowotnej wyrobu gotowego nietrwałego mikrobiologicznie wyprodukowanego w zakładzie,
- brak orzeczeń lekarskich z badań przeprowadzonych dla celów sanitarno-epidemiologicznych osób pracujących w styczności z żywnością.

W okresie sprawozdawczym na podstawie arkusza oceny dokonywano kategoryzacji zakładów, kategorię niskiego ryzyka nie uzyskał żaden zakład, kategorię średniego ryzyka uzyskało 7 zakładów, natomiast kategorię wysokiego ryzyka 59 zakładów, m.in. za nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny, nieprzestrzeganie instrukcji i procedur GHP/GMP oraz brak monitoringu wyznaczonych CCP/CP brak zapisów w założonych rejestrach, brak informacji dla klientów nt. składników i alergenów występujących w lodach. Za stwierdzone nieprawidłowości sanitarno-porządkowe nakładano grzywnę w postaci mandatu karnego.

W roku 2021 w wytwórniach lodów poprawę stanu sanitarno-technicznego egzekwowano poprzez postępowanie administracyjne – wydano 29 decyzji administracyjnych, a za stwierdzone uchybienia sanitarne w stosunku do osób winnych stosowano represje – nałożono 8 mandatów karnych na kwotę 1550 zł.

W ocenianym okresie sprawdzano również jakość produkowanych lodów – pobrano 85 próbek, 5 próbek zakwestionowano ze względu na niewłaściwe cechy organoleptyczne tj. smak i zapach niecharakterystyczny dla użytych dodatków, z wyczuwalnym obcym (chemicznym), nieswoistym posmakiem i zapachem. W związku z powyższym przeprowadzono kontrolę u producenta lodów, podczas której ustalono, iż producent po stwierdzeniu niewłaściwych cech organoleptycznych lodów, w wyniku przeprowadzonej własnej kontroli, wycofał całą kwestionowaną partię z obrotu. Przedsiębiorca sprawdził jakość surowców użytych do wyprodukowania lodów i stwierdził, że mrożone truskawki, pochodzące z Egiptu, użyte do produkcji mają obcy, chemiczny smak i wycofał je z użycia. O nieprawidłowości poinformowano właściwego PPIS, mającego pod nadzorem dostawcę mrożonych truskawek użytych do produkcji kwestionowanej partii lodów. Producent kwestionowanych lodów ponownie pobrał do badań próbkę lodów truskawkowych w kierunku obecności pałeczek *Salmonella spp.*, liczby *Listeria monocytogenes*; oceny organoleptycznej i znakowania – uzyskał prawidłowy wynik badań.

16.1.2 Piekarnie

W ocenianym okresie skontrolowano 246 zakładów. W 99,7 % zakładów w stosunku do ewidencji wdrożono zasady GHP/GMP oraz w 99,0% system HACCP. Na przestrzeni ostatnich lat również w roku sprawozdawczym jest tendencja łączenia produkcji piekarskiej z ciastkarską i częścią kawiarnianą. Odbywa się w nich sprzedaż produkcji własnej – pieczywa w pełnym asortymencie lub tylko jednego rodzaju pieczywa np. żytniego, z możliwością konsumpcji na miejscu, często połączonej z ofertą sprzedaży gorących napoi (kawy z ekspresu), zimnych bezalkoholowych w opakowaniach jednostkowych producenta, kanapek, przekąsek słodkich, wytrawnych sporządzanych na miejscu w zakładzie, wyrobów półcukierniczych. Obiekty są nowe lub zmodernizowane, również zlokalizowane w starej, zabytkowej zabudowie, z nowoczesnym sprzętem i wyposażeniem. Ponadto nadal powstają małe piekarnie z działalnością często jednoosobową, które korzystają z dofinansowania środków publicznych z Urzędu Pracy lub z Unii Europejskiej. Sprzedaż z niewielkich piekarni odbywa się na małą skalę, wyłącznie w sklepach przy zakładzie produkcyjnym lub dostarczane są do jednego, dwóch punktów sprzedaży, głównie w pobliżu prowadzonej działalności produkcyjnej. Większość istniejących piekarni prowadzi produkcję tradycyjną na zakwasach.

Stan sanitarno-techniczny piekarni jest zróżnicowany: od zakładów o złym stanie technicznym, bez możliwości rozbudowy, po obiekty nowoczesne, z nowym sprzętem i wyposażeniem produkcyjnym.

Ponadto w tej grupie zakładów nadzorem objęte są piekarnie usytuowane na terenie hipermarketów, które produkują na miejscu pieczywo przeznaczone do sprzedaży klientom sklepów lub wypiekają pieczywo z dostarczanych produktów głęboko mrożonych. W ofercie sklepów wielkopowierzchniowych i hipermarketach dominuje sprzedaż pieczywa odpiekanego z półproduktów głęboko mrożonych, w znikomej części pieczywa produkowanego w sposób tradycyjny, z zachowaniem wszystkich etapów takiej produkcji.

W zakładach do produkcji pieczywa i wyrobów ciastkarskich stosowane są bezpośrednio dodatki do żywności m.in.: substancje spulchniające, regulatory kwasowości, barwniki oraz pośrednio używane w postaci koncentratów spożywczych np.: polepszacze, mieszanki wypiekowe, przetwory owocowe, komponenty do dekoracji. Ponadto do produkcji ww. wyrobów stosowane są aromaty spożywcze, które dozowane są zgodnie z zaleceniami producenta.

W województwie dolnośląskim znajdują się również duże dobrze wyposażone oraz zautomatyzowane zakłady m.in.:

- w powiecie świdnickim piekarnia ARYZTA POLSKA, Oddział w Strzegomiu, która prowadzi działalność w zakresie produkcji mrożonych i niemrożonych bułek do hamburgerów z ciasta pszennego (z sezamem i posypką wieloziarnistą) oraz z ciasta pszennego i żytniego (z posypką wieloziarnistą), bułek do hot-dogów z ciasta pszennego, placków z ciasta pszennego (tortilli pszennej) oraz wyrobów ciastkarskich z ciasta francuskiego (rogalików croissant).

Proces produkcyjny w zakładzie jest w pełni zautomatyzowany, oparty o oprogramowanie SAP i prowadzony na trzech odrębnych liniach technologicznych tj.: linia do produkcji bułek pszennych do hot-dogów i bułek pszennych do hamburgerów świeżych i mrożonych, linia do produkcji tortilli oraz nowo zainstalowana linia do produkcji rogalików z ciasta francuskiego (croissant).

Głównymi odbiorcami wyrobów gotowych są firmy: McDonald's, EDEKA, Aldi, Netto KFC, Kaufland, Lidl oraz Jeronimo Martins,

- w powiecie milickim Piekarnia „Familijna” (z działem ciastkarnia) Sp. J. Kuźnica Czeszycka 11, 56 – 320 Krośnice, której zakresem działalności jest:
 - produkcja wyrobów piekarskich (pieczywo mieszane, pszenne, żytnie, wyborowe, drobne pieczywo pszenne, mieszane, orkiszowe, bułka tarta);
 - produkcja wyrobów ciastkarskich (ciasta biszkoptowe, biszkoptowo – tłuszczowe, drożdżowe, parzone, bezowe, kruche, francuskie, przekładane lub nie masami, kremami, bitą śmietaną z udziałem owoców świeżych, przetworów owocowych, budyniu, galaretek, orzechów, pasteryzowanej masy jajowej, serniki, makowce, jabłeczniki);
 - produkcja mrożonych produktów piekarskich i ciastkarskich (surowe kęsy dot. bułek kajzerek i pół zapieczone kęsy dot. bułek kajzerek, chleba oraz gotowe ciasto biszkoptowo – tłuszczowe w oparciu o recepturę, technologię, surowce przeznaczone dla kontrahenta w Danii).

W zakładzie wdrożono Normę ISO 22000 (certyfikat wydany przez firmę DEKRA w Stuttgarcie), system IFS (International Food Standards).

Powstające w wyniku procesów technologicznych produkty paszowe objęte są nadzorem przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Miliczu, zakład został wpisany do rejestru jako podmiot działający na rynku pasz pod numerem identyfikacyjnym PL 0213019p.

Zakład posiada 66 środków transportu, samochody posiadają decyzje zatwierdzające wydane przez PPIS w Miliczu.

Zakład został wyposażony w nowoczesne urządzenia i sprzęt. Jednym z ważnych etapów produkcji w zakładzie jest proces szokowego mrożenia. W zależności od potrzeb odbywa się mrożenie surowego ciasta (po uformowaniu przed rozrostem) dot. bułek po rozroście i wstępnym wypieku dot. bułek, chleba i wyrobu ciastkarskiego przeznaczonego dla kontrahenta z Danii.

Produkcja odbywa się całą dobę w systemie zmianowym przy zatrudnieniu 93 pracowników produkcyjnych.

Sprzedaż produkowanych wyrobów prowadzona jest na terenie województw: dolnośląskiego, wielkopolskiego i opolskiego. Produkowane wyroby dostarczane są do 100 hurtowni, a także do własnych punktów firmowych oraz dla kontrahentów z zagranicy – Danii i Szwecji.

Ponadto w roku sprawozdawczym w nadzorowanych piekarniach na terenie woj. dolnośląskiego stwierdzono m.in. następujące nieprawidłowości:

- brak systematycznie wykonywanych badań produkowanych wyrobów gotowych w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z opracowanym harmonogramem badań w dokumentacji GHP/GMP/HACCP,
- brak systematycznych wykonywanych badań jakości wody używanej w celach technologicznych zgodnie z opracowanym harmonogramem badań w zakładowej dokumentacji GHP/GMP/HACCP,
- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych,
- nieprawidłowy stan techniczny używanego do produkcji wyposażenia,
- brak systematycznego przeglądu i weryfikacji opracowanej dokumentacji HACCP,
- nieprawidłowe znakowanie produkowanych i wprowadzanych do obrotu handlowego wyrobów piekarskich pakowanych w opakowania jednostkowe i pakowanych na życzenie klienta,
- brak aktualnych szkoleń wewnętrznych dla pracowników produkcyjnych.

Na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego 65 zakładów zakwalifikowano do niskiego ryzyka, 71 do średniego ryzyka, a 58 zakładów do wysokiego ryzyka.

Mając na uwadze poprawę stanu technicznego zakładów prowadzono postępowanie administracyjne – wydano 175 decyzji administracyjnych w tym 3 unieruchomienia zakładu.

Na osoby winne nałożono grzywny w drodze mandatu karnego – nałożono 56 mandatów karnych na kwotę 17 000 zł.

Nadzorem objęto także jakość zdrowotną produkowanych wyrobów - pobrano 93 próbki, 1 zakwestionowano ze względu na nieprawidłowe znakowanie.

16.1.3 Ciastkarnie

W okresie sprawozdawczym na terenie województwa dolnośląskiego skontrolowano 197 ciastkarni tj. 74,6% w stosunku do zakładów wykazanych w rejestrze. W zakładach tych przeprowadzono 279 kontroli, w tym 32 interwencyjnych, zatwierdzono 41 nowych zakładów.

W 98,8 % zakładów opracowano i wdrożono system HACCP oraz w 99,2% zakładów dokumentację dobrej praktyki produkcyjnej i dobrej praktyki higienicznej. W pozostałych zakładach prowadzone jest postępowanie administracyjne celem wyegzekwowania tego obowiązku.

Produkcja w nadzorowanych zakładach najczęściej ma charakter rzemieślniczy – procesy produkcyjne są tylko w części zautomatyzowane, większość czynności odbywa się ręcznie. W ciastkarniach do produkcji wyrobów gotowych stosowane są dodatki do żywności – barwniki, aromaty, substancje spulchniające, regulatory kwasowości oraz koncentraty spożywcze, przetwory owocowe, mleczne, komponenty do dekoracji – galaretki, żele, masy cukiernicze.

Podczas kontroli dokonywano ocen jakości tłuszczu smażalniczego na zawartość związków polarnych, 1 ocena wykazała nieprawidłowość w tym zakresie – w trakcie czynności kontrolnych przepracowany tłuszcz został wymieniony, zalecono zwiększyć częstotliwość jego wymiany. W trakcie kontroli zwracano również szczególną uwagę na stosowanie i sposób dozowania substancji dodatkowych, możliwość zidentyfikowania dostawców surowców używanych do produkcji i odbiorców gotowych wyrobów oraz wdrażanie systemów jakości.

Do najczęściej powtarzających się nieprawidłowości wykazanych w ocenach zakładów produkujących wyroby ciastkarskie należą:

- nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń zakładu i wyposażenia,
- nieprawidłowe znakowanie produkowanego i wprowadzanego do obrotu handlowego wyrobu gotowego, w tym również brak dostępności do informacji o składnikach żywności nieopakowanej wprowadzanych do obrotu handlowego,
- nieprzestrzeganie podstawowych zasad higieny przez zatrudniony personel,
- brak do wglądu dokumentów potwierdzających udział pracowników w szkoleniach z zasad GMP/GHP i systemu HACCP,
- nieprawidłowe przechowywanie surowców i półproduktów, brak zachowania segregacji,
- brak wykonywania badań dla produkowanych wyrobów w ramach kontroli właścicielskiej,
- braku do wglądu systematycznych i udokumentowanych zapisów wynikających z opracowanych w zakładzie instrukcji GHP/GMP i systemu HACCP,
- obecność środków spożywczych po upływie terminów przydatności do spożycia.

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami sanitarnymi ukarano osoby odpowiedzialne za zaniebdania grzywną w drodze mandatów karnych, nałożono 19 mandatów na kwotę 5550 zł. Prowadzono również postępowanie administracyjne celem poprawy stanu technicznego poprzez wydanie 60 decyzji.

W roku sprawozdawczym w ramach urzędowej kontroli żywności pobrano 170 próbek wyrobów ciastkarskich do badań laboratoryjnych, z których zdyskwalifikowano 5 ze względu na stwierdzenie zanieczyszczeń mikrobiologicznych bakteriami *Salmonella spp.* Ciastkarnia, w której zostały wyprodukowane wyroby o niewłaściwej jakości mikrobiologicznej,

to mały zakład działający na rynku lokalnym, ze sprzedażą we własnym sklepie firmowym. Zakwestionowane wyroby ciastkarskie zostały wyprodukowane w ilości 15 sztuk, a następnie sprzedane wyłącznie w sklepie firmowym, klientom indywidualnym bez możliwości dalszej identyfikowalności. Zalecono wzmożenie reżimu sanitarnego w zakładzie oraz kontrolę wewnętrzną w zakresie przestrzegania zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej. Producent we własnym zakresie podjął działania naprawcze w celu zidentyfikowania i usunięcia przyczyny zagrożenia, powodującego niewłaściwą jakość mikrobiologiczną wyprodukowanych wyrobów. Wykonał ponowne badania wyrobów ciastkarskich z kremem niepoddanym obróbce termicznej oraz badanie wody wykorzystywanej w zakładzie uzyskując prawidłowe wyniki potwierdzające bezpieczeństwo dla zdrowia konsumenta.

16.1.4 Przetwórnictwo owocowo-warzywne i grzybowe

W roku sprawozdawczym wg rejestru nadzorem objęto 58 zakładów, w tym 4 zatwierdzone w roku 2021. Skontrolowano 38 zakładów, a w celu wyegzekwowania poprawy stanu sanitarno-technicznego wydano 19 decyzji administracyjnych (w tym 2 zakazu wprowadzania produktu do obrotu).

W tej grupie znajdują się głównie zakłady produkujące dżemy, soki, musy owocowe oraz kwaszarnie kapusty i ogórków, przetwórnictwo warzyw marynowanych (sałatki warzywne, korniszony, patisony, buraczki, itp.), zakłady obróbki wstępnej, rozdrabniania i konfekcjonowania warzyw, dojrzewalnia bananów, zakłady produkcji soków i syropów na bazie sezonowych owoców i ziół oraz winiarnia produkująca wina gronowe, a po rozszerzeniu działalności również wyroby spirytusowe. W przetwórnictwie owocowo-warzywnym produkcja prowadzona jest metodami tradycyjnymi, ręcznie, bez stosowania dodatków do żywności. Zakłady te zlokalizowane są w większości na terenie prywatnych posesji, w budynkach zaadaptowanych do celów produkcyjnych, a produkcja często odbywa się sezonowo. Nieliczne zakłady prowadzą produkcję ciągłą na potrzeby odbiorców hurtowych. Odbiorcami wyrobów gotowych są głównie zakłady gastronomiczne, wytwórnie garmazeryjne i zakłady żywienia zbiorowego.

Zakład należący do firmy „EISBERG” Spółka z o. o. zaliczany jest do największych zakładów działających na terenie miasta Legnica. Zakres działalności obejmuje produkcję i sprzedaż: sałat i warzyw przetworzonych i nie przetworzonych, owoców przetworzonych i nie przetworzonych, mieszanek sałat i warzyw bez dodatków lub z dodatkami typu: nasiona roślin strączkowych i oleistych, owoce suszone i świeże, przetwory zbożowe, mięsne, mleczne, dresingi, olej i oliwa z oliwek, sprzedaż dresingów oraz soków w opakowaniach jednostkowych. Produkcja wynosi około 120 ton tygodniowo.

Zakład posiada certyfikat zgodności Systemu Zarządzania Środowiskowego z normą ISO 14001:2015, Nr 57105/A/0001/UK/Po - w zakresie produkcji i sprzedaży świeżych mieszanek warzywnych, oraz certyfikat potwierdzający spełnienie wymagań standardu „BRC Globalna Norma Dotycząca Bezpieczeństwa Żywności”, zakres certyfikacji produktowej: mycie, krojenie, pakowanie i dystrybucja krojonych sałat i warzyw. Numer Certyfikatu BRC PL10502305PCA.

W zakładzie ustalany jest harmonogram badań obejmujący: badania mikrobiologiczne produktów w zakresie następujących parametrów: *E. coli*, ogólna liczba drobnoustrojów, *Staphylococcus aureus*, *Salmonella*, *Listeria monocytogenes*, GMO, *Bacillus cereus*; badania fizykochemiczne produktów obejmujące metale ciężkie. Ponadto ustalony jest harmonogram kontroli jakości produktów świeżych i produktów po terminie przydatności do spożycia, który obejmuje ocenę jakościową oraz harmonogram badań obejmujący wymazy sanitarne w zakresie następujących parametrów: *Listeria monocytogenes*, *Escherichia coli*, *Enterobacteriaceae*, *Salmonella*, ogólna liczba drobnoustrojów. Wymazy czystościowe

pobierane są z pomieszczeń produkcyjnych. Ponadto pobierane są wymazy z rąk pracowników, ubrań, obuwia, materiałów opakowaniowych, urządzeń produkcyjnych.

W ramach harmonogramu badań wody, kontrolowane są parametry mikrobiologiczne oraz parametry fizykochemiczne: ogólna liczba mikroorganizmów w temp. 22 i 36°C, liczba *Escherichia coli*, liczba enterokoków, *Legionella*; zakres badań fizykochemicznych: barwa, mętność, pH, przewodność elektryczna, zapach, jony amonowe, azotany, azotyny, mangan, żelazo, bor, chlorki, cyjanki, indeks nadmanganianowy, fluorki, chrom, kadm, miedź, nikiel, ołów, cynk, siarczany, twardość.

Badania surowców w zakresie parametrów: mikrobiologia- ogólna liczba drobnoustrojów tlenowych mezofilnych w 30°C, liczba beta-glukuronidazododatnich, liczba *Escherichia coli*, obecność pałeczek z rodzaju *Salmonella*, liczba pleśni i drożdży; obecność *Listeria monocytogenes*, liczba gronkowców koagulazo-dodatnich (*Staphylococcus aureus* i innych gatunków); metale: rtęć, ołów, kadm; pozostałości środków ochrony roślin: pestycydy (GC), Boskalid, Fluopyram, pozostałe pestycydy (LC); fizykochemia: azotany (NO₃), ogółem azotany azotyny (jako NaNO₂), azotany (NaNO₃), azotyny (NO₂), azotyny (NaNO₂) wykonywane są w akredytowanym laboratorium WESSLING Polska sp. z o. o. Oddział w Poznaniu, ul. Jasielska 7a, 60-476 Poznań oraz J.S. HAMILTON POLAND S.A., ul. Chwaszczyńska 180, 81-571 Gdynia. Do każdej dostawy surowców dołączona jest przez producenta „Deklaracja dotycząca alergenów oraz GMO”.

W procesie pakowania używane są mieszanki gazów. Producentem gazów stosowanych w zakładzie jest firma AIR LIQUIDE Polska Sp. z o. o. ul. Jasnogórska 9, 31-357 Kraków – Oddział Głogów, ul. Żukowicka 1.

Dostawcami surowców do produkcji są kwalifikowani dostawcy – w okresie letnim warzywa i owoce dostarczają głównie producenci z Polski, jesienią warzywa dostarczają producenci z Węgier, natomiast w okresie zimowym dostawy pochodzą z Hiszpanii, Węgier.

Odbiorcami gotowego wyrobu są sieci sklepów, marketów oraz restauracji na terenie Polski, Czech, Słowacji.

Zakład utrzymuje procedury z zakresu GHP/GMP i systemu HACCP. Nadzorowany Krytyczny Punkt Kontroli: na etapie procesu pakowania – detektor metalu znajduje się pod stałą kontrolą.

W tej grupie najczęściej kwestionowano:

- brak wyników badań właścicielskich wyrobu gotowego,
- brak wyniku badania wody, używanej do celów technologicznych,
- nieprawidłowe oznakowanie wyprodukowanych i wprowadzanych do sprzedaży opakowanych wyrobów gotowych,
- nieprawidłowy stan sanitarny i techniczny pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych.

W 2021 roku do rejestru zakładów podlegających kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej wpisano nowe zakłady przetwórstwa owocowo – warzywnego m.in.:

- DAILYFRUITS przy ul. Granicznej 190A we Wrocławiu w zakresie: czyszczenia, mycia, obierania i rozdrabniania warzyw polegającego na szatkowaniu, kostkowaniu, konfekcjonowanych do opakowań jednostkowych oznakowanych zgodnie z obowiązującymi przepisami, magazynowania i dystrybucji: warzyw i owoców, wyrobów cukierniczych w opakowaniach jednostkowych producentów, w tym wyrobów czekoladowych, galanterii ciastkarskiej, przetworów zbożowo-mącznych w opakowaniach jednostkowych producentów, w tym płatków śniadaniowych, przekąsek typu snack, wód mineralnych i napojów bezalkoholowych w opakowaniach jednostkowych producentów w tym soków, przetworów owocowo-warzywnych w tym konfitur, dżemów, humusu, mleka i przetworów mlecznych.

W związku z panującą w Polsce pandemią obecnie główną działalnością zakładu – magazynu jest przechowywanie oraz dystrybucja owoców i warzyw, środków spożywczych w opakowaniach jednostkowych producentów do klienta końcowego tj. dla pracowników biur. Wielkość tygodniowa dystrybucji owoców to 5 ton. W magazynie owoce nie będą konfekcjonowane w opakowania jednostkowe i nie będą znakowane. Owoce nie poddane obróbce wstępnej oraz środki spożywcze typu jogurty, wyroby czekoladowe, suszone owoce, soki (środki spożywcze w opakowaniach jednorazowych producentów o gramaturze jednego posiłku, oznakowanych zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami) będą konfekcjonowane w opakowania transportowe np. kosze wiklinowe, skrzynki drewniane o pojemności ok. 7 - 8 kg np. „Zestaw Power Max” (jabłko 0,2 kg, banan 0,2 kg, bakalie MIX 65 g, 1 szt., baton owocowy, kawa & orzech 1 szt., sok 200 ml jabłkowy); „Zestaw Go” (jabłko 0,2 kg, bakalie MIX 65 g, 1 szt., daktyle suszone 65 g, 1 szt., baton owocowy, kawa & orzech 1 szt., sok 200 ml jabłkowy). W magazynie wdrożono system HACCP oraz GHP/GMP.

- Rzemieślnicza Przetwórnia Owoców przy ul. Wrocławskiej 26 w Łozinie, w której jest produkowana żywność - przetwory i produkty owocowe pasteryzowane w tym: soki przecierowe bez cukru z malin z własnych upraw; soki przecierowe bez cukru z malin z własnych upraw z dodatkiem świeżych owoców miękkich kupowanych od zewnętrznych kontrahentów – plantatorów truskawek, czarnej porzeczki, aronii, jeżyn, wiśni, malin itp.; soki przecierowe z cukrem (musy); soki tłoczone z owoców bez cukru; syropy tłoczone z owoców z cukrem; konfitury z malin z własnych upraw oraz innych owoców; produkcja soków owocowych z półproduktów, dostarczanych w opakowaniach zbiorczych przez zewnętrznych kontrahentów (inne przetwornie) oraz usługowe przetwarzanie owoców pod zamówienia zewnętrznych kontrahentów.

Wyroby gotowe sporządzane są na bazie dostarczanych do zakładu owoców jagodowych, poddawanych na miejscu obróbce wstępnej. Produkcja odbywa się sezonowo w okresie lata – w czasie dojrzewania owoców, ma charakter rzemieślniczy, przy użyciu przecieraczki elektrycznej, kotłów i mieszalników ze stali nierdzewnej, pasteryzatora przepływowego oraz automatu do nalewania butelek, automatycznie zamykanych pokrywką oraz oklejanych etykietą z nabijaną datą produkcji, która jest jednocześnie partią produkcyjną. Większość prac produkcyjnych wykonuje właścicielka i jej mąż oraz zatrudnieni pracownicy sezonowi.

W wielu zakładach stan sanitarny ulega systematycznej poprawie, dzięki coraz większej świadomości przedsiębiorców w zakresie obowiązujących wymagań oraz wdrażaniu i stosowaniu procedur i instrukcji dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), a także wprowadzaniu procedur na podstawie zasad HACCP.

W 2021 r. do badań laboratoryjnych pobrano 80 próbek wyrobów gotowych – wyniki prawidłowe.

16.1.5 Wytwórnice napojów bezalkoholowych i rozlewni piwa

W roku sprawozdawczym w rejestrze zakładów nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. dolnośląskiego znajdowało się 12 zakładów, w tym zatwierdzono 2 zakłady. Przeprowadzono 15 kontroli sanitarnych nałożono 1 grzywnę w drodze mandatu karnego w wysokości 200 zł. We wszystkich wytwórnicach wdrożono procedury GHP /GMP oraz system HACCP. W celu poprawy stanu sanitarno-technicznego prowadzono postępowanie administracyjne – wydano 4 decyzje administracyjne.

Na wyróżnienie w tej grupie zakładów zasługuje:

W powiecie strzelińskim zakład Manufaktura Kombuchy produkujący herbatę fermentowaną – kombucha.

Produkcja odbywa się na bazie grzyba japońskiego kombucha i specjalnej kultury drożdży, należącej do grupy SCOBY (Symbiotic Cultures of Bacteria and Yeasts) –

symbiotycznych kultur drożdży i bakterii. Produkcja odbywa się 2 razy w miesiącu. Miesięcznie produkuje się ok 400 litrów napoju. Do herbaty stosowane są dodatki: imbir, skórka pomarańczowa, trawa cytrynowa oraz kwiat jaśminu. Produkt nalewny jest do butelek. Sprzedaż produktu prowadzona jest w sklepach spożywczych we Wrocławiu. Zakład posiada 10 stałych odbiorców. W zakładzie nie zatrudnia się pracowników, produkcję prowadzi właściciel zakładu.

W powiecie jaworskim Zakład produkcji lizaków lodowych w stanie płynnym Livorno.

Działalność zakładu polega na produkcji napojów smakowych rozlewanych do worków foliowych w kształcie pałeczek. Napoje smakowe otrzymuje się poprzez zmieszanie w 500 litrowych tankach, w odpowiednim stosunku: wody z emulsjami, zaprawami bądź koncentratami smakowo-aromatycznymi, stabilizatorami i cukrem, bez konserwantów. Mieszanka przed zapakowaniem jest poddawana pasteryzacji. Produkt przeznaczony jest do spożycia po zamrożeniu.

Wydajność produkcji podczas jednej 8 godzinnej zmiany to 400 kartonów zbiorczych w każdym po 100 sztuk produktu o objętości 50 ml. Ilość zmian w ciągu dnia zależna jest od ilości zamówień.

W powiecie kłodzkim Zakład MIM Centrum Usług.

Działalność zakładu polega na produkcji napojów niegazowanych RED-OX, konfekcjonowaniu środków spożywczych, produkcji suplementów diety. Obrót wyżej wymienionymi środkami spożywczymi odbywa się w formie sprzedaży internetowej na stronie: www.red-ox.pl oraz tradycyjnej w zakładzie produkcyjnym. Produkcja napoju niegazowanego RED-OX stanowi główną część działalności zakładu. W roku 2021 dokonano rozszerzenia działalności o produkcję i obrót 3 suplementami diety: Kwercynk, Mitoshot oraz Alermin. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie warunków produkcji, magazynowania oraz ekspozycji wyżej wymienionych produktów.

Przedsiębiorca zgodnie z harmonogramem badań w roku 2021 przeprowadził badania mikrobiologiczne i chemiczne napoju RED-OX oraz suplementów diety w zakresie mikrobiologicznym, zawartości metali (arsen, kadm, rtęć, ołów), WWA, benzo(a)pirenu – wyniki prawidłowe.

W powiecie świdnickim wytwórnia napojów bezalkoholowych w Słotwinie 62.

Działalność zakładu polega na produkcji bezalkoholowego, fermentowanego napoju herbacianego pn. „Kombucha” w ilości ok. 3000 l/miesiąc oraz jego wprowadzania do obrotu (w tym w siedzibie zakładu w wydzielonym pomieszczeniu sprzedaży detalicznej z możliwością degustacji).

Fermentowany napój herbaciany („Kombucha”) jest produkowany na bazie roztworu herbaty poddanej fermentacji przez żywe kultury mikroorganizmów (drożdży i bakterii). Do produkcji roztworu w zakładzie używane są 4 rodzaje herbat: Assam (herbata czarna), Junnan (herbata zielona), Oolong (herbata czerwona), Darjeelling (herbata czarna), woda [poddana procesowi uzdatniania w zakładowej stacji uzdatniania wody składającej się z: głowicy zmiękczającej, 2 filtrów - w tym filtra węglowego, przepływowej lampy bakterioobójczej (UV) oraz cukier. Z roztworu usuwane są części stałe (fusy), które stanowią odpad poprodukcyjny. Do tak przygotowanego roztworu dodawany jest roztwór kultury starterowej zawierający żywe kultury mikroorganizmów (drożdże i bakterie). Stosowana w produkcji kultura mikroorganizmów Kombucha (grzybek herbaciany) został wyhodowany samodzielnie przez przedsiębiorcę, poprzez odparowanie naparu czarnej herbaty z cukrem, pozostawionej na świeżym powietrzu w naczyniu o dużej powierzchni (nakrytym włókniną). Kultura mikroorganizmów jest stale namnażana przez przedsiębiorcę.

Fermentacja prowadzona jest w zbiornikach fermentacyjnych o pojemności 1000 l, w temperaturze 19-20 st. C przez czas ok. 14 dni. W trakcie fermentacji kontrolowana jest temperatura, pH roztworu oraz zawartość cukru w roztworze. Po zakończonym procesie fermentacji roztwór poddawany jest procesowi leżakowania prowadzonym w zamkniętym zbiorniku ciśnieniowym o objętości 1000 l. Napój z otwartego zbiornika fermentacyjnego jest przelewany do tanka leżakowego (wyposażonego w płaszcz chłodzący) przy użyciu pompy i węży z tworzywa sztucznego, posiadających atesty dopuszczające je do kontaktu z żywnością. Leżakowanie napoju polega na jego przechowywaniu w określonych warunkach temperatury (2-5 st. C), ciśnienia (1 bar) i czasu (7 dni), celem zatrzymania procesu fermentacji. Po schłodzeniu do napoju dodawane są surowce smakowe, tj. pulpa mango, ananas, marakuja lub chmiel citra oraz dwutlenek węgla. Produkty gotowe są rozlewane do szklanych butelek (wykonanych z ciemnego szkła) o pojemności 500 ml oraz zamykane aluminiowymi zakrętkami. Butelki przed ich użyciem są myte na wydzielonym w hali produkcyjnej stanowisku mycia butelek wodą pochodzącą ze stacji uzdatniania wody oraz roztworem kwasu nadoctowego. Napełnianie szklanych butelek odbywa się półautomatycznie przy użyciu rozlewarki (butelki podawane są ręcznie), zamykanie butelek nakrętkami odbywa się automatycznie.

W 2021 r. do badań laboratoryjnych pobrano 3 próbki wyrobów gotowych – wyniki prawidłowe.

16.1.6 Wytwórnice naturalnych wód mineralnych, naturalnych wód źródlanych i stołowych

W 2021 r. na terenie województwa dolnośląskiego nadzorem objęto 14 zakładów. We wszystkich zakładach wdrożono procedury GHP/GMP oraz system HACCP.

Do najważniejszych zakładów należą:

- Rozlewnia Wody Mineralnej nr 1 w Polanicy Zdroju ul. Zakopiańska 3,
- Rozlewnia Wody Mineralnej nr 2 w Polanicy Zdroju ul. Warszawska 26,
- Rozlewnia Wody Mineralnej nr 3 w Jeleniowie koło Kudowy Zdrój, należące do podmiotu Uzdrowiska Kłodzkie S.A. Grupa PGU w Polanicy Zdrój, ul. Zdrojowa 39,
- Wytwórnia Wód Mineralnych „MINERAL”, ul. Nadrzeczna 4a 57-521 Gorzanów,
- Rozlewnia Wody Źródlanej CYRANKA, ul. Ludowa 2, 57-521 Gorzanów,
- „Wojcieszowianka” S.A. w Wojcieszowie, ul. Miedziana 3,
- Rozlewnia Wody Źródlanej „Kapellanka” w Podgórkach 6,
- Rozlewnia Wód Mineralnych w Szczawnie-Zdroju ul. Henryka Sienkiewicza 4,
- Rozlewnia wody źródlanej w Chwałkowie 21-23.

Zakłady produkujące naturalną wodę mineralną lub naturalną wodę źródlaną znajdują się przede wszystkim na terenie powiatu kłodzkiego, ponadto działają też zakłady w powiecie dzierzoniowskim, jeleniogórskim, jaworskim, świdnickim, wałbrzyskim, złotoryjskim.

W roku sprawozdawczym w zakładach przeprowadzono 19 kontroli, w tym 1 interwencyjną.

W tej grupie zakładów na uwagę zasługuje:

- rozlewnia Wody Źródlanej „Kapellanka” w Podgórkach – powiat złotoryjski, produkcja prowadzona jest w zakresie rozlewu wody źródlanej niegazowanej w opakowania o poj. 11 litrów i 18,9 litra. W zakładzie produkuje się napój niegazowany wzbogacany w jod pn.: „Kapellanka z Jodem”.

Dokonywano również oceny jakości zdrowotnej produkowanych wyrobów gotowych – do badania pobrano 60 próbek wody mineralnej, z których 10 zdyskwalifikowano za zawyżoną ilość bakterii z grupy coli. Kwestionowane próbki były pobrane w Rozlewni Wody Źródlanej CYRANKA w Gorzanowie, pn. naturalna woda źródlana „Cyranka” niegazowana. W związku z powyższym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kłodzku nakazał

Gminnej Spółdzielni SCh w Bystrzycy Kłodzkiej zaprzestać produkcji Naturalnej Wody Źródlanej „Cyranka” niegazowana o poj. 1,5 l. i wycofać kwestionowaną partię wody oraz dokonać zniszczenia produktów. W/w działania skutkowały podjęciem działań zgodnie z procedurami RASFF wynikiem czego było powiadomienie alarmowe nr 2021.16 z dnia 24.09.2021 r., na podstawie którego wycofano z obrotu kwestionowany produkt i poddano utylizacji.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie nieprawidłowego stanu technicznego pomieszczeń zakładów oraz nieprawidłowego znakowania produktów gotowych. W celu wyegzekwowania powyższych nieprawidłowości wszczęto postępowanie administracyjne i wydano 6 decyzji w tym 1 unieruchomienia zakładu i 1 zakazu wprowadzania produktu do obrotu.

16.1.7 Zakłady garmażeryjne

W 2021 r. nadzorem objęto 51 zakładów, w tym na wniosek przedsiębiorców zatwierdzono 6. W roku sprawozdawczym skontrolowano 35 obiektów produkcji garmażeryjnej, w których przeprowadzono 53 kontrole, w tym 2 interwencyjne. W celu wyegzekwowania poprawy stanu sanitarno-technicznego wydano 18 decyzji administracyjnych i nałożono mandat na kwotę 150 złotych. Zasady systemu HACCP i dobre praktyki produkcyjne i higieniczne GMP/GHP zostały wdrożone w 49 nadzorowanych zakładach.

Zakłady prowadziły działalność w zakresie produkcji i wprowadzania do obrotu wyrobów garmażeryjnych mięsnych (tj. pierogów z różnymi farszami (ruskie, z kapustą, pieczarkami, ze szpinakiem itp.), krokietów, naleśników, kopytek, klusek śląskich), wyrobów garmażeryjnych z udziałem mięsa surowego (np. pierogów, gołąbków, krokietów, kotletów, klusek z mięsem, galaretek, pasztecików z mięsem, flaków, bigosu, kartaczy) oraz wyrobów garmażeryjnych z udziałem ryb i różnego rodzaju sałatek.

Stan sanitarno-techniczny zakładów garmażeryjnych jest dobry. Obiekty są zmodernizowane i nowe, zlokalizowane w nowych obiektach, często w budynkach mieszkalnych oraz w starej, zabytkowej zabudowie z nowoczesnym sprzętem i wyposażeniem. Ponadto powstają małe zakłady garmażeryjne z działalnością często jednoosobową, w których produkcja ma charakter jednorodny asortymentowo, m.in. pierogi, zupy, kanapki, sushi.

Produkcja i sprzedaż odbywa się przy zakładzie produkcyjnym, ponadto pod zamówienie internetowe lub telefoniczne klientów indywidualnych oraz do biur i firm w ramach usług cateringowych. Istniejące zakłady garmażeryjne prowadzą różnorodną produkcję asortymentową, dostosowując się do oczekiwań klientów i nowych trendów żywnościowych, np. produkcja serów roślinnych z orzeszków ziemnych. W ofercie zakładów wyroby sprzedawane są luzem lub pakowane w opakowania jednostkowe wykonane z materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością z etykietą informacyjną.

Transport wyrobów garmażeryjnych do punktów sprzedaży detalicznej odbywa się środkami transportu przystosowanymi do utrzymania właściwej temperatury przewożonej żywności z możliwością stałego monitoringu temperatur w części załadunkowej. Właściciele zakładów garmażeryjnych składają sukcesywnie wnioski o wydanie decyzji zatwierdzających środki transportu i wpisywane samochody charakteryzują się już dobrym standardem i są przystosowane do rodzaju przewożonej żywności. Rażących nieprawidłowości co do stanu sanitarno-higienicznego lub warunków transportu produkowanej w tej grupie żywności nie stwierdzono.

W zakładach produkcji wyrobów garmażeryjnych stosowane są pośrednio dodatki do żywności w postaci przypraw, koncentratów spożywczych, przetworów owocowo-warzywnych.

W większości nadzorowanych zakładów procesy produkcyjne mają charakter tradycyjny nie są zautomatyzowane, większość czynności wykonywanych jest ręcznie. Producenci większych zakładów stopniowo wprowadzają bardziej zautomatyzowaną linię produkcyjną, np. w zakładzie garmażeryjnym Krzysztofa Kozłowskiego przy ul. Kościerzyńskiej 5 we Wrocławiu zakupiono nowoczesną linię do automatycznego gotowania i schładzania wyrobu gotowego.

Używane do pakowania gotowych wyrobów materiały posiadają dokumentację potwierdzającą ich przydatność wydawaną przez producentów. Przy pakowaniu wyrobów producenci stosują rozwiązania technologiczne, zapewniające lepszą trwałość mikrobiologiczną produktu, np.:

- system MAP (*modified atmosphere packaging*) umożliwia zachowanie podczas pakowania próżniowego wielu właściwości produktów. MAP pomaga bez użycia konserwantów utrzymać przez długi okres czasu pierwotny wygląd smak, jak i teksturę produktów. Dodatkowo takie środowisko chroni żywność przed mikroorganizmami i nie pozwala jej się zepsuć. Zastosowanie systemu MAP polega na wypompowaniu z opakowania z żywnością powietrza, które następnie zostaje zastąpione odpowiednim gazem. Do zabezpieczania żywności po wypompowaniu powietrza wykorzystuje się azot (N₂), dwutlenek węgla (CO₂), tlen (O₂), argon (Ar) i podtlenek azotu (N₂O).

W roku sprawozdawczym wpisano do rejestrów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nowe zakłady garmażeryjne, m.in.:

- Zakład produkcyjny ROŚLINEX przy ul. Jagiellończyka 8C lok. 2B we Wrocławiu, w którym są produkowane wyroby garmażeryjne i kulinarne schłodzone na bazie roślin, białek pszennych, tofu, pszenicy, warzyw strączkowych w tym: ciecierzycy, grochu, fasoli oraz czosnku, cebuli, z użyciem przypraw i ziół, olejów roślinnych, jako alternatywa dla wędlin; napoju sojowego; napoju owsianego.

- Wytwórnię wyrobów garmażeryjnych z punktem sprzedaży Bananicook Manufaktura Marta Szacik i Grzegorz Rymowicz Sp. c. przy ul. Partynickiej 32D we Wrocławiu, w którym są produkowane wyroby garmażeryjne i kulinarne, mięsne i niemięsne, z udziałem produktów mięsnych i drobiarskich, przetworów mlecznych, produktów zbożowo- mącznych, owoców i warzyw po obróbce wstępnej, owoców i warzyw mrożonych, grzybów, tłuszczów roślinnych, koncentratów spożywczych i przypraw.

- Zakład garmażeryjny „GOOD COMPANY Sp. z o.o. S. k.” przy ul. Powstańców Śl. 7 we Wrocławiu, w którym produkowane są m.in. kanapki na bazie różnych rodzajów pieczywa z udziałem wędlin, mięsa, pasztetów, ryb, serów, past własnej produkcji z dodatkiem lub bez dodatku warzyw, sałatki z udziałem warzyw gotowanych i surowych, surówki, wyroby garmażeryjne z udziałem kasz, makaronów, ryżu, różnego rodzaju mięsa, ryb, serów, wędlin, wyroby ciastkarskie z ciasta drożdżowego, francuskiego, biszkoptowo-tłuszczowego nie przekładane kremami z dodatkami.

Najczęściej powtarzające się nieprawidłowości wykazane w protokołach kontroli sanitarnych dotyczyły:

- nieprawidłowego stanu technicznego pomieszczeń produkcyjnych, magazynowych oraz socjalno-sanitarnych,
- nieprawidłowego znakowania produkowanych i wprowadzanych do obrotu handlowego opakowanych gotowych wyrobów garmażeryjnych; jednym z najczęstszych błędów w znakowaniu jest nieprawidłowe przekazywanie informacji na temat składników powodujących alergie; nieprawidłowe określenie „skład” zamiast „składniki; nieprawidłowe - znakowania środków spożywczych w zakresie wartości odżywczej,
- braku wyników badań przeprowadzanych w ramach kontroli właścicielskiej,
- niezachowanej segregacji asortymentowej przechowywanych surowców i półproduktów.

W ramach nadzoru pobrano do badań laboratoryjnych 20 próbek wyrobów garmażeryjnych – żadna próbka nie została zdyskwalifikowana.

W ramach nadzoru sanitarnego w związku z występowaniem w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF) kontynuowany jest wzmożony nadzór w zakładach garmażeryjnych nad legalnością wprowadzanej do obrotu żywności pochodzenia zwierzęcego oraz zagospodarowywania odpadów pochodzenia zwierzęcego.

W zakładach garmażeryjnych produkowane są wyroby garmażeryjne z udziałem mięsa np.: pierogi, gołąbki, krokiety, kotlety, kotlety mielone, steki, kluski śląskie z mięsem, galaretką wołowa, paszteciki z mięsem. W skontrolowanych zakładach każdy zakup mięsa surowego oraz środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego jest udokumentowany.

16.2 OBIEKTY OBROTU ŻYWNOSCIĄ

16.2.1 Sklepy spożywcze

Sklepy spożywcze stanowią najliczniejszą grupę obiektów będących pod nadzorem PIS. Ilość sklepów w 2021 r. w porównaniu do roku ubiegłego zwiększyła się o 131, w tym o 29 wzrosła liczba super i hipermarketów. W dalszym ciągu obserwuje się częste zmiany właścicieli małych sklepów.

Na terenie województwa w roku sprawozdawczym zaobserwowano dalszy rozwój sieci Marketów Alkoholowych „DUZY BEN”, sklepów firmowych Piekarni JULKA oraz sklepów sieci Żabka z nowoczesną aranżacją i wyposażeniem. Ponadto duża ilość zakładów zwracała się z wnioskami dot. rozszerzenia dotychczasowej działalności o porcjowanie i sprzedaż warzyw i owoców (dot. sieci sklepów Delikatesy Centrum). W hipermarketach Auchan i Carrefour oraz sieci sklepów Biedronka rozszerzano działalność o sprzedaż przez Internet poprzez aplikację firmy GLOVO. W sieci sklepów firmy HERT natomiast dokonano rozszerzenia asortymentu o sprzedaż napojów bezalkoholowych, wód mineralnych oraz soków.

W okresie sprawozdawczym na terenie województwa dolnośląskiego skontrolowano 3749 sklepów tj. 39,8% w stosunku do zakładów wykazanych w rejestrze, w tym 482 super i hipermarketów. W zakładach tych przeprowadzono 6108 kontroli, w tym 1528 kontroli interwencyjnych (25%). W 2021 r. przeprowadzono o 6% mniej kontroli interwencyjnych w porównaniu z rokiem poprzednim. Kontrole interwencyjne przeprowadzano po przyjęciu skarg od konsumentów głównie na: nieprawidłową jakość zdrowotną zakupionych środków spożywczych, niewłaściwe warunki sanitarno-porządkowe, niewłaściwe ich przechowywanie. Duża liczba kontroli interwencyjnych wynikała z systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności RASFF.

Powtarzające się nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli sklepów to:

- wprowadzanie do obrotu żywności po upływie terminu przydatności do spożycia oraz dat minimalnej trwałości,
- wprowadzanie do zepsutych warzyw i owoców, ze śladami pleśni, uszkodzone oraz żywność w uszkodzonych opakowaniach,
- nieprzestrzeganie procedur i instrukcji GHP i GMP i HACCP,
- nieprawidłowe przechowywanie żywności oraz niezachowanie segregacji asortymentowej,
- nieprawidłowe warunki magazynowania i ekspozycji, zbyt duża wielkość asortymentu w stosunku do warunków w zakładzie,
- brak podjętych działań korygujących przy stwierdzonych niezgodnościach,
- niedostateczne zaangażowanie kierownictwa w celu utrzymania systemu HACCP.

Z uwagi na stwierdzone uchybienia zagrażające zdrowiu lub życiu człowieka – wydano 14 decyzji unieruchomienia obiektów i 7 decyzji zakazujących wprowadzania produktu do obrotu. We wszystkich uzasadnionych przypadkach osoby odpowiedzialne i winne zaniedbań

ukarano mandatem karnym - 623 mandaty na kwotę 135 850,00 zł. Wydano łącznie 789 decyzji administracyjnych. Skierowano 2 wnioski do DPWIS o nałożenie kary pieniężnej.

Pobrano do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu 3145 prób żywności, różnych asortymentowo, w tym 2166 prób pobrano w marketach. Zdyskwalifikowano 65 prób żywności, w tym 38 pobranych w supermarketach.

16.2.2 Kioski

W zakładach tych prowadzona jest sprzedaż środków spożywczych tj. m.in. mięsa, drobiu, wędlin, mleka i produktów mlecznych, warzyw i owoców, napojów oraz innych artykułów spożywczych w opakowaniach jednostkowych nie wymagających warunków chłodniczych.

W roku 2021 r. przez kolejny rok z rzędu obserwowano tendencję do zmniejszania się liczby kiosków w stosunku do roku ubiegłego (zmniejszenie liczby kiosków o ok. 1,5% w stosunku do roku poprzedniego).

W 2021 r. nadzorem objęto 622 kioski, w tym na targowiskach 38 kiosków sprzedających mięso i 155 wprowadzających do obrotu inne środki spożywcze. Skontrolowano 114 zakładów podczas przeprowadzonych łącznie 136 kontroli (w tym 10 kontroli interwencyjnych, co stanowi 7,3% wszystkich przeprowadzonych kontroli). W celu wyegzekwowania poprawy stanu sanitarno-technicznego wydano 14 decyzji administracyjnych. Skierowano 1 wniosek do DPWIS o nałożenie kary pieniężnej.

W 601 kioskach wdrożono zasady GHP/GMP, a w 553 wdrożono procedury oparte na zasadach systemu HACCP.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości to:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny ścian, sufitów, posadzki, urządzeń chłodniczych i regałów,
- brak orzeczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych,
- brak segregacji asortymentowej żywności,
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych: po upływie terminu przydatności do spożycia / daty minimalnej trwałości, bez oznakowania;
- niewłaściwe zabezpieczenie przed szkodnikami;
- przechowywanie żywności w nieodpowiedniej temperaturze.

Za stwierdzone uchybienia ukarano osoby odpowiedzialne, nakładając w sumie 9 mandatów karnych na łączną sumę 1700 zł.

Pobrano do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu 10 prób żywności, różnych asortymentowo – wszystkie prawidłowe.

16.2.3 Magazyny hurtowe

W tej grupie obiektów znajduje się 855 zakładów, z których 55 to hurtownie suplementów diety. W roku sprawozdawczym skontrolowano 317 magazynów hurtowych. Przeprowadzono w sumie 630 kontroli, w tym 222 kontrole interwencyjne obejmujące kontrole przeprowadzone w ramach działania systemu RASFF.

W nadzorowanych hurtowniach działalność prowadzona jest w zakresie sprzedaży środków ogólnospożywczych oraz mięsa i wędlin, mleka i przetworów mleczarskich, przetworów rybnych, owoców i warzyw, alkoholi, zbóż, wyrobów cukierniczych, mrożonek, dodatków do żywności.

System HACCP wdrożono w 830 zakładach, co stanowi 97% wszystkich magazynów hurtowych. W znacznej części obiektów opracowano i wdrożono system na zasadach warunków wstępnych, tj. zapewnienie bezpieczeństwa żywności poprzez stosowanie zasad Dobrej Praktyki Higienicznej rozszerzonej o monitorowanie punktów kontrolnych. Najczęściej jako punkty kontrolne wyznaczano przyjęcie towaru i przechowywanie środków spożywczych.

W ramach przeprowadzanych kontroli w magazynach hurtowych szczególną uwagę zwracano na: warunki przechowywania środków spożywczych, znakowanie żywności – w szczególności produktów mięsnych, wdrożenie i przestrzeganie instrukcji dobrej praktyki produkcyjnej, stan sanitarno-higieniczny oraz kondycję techniczną pomieszczeń, źródła pochodzenia środków spożywczych i identyfikowalność żywności.

Najczęściej stwierdzane uchybienia:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń magazynowych,
- niezachowanie ciągłości łańcucha chłodniczego,
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny podłóg, regałów magazynowych,
- środki spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia i dacie minimalnej trwałości,
- brak realizacji instrukcji i procedur GHP/GMP,
- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych,
- niewłaściwe znakowanie produktów spożywczych, w tym suplementów diety.

We wszystkich uzasadnionych przypadkach osoby odpowiedzialne i winne zaniedbań ukarano mandatem karnym - 12 mandatów na kwotę 4350 zł. W celu uzyskania poprawy stanu sanitarno-technicznego zakładów prowadzono postępowanie administracyjne. Wydano 40 decyzji administracyjnych, w tym 1 zakazującą wprowadzania do obrotu suplementu diety przez hurtownię.

W ramach nadzoru nad obiektami w 2021 roku pobrano do badań laboratoryjnych 557 próbek żywności i materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, z których zakwestionowano 30 próbek.

16.3 OBIEKTY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO

16.3.1 Zakłady żywienia zbiorowego otwartego

W 2021 r. na terenie woj. dolnośląskiego skontrolowano 2739 zakładów żywienia zbiorowego otwartego (restauracje i bary) tj. 37,4% w stosunku do 7312 zapisanych w rejestrze zakładów. Zasady GHP/GMP wdrożono w 7041 zakładach, czyli w 96,2%, a systemu HACCP w 6900 zakładach tj. 94,3% wg ewidencji zakładów.

Stan sanitarny zakładów żywienia zbiorowego nie uległ większej poprawie w porównaniu z rokiem ubiegłym. Przyczyną tego był m.in.: brak świadomości i zaangażowania pracowników zakładów, w tym kierownictwa.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono w sumie 3721 kontroli zakładów, w tym 244 interwencyjnych.

Najczęściej stwierdzanymi uchybieniami higieniczno-sanitarnymi podczas podejmowanych czynności kontrolnych były:

- zły stan techniczny pomieszczeń zakładu (ścian, podłóg, sufitów, drzwi),
- brak utrzymania bieżącego stanu czystości pomieszczeń i wyposażenia zakładu,
- brak opracowania i wdrożenia w pełnym zakresie instrukcji dobrej praktyki higienicznej (GHP) i dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz procedur opartych na zasadach

systemu HACCP, w tym brak prowadzenia na bieżąco zapisów z czynności wykonywanych w ramach opracowanych dla zakładu instrukcji GHP, GMP oraz procedur opartych na zasadach systemu HACCP,

- brak bieżącej ciepłej wody, środków do mycia i osuszania rąk przy stanowiskach do mycia rąk,
- stosowanie do produkcji potraw/dań środków spożywczych po upływie dat minimalnej trwałości/terminów przydatności do spożycia,
- niewłaściwe warunki higieniczno-sanitarne przechowywania środków spożywczych (np. wychładzanie wyrobów garmażeryjnych, potraw w pomieszczeniu obróbki wstępnej, brak zabezpieczenia pokrywami pojemników, w których umieszczone są środki spożywcze przechowywane w urządzeniach chłodniczych),
- brak zapewnionej identyfikowalności (brak etykiet) środków spożywczych używanych do produkcji potraw, tj. ryb głęboko mrożonych i pieczywa głęboko mrożonego),
- brak aktualnych orzeczeń lekarskich z badań przeprowadzonych do celów sanitarno-epidemiologicznych zatrudnionych pracowników.

Osoby winne zaniedbań sanitarno-porządkowych zostały ukarane 481 mandatami na kwotę 117 200 zł.

Do czasu usunięcia nieprawidłowości zostało unieruchomionych decyzjami PPIS 33 zakłady żywienia zbiorowego otwartego, w których stwierdzono poważne zaniedbania sanitarne.

Poprawę stanu sanitarno-technicznego egzekwowano poprzez m.in. wydanie decyzji administracyjnych z nakazem wykonania obowiązków w określonym terminie. Ogółem wydano 999 decyzji. W czasie kontroli sprawdzających w większości przypadków stwierdzano ich wykonanie.

Ponadto wystosowano do DPWIS we Wrocławiu 5 wniosków o nałożenie kary pieniężnej.

W tej grupie obiektów pobrano do badań laboratoryjnych 169 próbek, wszystkie prawidłowe.

16.3.2 Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego

W 2021 r. skontrolowanych zostało 1569 stołówek i bloków żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego tj. 44% w stosunku do 3573 zarejestrowane.

Kontrolą objęto:

- 68 stołówek pracowniczych,
- 37 bufetów przy zakładach pracy,
- 107 stołówek w domach wczasowych,
- 118 bloków żywienia w szpitalach,
- 4 kuchnie niemowlęce,
- 42 bloki żywienia w sanatoriach,
- 99 bloków żywienia w domach opieki społecznej,
- 148 stołówek w żłobkach,
- 476 stołówek w przedszkolach,
- 271 stołówek szkolnych,
- 11 stołówek w bursach i internatach,
- 51 stołówek na koloniach, półkoloniach, zimowiskach, obozach,
- 27 stołówek w domach dziecka i młodzieży,

- 3 stołówki studenckie,
- 25 stołówek w zakładach specjalnych i wychowawczych,
- 77 zakładów usług cateringowych,
- 77 innych zakładów żywienia.

Ogółem przeprowadzono 1957 kontroli sanitarnych.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydanych zostało 436 decyzji administracyjnych m.in. z nałożonymi obowiązkami do wykonania.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości polegały na:

- złym stanie technicznym oraz higieniczno-sanitarnym pomieszczeń zakładów i ich wyposażenia,
- braku utrzymania bieżącego stanu czystości pomieszczeń zakładu,
- braku orzeczeń lekarskich z badań przeprowadzonych dla celów sanitarno-epidemiologicznych pracowników zakładu,
- braku zapewnionych higieniczno – sanitarnych warunków przechowywania odzieży ochronnej i osobistej pracowników,
- braku bieżącej, ciepłej i zimnej wody przy umywalce do mycia rąk,
- braku zapewnionego systemu wentylacji w pomieszczeniach zakładu,
- obecności środków spożywczych (przeznaczonych do produkcji potraw) po upływie dat minimalnej trwałości i terminów przydatności do spożycia,
- braku zachowanej segregacji podczas magazynowania żywności,
- braku udokumentowania przeprowadzonych szkoleń pracowników z zakresu elementarnych zasad higieny obowiązujących w zakładzie podczas produkcji i wprowadzania do obrotu żywności, tj. zagadnień dobrej praktyki higienicznej (GHP) i produkcyjnej (GMP) oraz procedur opartych na zasadach systemu HACCP,
- braku wdrożenia opracowanej w ramach dokumentacji dobrej praktyki higienicznej procedury „Postępowania z jajami stosowanymi do produkcji posiłków”, tj. nie zapewniono odpowiednich warunków i sprzętów do przeprowadzania dezynfekcji termicznej ,
- braku przechowywania w zakładzie i prowadzenia pełnej dokumentacji umożliwiającej zidentyfikowanie dostawców żywności,
- braku udokumentowania jakości wody używanej w zakładzie pod względem parametrów mikrobiologicznych,
- braku przestrzegania higieniczno-sanitarnych warunków podczas przewozu żywności,
- braku zapewnienia skutecznej ochrony zakładu przed dostępem szkodników,
- braku przekazywania konsumentom obowiązkowych informacji na temat żywności (potraw/dań i ich elementów składowych) dot. wszelkich składników powodujących alergie lub reakcje nietolerancji, użytych przy przygotowywaniu lub wytworzeniu żywności i nadal obecnych w produkcie gotowym.

Za stwierdzane nieprawidłowości sanitarno-porządkowe osoby winne zaniedbań zostały ukarane mandatami karnymi. Ogółem nałożono 121 mandatów na kwotę 34900 zł. W 8 przypadkach PPIS wystosowali wnioski do DPWIS we Wrocławiu o nałożenie kary pieniężnej.

W tej grupie obiektów pobrano do badań laboratoryjnych 20 próbek, z których zakwestionowano 1 z uwagi zawartość glutenu powyżej 80 mg/kg w szpitalnym posiłku bezglutenowym.

W grupie 121 bloków żywienia w szpitalach wyróżnić można szpitalne kuchnie centralne, w których przygotowywane są posiłki dla pacjentów od surowca do gotowego wyrobu (42) oraz w 79 żywienie pacjentów odbywa się w systemie cateringowym.

W okresie sprawozdawczym skontrolowano 118 bloków żywienia w szpitalach. Przeprowadzono w nich 158 kontroli. Procedury i instrukcje GHP/GMP, zasady systemu HACCP wdrożono w 121 zakładach zarejestrowanych w tej grupie obiektów.

Z uwagi na aktualną sytuację epidemiologiczną, w związku z rosnącym zakażeniem Covid-19 i w większości roku szkolnego nauczania dzieci i młodzieży zdalnie, w roku sprawozdawczym nastąpił znaczny spadek liczby kontroli sanitarnych w stołówkach szkolnych. W tej grupie skontrolowano 271 bloków żywienia, przeprowadzono 361 kontroli.

17 ZAGROŻENIE ŚRODOWISKA PRACY Z UWZGLĘDNIENIEM CHOROÓB ZAWODOWYCH

17.1 OCENA ŚRODOWISKA PRACY

W 2021 roku pion higieny pracy 26 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego oraz WSSE we Wrocławiu jako organ I instancji objął nadzorem 8072 zakłady. Zakłady te zatrudniały łącznie 407420 pracowników, z czego 50,97% zatrudnionych było w zakładach przetwórstwa przemysłowego (PKD 10 do 33), w górnictwie zatrudnionych było 4,71% (PKD 05 do 09), a w opiece zdrowotnej 8,34% (PKD 86) ogółu zatrudnionych. Przeważającą część (82,13%) nadzorowanych przez pion higieny pracy obiektów stanowiły zakłady małe – zatrudniające do 49 osób.

Zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego do planowania i działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2021 r., mimo zintensyfikowanych działań całej Inspekcji Sanitarnej mających na celu zapobieganie zakażeniom oraz rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2 na terytorium kraju (wzorem roku ubiegłego) realizowane były również działania kontrolne w zakresie nadzoru nad warunkami pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach pogrzebowych. Wyniki niniejszego zamierzenia przekazano w formie odrębnego sprawozdania.

W roku 2021 przeprowadzono 2051 kontroli w 1712 zakładach pracy. Kontrole prowadzone w nadzorowanych zakładach wykazywały nadal szereg uchybień higieniczno-sanitarnych w zakresie warunków higieny pracy oraz w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania w działalności zawodowej substancji i mieszanin chemicznych oraz produktów biobójczych.

Szkodliwe warunki pracy, tzn. takie, gdzie pomiarami stwierdzono stężenia i natężenia czynników szkodliwych w środowisku pracy przekraczające wartości ustalonych normatywów higienicznych, wystąpiły w 9,85% nadzorowanych zakładów (tj. 795 zakładów).

Do innych ważnych nieprawidłowości należały:

- brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy – w 15,19% skontrolowanych zakładów (260 zakładów)
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń – 10,16% (174 zakłady)
- brak oceny ryzyka zawodowego lub niepełna ocena ryzyka zawodowego – 9,64% (165 zakładów)
- uchybienia w zakresie stosowania i wprowadzania do obrotu chemikaliów 7,59% (130 zakładów)
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych w środowisku pracy – 5,37% (925 zakładów)
- brak rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy – 4,73% (81 zakładów)
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych w środowisku pracy – 4,03% (69 zakładów)
- uchybienia w zakresie produktów biobójczych – 0,93% (16 zakładów)
- brak aktualnych badań lekarskich pracowników – 0,93% (16 zakładów)

W związku z powyższym Państwowi Inspektorzy Sanitarni wydali łącznie 648 decyzji administracyjnych (w tym 331 decyzji dotyczących poprawy warunków pracy – 54,05%) zawierające 2265 nakazów likwidacji uchybień.

17.2 CHEMIKALIA – WPROWADZANIE DO OBROTU I STOSOWANIE W DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ

W ewidencji PIS woj. dolnośląskiego 2021 r. w ogólnej liczbie zakładów, które wprowadzały do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach, udostępniały je na rynku oraz stosowały substancje chemiczne i ich mieszaniny, było:

- 1322 podmioty wprowadzające do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach, w tym:
 - 36 producentów
 - 18 importerów
 - 112 dalszych użytkowników (formulatorów mieszanin chemicznych)
 - 1154 dystrybutorów
- 3841 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny w działalności zawodowej

Przeprowadzono łącznie 936 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania w działalności zawodowej substancji i mieszanin chemicznych, w tym:

- 16 kontroli u producentów
- 8 kontroli u importerów
- 26 kontroli u dalszych użytkowników (formulatorów mieszanin chemicznych)
- 179 kontroli u dystrybutorów substancji i mieszanin chemicznych
- 707 kontroli u stosujących w działalności zawodowej substancje i mieszaniny chemiczne

Łącznie skontrolowano 205 podmiotów zajmujących się obrotem substancjami chemicznymi w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach oraz 672 zakłady stosujące w działalności zawodowej substancje chemiczne i ich mieszaniny. Naruszenie przepisów w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania substancji i mieszanin chemicznych stwierdzono w wyniku 136 kontroli (w 130 skontrolowanych podmiotach).

Do najważniejszych uchybień w zakresie nadzoru nad chemikaliami należały: brak aktualnego spisu wprowadzanych do obrotu substancji niebezpiecznych, mieszanin niebezpiecznych, substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie, brak lub nieprawidłowe karty charakterystyk niebezpiecznych/stwarzających zagrożenie substancji i mieszanin chemicznych, nieprawidłowe oznakowanie opakowań chemikaliów, brak aktualnego spisu wprowadzanych do obrotu/stosowanych niebezpiecznych/stwarzających zagrożenie substancji i mieszanin chemicznych.

Produkty biobójcze

Powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne woj. dolnośląskiego w 2021 roku objęły nadzorem 598 podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych, w tym 38 podmiotów zobowiązanych do uzyskania pozwolenia na obrót produktem biobójczym. Przeprowadzono łącznie 355 kontroli w ramach nadzoru nad niniejszymi produktami.

Kontrole pod kątem spełniania wymagań szczegółowych w zakresie wprowadzania tych produktów do obrotu przeprowadzono zarówno w podmiotach wprowadzających te produkty do

obrotu (155 kontroli w 147 podmiotach wprowadzających do obrotu produkty biobójcze) jak i stosujących je w działalności zawodowej (200 kontroli). Nieprawidłowości w zakresie produktów biobójczych stwierdzono w wyniku 18 kontroli.

Do najważniejszych uchybień stwierdzonych w wyniku wszystkich kontroli produktów biobójczych należały:

- wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia na obrót – w 14 podmiotach dla 23 produktów biobójczych
- wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych w opakowaniach niewłaściwie oznakowanych – w 5 podmiotach.

W sprawie usunięcia stwierdzonych w wyniku kontroli nieprawidłowości związanych z produktami biobójczymi wydano łącznie 28 nakazów w 14 decyzjach.

W przypadkach natychmiastowego dobrowolnego wycofania przez podmioty ze sprzedaży zakwestionowanych produktów biobójczych decyzji administracyjnych nie wydawano. Kierowano również pisma do państwowych inspektorów sanitarnych właściwych miejscowo ze względu na siedzibę podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych informujące o stwierdzonych nieprawidłowościach.

Prekursory narkotyków kategorii 2 i 3

W 2021 roku liczba podmiotów w ewidencji powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków kategorii 2 i 3 wyniosła 84, w tym:

- liczba wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków kategorii 2 – 12 podmiotów
- liczba wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków kategorii 3 – 80 podmiotów
- liczba eksporterów (do krajów trzecich) – 1 podmiot

Liczba podmiotów w ewidencji powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego stosujących prekursory narkotyków kategorii 2 i 3 w 2021 roku wynosiła 189.

17.3 OCENA NARAŻENIA ZAWODOWEGO

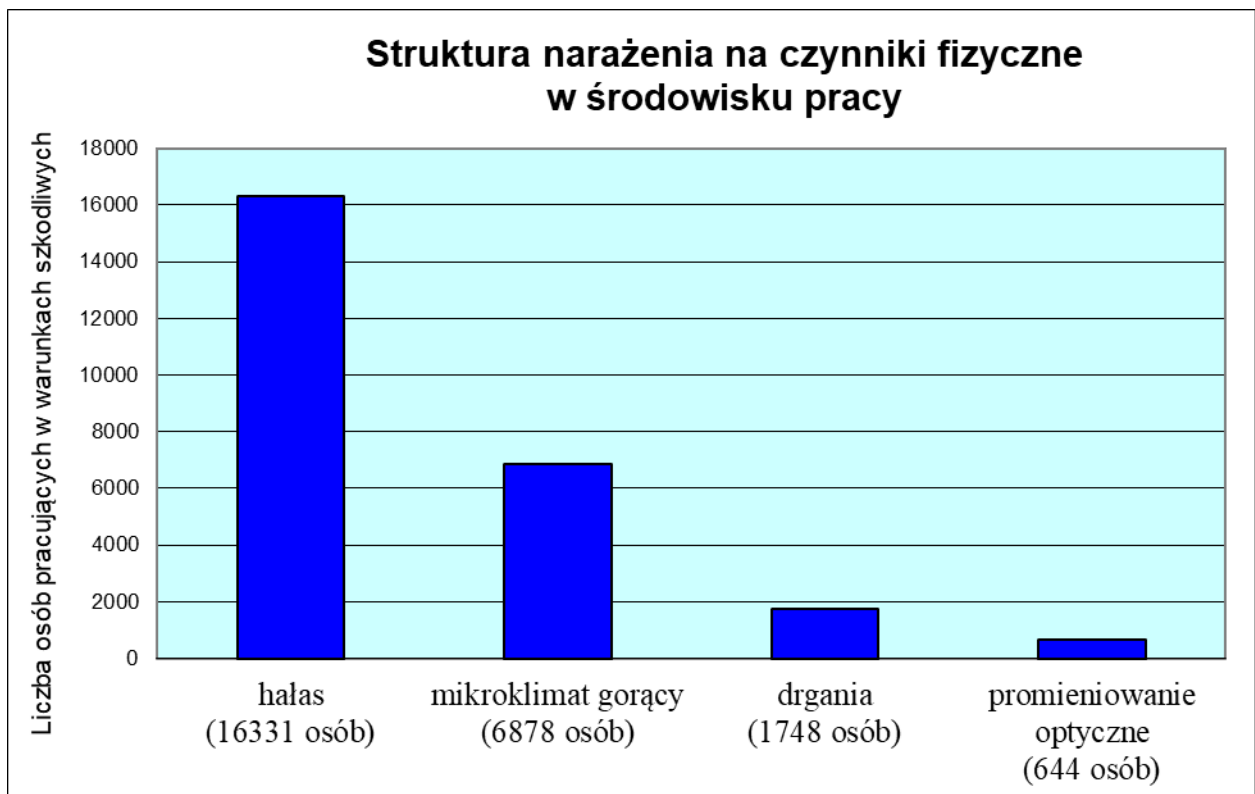
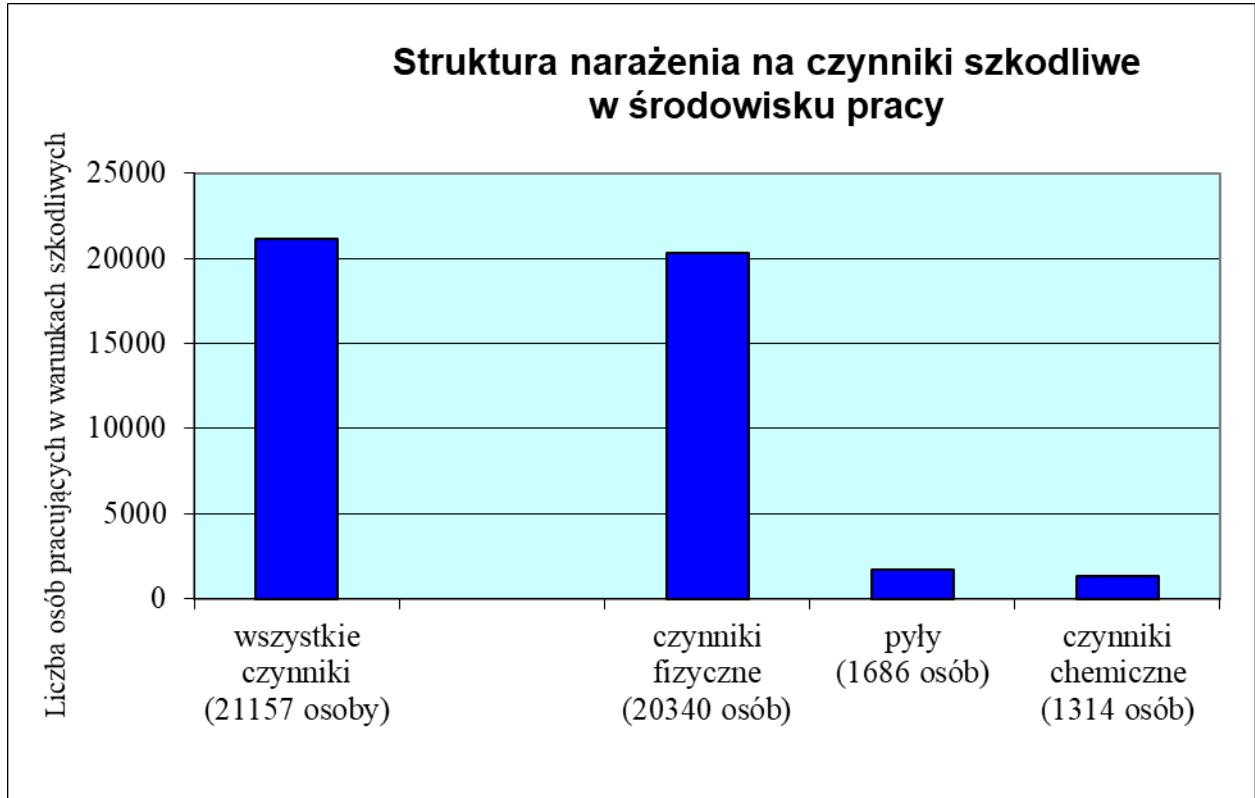
Kontrolowano poziom narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, mogące powodować u pracowników następstwa zdrowotne w postaci chorób zawodowych. Z danych zebranych od stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego wynika, że w szkodliwych warunkach pracy, tj. takich, w których stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia w 2021 r. zatrudnionych było 21157 pracowników, co stanowiło 5,19% wszystkich osób zatrudnionych w zakładach objętych nadzorem.

Występowanie przekroczeń stężeń i natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy stwierdzono w 795 zakładach pracy.

Narażenie na poszczególne grupy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których stwierdzono stężenia i natężenia przekraczające normatywy higieniczne, przedstawiało się następująco:

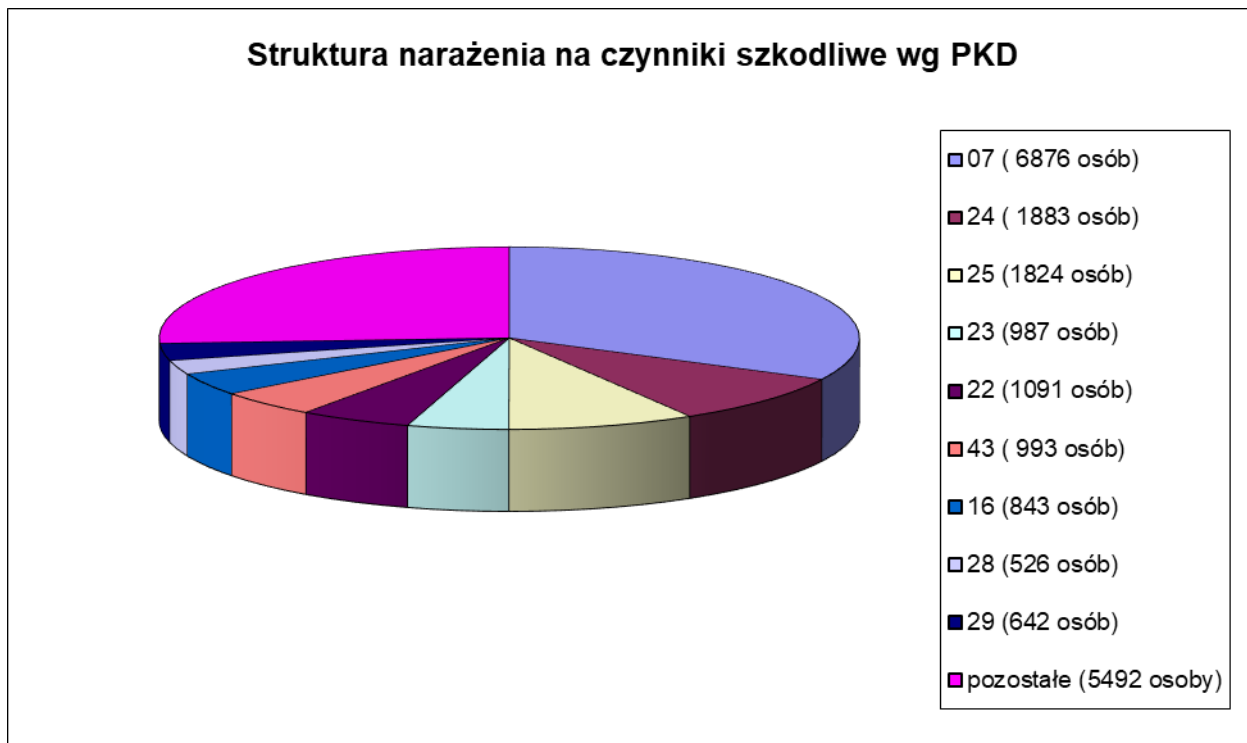
- czynniki chemiczne, w tym głównie metale i ich związki (ołów, arsen, miedź, nikiel) – 1314 osób
- pyły (w przeważającej większości pyły o działaniu zwłókniającym stwarzające ryzyko pylicy płuc) – 1686 osób

- czynniki fizyczne – 20340 osób, w tym:
 - hałas – 16331 osób
 - drgania – 1748 osób
 - mikroklimat gorący – 6878 osób
 - promieniowanie optyczne – 644 osoby

Największe zagrożenia zdrowotne w środowisku pracy występowały w zakładach pracy zajmujących się:

- górnictwem rud metali (PKD 07), narażenie na hałas, pyły, drgania, mikroklimat gorący – łącznie 6876 osób
- produkcją metali (ołów, arsen, miedź, nikiel), (PKD 24), narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne, promieniowanie optyczne, mikroklimat gorący – łącznie 1883 osoby
- produkcją metalowych wyrobów gotowych (PKD 25), narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne, drgania, mikroklimat gorący 1824 osoby
- produkcją wyrobów z tworzyw sztucznych i gumy (PKD 22), narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne, mikroklimat gorący – łącznie 1091 osób
- budownictwem (PKD 43), narażenie na hałas i pyły – łącznie 993 osoby
- produkcją wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (PKD 23), narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne, drgania, mikroklimat gorący – łącznie 987 osób
- produkcją wyrobów z drewna (PKD 16), narażenie na hałas, pyły drewna – 843 osoby
- produkcją pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli (PKD 29), narażenie na hałas, pyły – łącznie 642 osoby
- produkcją maszyn i urządzeń (PKD 28), narażenie na hałas i pyły – 526 osób.

Największą liczbę pracowników pracujących w warunkach szkodliwych odnotowano w powiecie polkowickim.

Najpowszechniej występującym czynnikiem szkodliwym w nadzorowanych zakładach pracy, podobnie jak i w latach ubiegłych, był ponadnormatywny hałas. W związku ze stwierdzonymi przekroczeniami wydano 40 decyzji administracyjnych zawierających 54 nakazy dotyczące obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych.

Do głównych działań podejmowanych przez pracodawców w celu zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy należały:

- zmiana organizacji pracy, poprzez wprowadzenie dodatkowych przerw w pracy i rotacji pracowników
- opracowanie i wdrożenie programu działań technicznych i organizacyjnych, mających na celu najskuteczniejsze ograniczenie narażenia pracowników na hałas i drgania mechaniczne
- wyposażenie pracowników w indywidualne ochronniki słuchu dobrane co do wielkości charakteryzujących hałas i do cech indywidualnych pracowników
- remonty lub wymiana starych, zużytych maszyn i urządzeń na nowe, wymiana filtrów, stosowanie zraszania, zaopatrzenie pracowników w indywidualne ochronniki słuchu dobrane co do wielkości charakteryzujących hałas i do cech indywidualnych pracowników
- skrócenie czasu narażenia
- zaopatrzenie pracowników w rękawice antywibracyjne, maski przeciwpyłowe, maski z pochłaniaczami dobranymi do rodzaju i poziomu stężeń czynników chemicznych
- wydzielenie stanowisk pracy związanych z występowaniem przekroczeń, oznakowanie stref zagrożenia
- szkolenie pracowników w zakresie poprawnego i bezpiecznego posługiwania się środkami pracy
- zapewnienie skutecznej wentylacji pomieszczeń i stanowisk pracy
- konserwacja lub wykonanie nowej instalacji wentylacji odciągowej miejscowej na stanowiskach pracy

- zamontowanie ekranów dźwiękochłonnych i wyciszenie urządzeń
- wdrożenie nowych maszyn
- obniżenie stężenia czynników szkodliwych do obowiązujących norm
- wyposażenie pracowników w specjalistyczne kombinezony
- montaż urządzeń kontrolno-pomiarowych do wykrywania gazów szkodliwych i niebezpiecznych
- zastosowanie nowych materiałów niezawierających zanieczyszczeń pyłowych
- wprowadzenie ciągłego monitoringu stanu urządzeń odpylających
- wyposażenie kabin suwnicowych w dodatkowe obudowy celem zmniejszenia oddziaływania mikroklimatu gorącego

Ponadto, w wyniku postępowania prowadzonego przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych woj. dolnośląskiego uległ poprawie stan higieniczny środowiska pracy pracowników, a także stan sanitarny pomieszczeń produkcyjnych i zaplecza socjalno-sanitarnego.

Narażenie na czynniki rakotwórcze i mutagenne w środowisku pracy

Narażenie zawodowe pracowników woj. dolnośląskiego na czynniki rakotwórcze lub mutagenne jest na bieżąco monitorowane, a dane weryfikowane. W roku 2021 stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa dolnośląskiego przeprowadziły w 286 zakładach pracy 346 kontroli z zakresu nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi. Kontrole miały na celu sprawdzenie przestrzegania przez pracodawców przepisów prawnych w zakresie czynników rakotwórczych, wynikających z ustawy Kodeks pracy oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

Uchybienia stwierdzono w 85 skontrolowanych zakładach. Do nieprawidłowości należały:

- brak lub prowadzony niewłaściwie rejestr prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, ich mieszanin, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – w 55 zakładach
- brak lub prowadzony niewłaściwie rejestr pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – w 51 zakładach
- nieprzekazanie informacji o substancjach, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu i Okręgowemu Inspektorowi Pracy – w 49 zakładach
- brak oznakowania stanowisk pracy z narażeniem na czynniki rakotwórcze
- brak aktualnych pomiarów czynników rakotwórczych
- brak szkoleń dla pracowników mających kontakt z czynnikami rakotwórczymi
- nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym
- brak pozwolenia na usuwanie azbestu i planu jego usuwania
- brak bieżącego informowania pracowników o narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym przez pracodawcę

Wydano 85 decyzji zawierających 215 nakazów usunięcia powyższych nieprawidłowości. Ustalono, że czynniki rakotwórcze występują w 1252 zakładach znajdujących się na terenie województwa dolnośląskiego. W roku 2021 skontrolowano 286 zakładów. W skontrolowanych podmiotach w narażeniu na czynniki rakotwórcze lub mutagenne pracowało 4859 osób, w tym 909 kobiet.

Narażenie na czynniki biologiczne

W roku sprawozdawczym na terenie województwa dolnośląskiego zewidencjonowano 2169 zakłady pracy, w których występowały szkodliwe czynniki biologiczne. W ramach nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi w środowisku pracy powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa dolnośląskiego przeprowadziły 468 kontrole w 427 zakładach pracy.

W skontrolowanych zakładach pracy stwierdzono uchybienia w zakresie szkodliwych czynników biologicznych. Do najważniejszych uchybień należały:

- brak rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do 3 i 4 grupy zagrożenia – w 33 zakładach
- brak rejestru pracowników pracujących w narażeniu na czynniki biologiczne zakwalifikowanych do 3 i 4 grupy zagrożenia – w 32 zakładach
- brak lub niepełna ocena ryzyka zawodowego w związku z występowaniem szkodliwych czynników biologicznych – w 47 zakładach
- brak procedur i instrukcji bezpiecznego postępowania ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi – w 12 zakładach
- brak szkoleń dla pracowników mających kontakt ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi – w 10 zakładach.

W związku z powyższym wydano 64 decyzje nakazujące likwidację stwierdzonych uchybień, w których wystosowano łącznie 116 nakazów.

Ocena warunków pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest

W ramach realizacji programu wieloletniego pn. „Program oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w 2021 r., jak i w latach ubiegłych, upoważnieni przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili czynności kontrolne w zakładach zajmujących się usuwaniem bądź transportem wyrobów/odpadów zawierających azbest.

W 2021 r. liczba zgłoszonych prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest na terenie województwa dolnośląskiego wynosiła 152. Pracownicy pionu higieny pracy woj. dolnośląskiego przeprowadzili 20 kontrole podczas prowadzonych prac powodujących kontakt z azbestem dotyczących m.in.:

- prac polegających na zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest – 9 kontrole
- prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – 19 kontrole
- prac polegających na transporcie wyrobów zawierających azbest – 5 kontrole

Działania kontrolne obejmowały przede wszystkim aspekty bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych przy rozbiórkach. Ponadto podczas kontroli oceniano m.in.

- posiadanie odpowiednich zezwoleń, pozwoleń, decyzji zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi
- znajomość przepisów regulujących bezpieczne zasady usuwania bądź unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest

- sposób przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest
- zabezpieczanie terenu podczas wykonywania prac rozbiórkowych

Najczęściej stwierdzane uchybienia sanitarnohigieniczne dotyczyły braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność kontaktu z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (2 przypadki), braku rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (2 przypadki), braku planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest (2 przypadki), brak oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego (2 przypadki), brak aktualnych orzeczeń lekarskich stwierdzających brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku (2 przypadki), brak wyposażenia pracowników w odpowiednią odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej stosownie do rodzaju i stopnia narażenia (1 przypadek)

W przypadkach, w których stwierdzono nieprawidłowości, zostało wszczęte postępowanie administracyjne. W 2021 r. wydano łącznie 6 decyzji administracyjnych, które obejmowały w sumie 21 nakazów.

17.4 CHOROBY ZAWODOWE

Narażenie na czynniki rakotwórcze i mutagenne w środowisku pracy

Narażenie zawodowe pracowników woj. dolnośląskiego na czynniki rakotwórcze lub mutagenne jest na bieżąco monitorowane, a dane weryfikowane. W roku 2021 stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa dolnośląskiego przeprowadziły w 286 zakładach pracy 346 kontrole z zakresu nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi. Kontrole miały na celu sprawdzenie przestrzegania przez pracodawców przepisów prawnych w zakresie czynników rakotwórczych, wynikających z ustawy Kodeks pracy oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

Uchybienia stwierdzono w 85 skontrolowanych zakładach. Do nieprawidłowości należały:

- brak lub prowadzony niewłaściwie rejestr prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, ich mieszanin, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – w 55 zakładach
- brak lub prowadzony niewłaściwie rejestr pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – w 51 zakładach
- nieprzekazanie informacji o substancjach, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu i Okręgowemu Inspektorowi Pracy – w 49 zakładach
- brak oznakowania stanowisk pracy z narażeniem na czynniki rakotwórcze
- brak aktualnych pomiarów czynników rakotwórczych
- brak szkoleń dla pracowników mających kontakt z czynnikami rakotwórczymi
- nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym

- brak pozwolenia na usuwanie azbestu i planu jego usuwania
- brak bieżącego informowania pracowników o narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym przez pracodawcę.

Wydano 85 decyzji zawierających 215 nakazów usunięcia powyższych nieprawidłowości. Ustalono, że czynniki rakotwórcze występują w 1252 zakładach znajdujących się na terenie województwa dolnośląskiego. W roku 2021 skontrolowano 286 zakładów. W skontrolowanych podmiotach w narażeniu na czynniki rakotwórcze lub mutagenne pracowało 4859 osób, w tym 909 kobiet.

Narażenie na czynniki biologiczne

W roku sprawozdawczym na terenie województwa dolnośląskiego zewidencjonowano 2169 zakładów pracy, w których występowały szkodliwe czynniki biologiczne. W ramach nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi w środowisku pracy powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa dolnośląskiego przeprowadziły 468 kontroli w 427 zakładach pracy.

W skontrolowanych zakładach pracy stwierdzono uchybienia w zakresie szkodliwych czynników biologicznych. Do najważniejszych uchybień należały:

- brak rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do 3 i 4 grupy zagrożenia – w 33 zakładach
- brak rejestru pracowników pracujących w narażeniu na czynniki biologiczne zakwalifikowanych do 3 i 4 grupy zagrożenia – w 32 zakładach
- brak lub niepełna ocena ryzyka zawodowego w związku z występowaniem szkodliwych czynników biologicznych – w 47 zakładach
- brak procedur i instrukcji bezpiecznego postępowania ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi – w 12 zakładach
- brak szkoleń dla pracowników mających kontakt ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi – w 10 zakładach

W związku z powyższym wydano 64 decyzje nakazujące likwidację stwierdzonych uchybień, w których wystosowano łącznie 116 nakazów.

Ocena warunków pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest

W ramach realizacji programu wieloletniego pn. „Program oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w 2021 r., jak i w latach ubiegłych, upoważnieni przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili czynności kontrolne w zakładach zajmujących się usuwaniem bądź transportem wyrobów/odpadów zawierających azbest.

W 2021 r. liczba zgłoszonych prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest na terenie województwa dolnośląskiego wynosiła 152. Pracownicy pionu higieny pracy woj. dolnośląskiego przeprowadzili 20 kontroli podczas prowadzonych prac powodujących kontakt z azbestem dotyczących m.in.:

- prac polegających na zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest – 9 kontroli
- prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – 19 kontroli
- prac polegających na transporcie wyrobów zawierających azbest – 5 kontroli

Działania kontrolne obejmowały przede wszystkim aspekty bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych przy rozbiórkach. Ponadto podczas kontroli oceniano m.in.

- posiadanie odpowiednich zezwoleń, pozwoleń, decyzji zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi
- znajomość przepisów regulujących bezpieczne zasady usuwania bądź unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest
- sposób przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest
- zabezpieczanie terenu podczas wykonywania prac rozbiórkowych

Najczęściej stwierdzone uchybienia sanitarnohigieniczne dotyczyły braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność kontaktu z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (2 przypadki), braku rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (2 przypadki), braku planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest (2 przypadki), brak oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego (2 przypadki), brak aktualnych orzeczeń lekarskich stwierdzających brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku (2 przypadki), brak wyposażenia pracowników w odpowiednią odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej stosownie do rodzaju i stopnia narażenia (1 przypadek).

W przypadkach, w których stwierdzono nieprawidłowości, zostało wszczęte postępowanie administracyjne. W 2021 r. wydano łącznie 6 decyzji administracyjnych, które obejmowały w sumie 21 nakazów.

18 ŚRODKI ZASTĘPCZE

W 2021 roku PIS woj. dolnośląskiego w ramach nadzoru nad przestrzeganiem zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych nie przeprowadziła we współpracy z Policją kontroli, przede wszystkim ze względu na epidemię SARS-CoV-2. Liczba spraw przekazywanych przez organy ścigania w celu prowadzenia postępowań administracyjnych utrzymuje się na takim samym poziomie jak w roku ubiegłym.

W przypadku gdy dochodzi do uzasadnionego podejrzenia, iż podmiot/osoba fizyczna łamie zakaz wprowadzania do obrotu i/lub wytwarzania środków zastępczych PPIS woj. dolnośląskiego prowadzą postępowania administracyjne w sprawie wstrzymania wytwarzania/wprowadzania do obrotu produktów i ich zatrzymania oraz nakazania zaprzestania prowadzenia działalności w pomieszczeniach lub obiektach służących wytwarzaniu lub wprowadzaniu tych produktów do obrotu na czas niezbędny do usunięcia zagrożenia, nie dłuższy niż 3 miesiące, zgodnie z art. 44c ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii [dalej: u.p.n.]. Ponadto w ramach prowadzonego postępowania dokonuje się szeregu czynności procesowych, a jeżeli podejrzone produkty okażą się środkami zastępczymi wszczyna się i prowadzi kolejne postępowania administracyjne, tj.:

- postępowanie w sprawie zakazania wytwarzania/wprowadzania do obrotu produktów i nakazania ich zniszczenia na podstawie art. 44c ust. 4 u.p.n.,
- postępowanie w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych na podstawie art. 52a u.p.n.,
- postępowania w sprawie obciążenia strony kosztami prowadzonego postępowania i badań, w wyniku których stwierdzono, że badany produkt jest środkiem zastępczym art. 44c ust. 6 u.p.n.,
- postępowanie w sprawie obciążenia opłatą za czynności kontrolne z art. 36 ust. 1 ustawy o PIS.

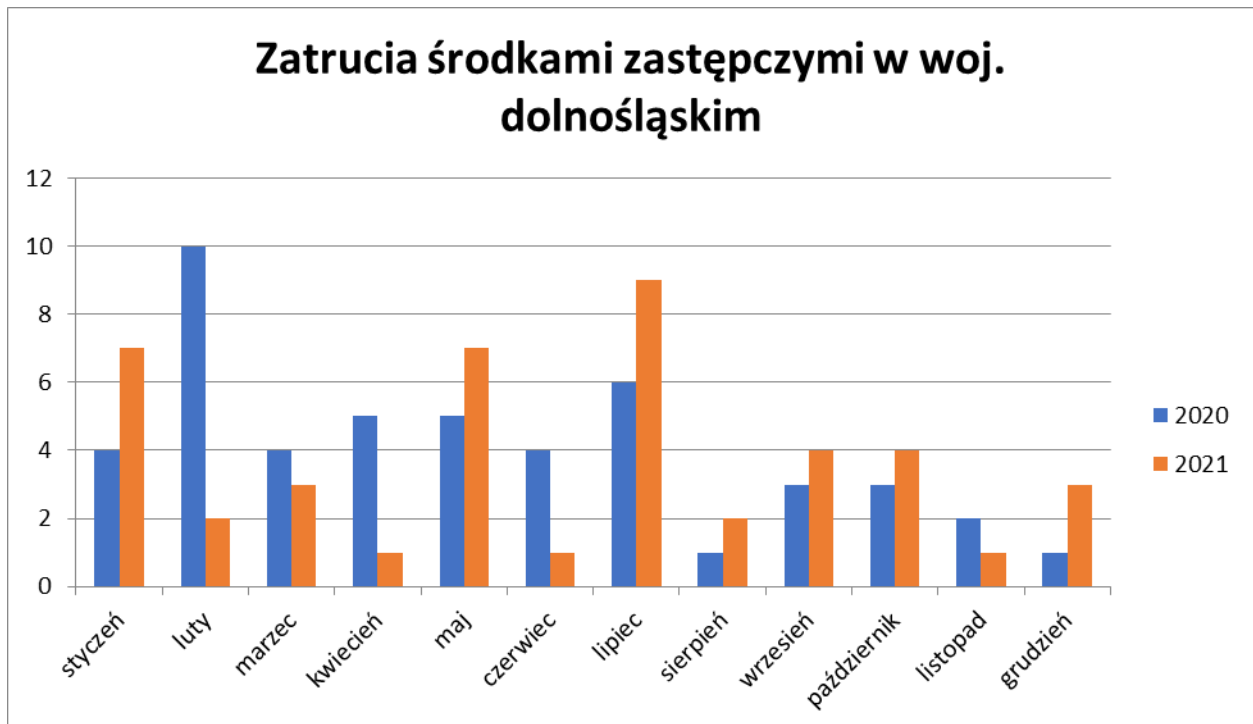
W ramach ww. postępowań PIS woj. dolnośląskiego w omawianym okresie wydali 43 decyzje administracyjne (w analogicznym okresie w roku ubiegłym 44).

W konsekwencji współpracy z organami ścigania:

- zabezpieczono 23 opakowania produktów, o łącznej masie 22,63 g;
- nałożono kary pieniężne o łącznej wartości 90 000 zł.

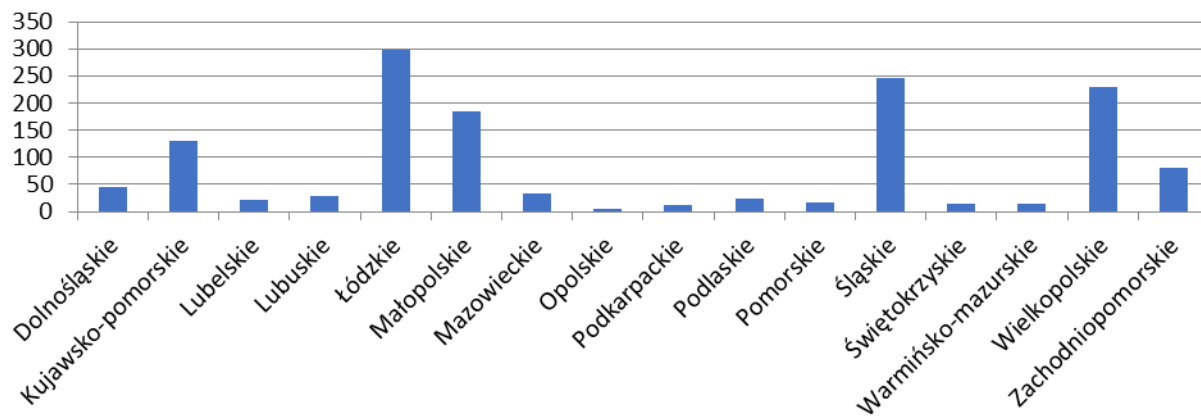
Ponadto PIS woj. dolnośląskiego w ramach współpracy z Ministerstwem Zdrowia gromadzą informacje od podmiotów leczniczych o liczbie osób zgłaszających się z objawami zatruc środkami zastępczymi oraz podejrzeniami zatruc środkami zastępczymi.

W 2021 roku zgłoszono do Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. dolnośląskiego 44 przypadki podejrzeń zatruc (dane z Systemu Monitorowania Informacji o Dopalaczach). W porównaniu z analogicznym okresem minionego roku zanotowano spadek, bowiem w roku ubiegłym odnotowano 48 takich przypadków. W rozbiciu na miesiące przedstawia się to następująco:

W porównaniu z innymi województwami, woj. dolnośląskie znajduje się na 7 miejscu w Polsce (8 miejsce w analogicznym okresie ubiegłego roku) pod względem zgłoszonych przez podmioty lecznicze przypadków podejrzeń zatruc.

Zatrucia środkami zastępczymi w Polsce w 2021 roku (dane z Systemu Monitorowania Informacji o Dopalaczach)

19 ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Na terenie województwa dolnośląskiego zapobiegawczy nadzór sanitarny sprawuje 26 Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych i Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu. W ramach wykonywanych zadań sprawowano nadzór nad warunkami higieny środowiska, higieny wypoczynku i rekreacji, higieny radiacyjnej, higieny pracy, higieny nauczania i wychowania, warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz warunkami higieniczno-sanitarnymi udzielania świadczeń zdrowotnych. Działania podejmowano na etapie planowania, projektowania i dopuszczania do użytkowania obiektów budowlanych, zgodnie z zakresem określonym w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Zadania wykonywano współdziałając w postępowaniu administracyjnym prowadzonym w sprawach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w sprawach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, czy współdziałając w postępowaniu innym, prowadzonym przez organ administracji architektoniczno - budowlanej. Ponadto realizowano zadania wynikające z przepisów ustawy Prawo budowlane, Prawo ochrony środowiska, Prawo atomowe, o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, o działalności leczniczej, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, o żegludze śródlądowej, a także wynikające z rozporządzeń wykonawczych do tych ustaw. Stanowiska zajmowano na podstawie dokonanej oceny warunków sanitarnych i zdrowotnych. Poprzez takie działanie sprawowano nadzór zapobiegawczy nad stanem sanitarnym terenu objętego kontrolą. Celem nadzoru była ochrona zdrowia ludzi przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobieganie powstawaniu chorób.

W 2021 roku, w ramach działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie dolnośląskim, w dziedzinie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, zajęto m.in.:

93 stanowiska w sprawach projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w tym **3** stanowiska negatywne,

751 stanowisk w sprawach projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym **5** stanowisk negatywnych,

701 stanowisk w sprawach dotyczących potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym **190** stwierdzających taką potrzebę,

131 stanowisk w sprawach środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia, w tym **6** stanowisk negatywnych,

296 stanowisk w sprawach dokumentacji projektowej, w tym **5** stanowisk negatywnych,

1794 stanowiska w sprawach dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych, w tym **7** stanowisk negatywnych,

30 stanowisk w sprawach projektów polityk, strategii, planów czy programów,

232 stanowiska w sprawach odstępstw od przepisów techniczno-budowlanych, w tym **9** odmawiających zgody na odstępstwo,

116 stanowisk w sprawach projektów pracowni z aparatem rentgenowskim,

11 stanowisk w sprawach projektów planów remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi,

5 stanowisk w sprawach warunków przeprowadzania działań naprawczych w środowisku,

8 stanowisk dotyczących obiektów przystosowanych do potrzeb wynikających z ogłoszonego stanu epidemii z powodu Covid-19,

668 stanowisk w sprawach niewymienionych powyżej m.in. dotyczących warunków zabudowy czy lokalizacji inwestycji celu publicznego, zastosowania materiałów do dystrybucji wody, w sprawach inwestorów starających się o dofinansowanie ze środków unijnych, zastosowania recyrkulacji powietrza w obiektach ochrony zdrowia, usytuowania wyrzutni powietrza na poziomie terenu, lokalizacji zbiorników bezodpływowych, lokalizacji miejsc do czasowego

gromadzenia odpadów stałych, dopuszczenia do eksploatacji statków, odstąpienia od zatwierdzonego projektu architektoniczno- budowlanego, itp.

Wykonując zadania w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przeprowadzono **1441** kontroli obiektów budowlanych.

20 STAN SANITARNY ZAKŁADÓW NAUCZANIA I WYCHOWANIA

W 2021 r. z uwagi na wystąpienie na terenie kraju epidemii SARS CoV-2, pracownicy pionów Higieny Dzieci i Młodzieży zostali w pełni zaangażowani do pracy w przeciwdziałaniu epidemii. W związku z ograniczeniem funkcjonowania jednostek systemu oświaty i przejściem szkół na nauczanie zdalne wstrzymywano realizowanie Harmonogramu kontroli na 2021 r.

Na bieżąco przekazywano organom prowadzącym placówki nauczania i wychowania oraz samym placówkom wytyczne oraz stanowiska GIS dotyczące powyższego problemu: Wytyczne przeciwepidemiczne dla przedszkoli, żłobków, szkół, Stanowisko GIS w sprawie stosowania środków do dezynfekcji rąk u dzieci, w sprawie ozonowania pomieszczeń placówek oświatowych, itp. Ponadto wytyczne zamieszczano na stronie internetowej PSSE.

Po wznowieniu funkcjonowania przedszkoli, żłobków i szkół przeprowadzono kontrole, których zakres dotyczył między innymi oceny wdrożenia i przestrzegania wytycznych przeciwepidemicznych Głównego Inspektora Sanitarnego w zakresie przeciwdziałania rozprzestrzeniania się COVID-19. Podczas tych kontroli szczególną uwagę zwracano na: wprowadzenie i przestrzeganie procedur i zasad funkcjonowania placówek w czasie epidemii w reżimie sanitarnym, zapewnienie środków do dezynfekcji rąk przy wejściach do budynków i w innych miejscach, zapewnienie stałej dostępności do środków higieny osobistej w toaletach (mydła, płynu dezynfekcyjnego, ręczników jednorazowego użytku), usunięcie z pomieszczeń przedmiotów i sprzętu, którego nie można umyć lub zdezynfekować, wietrzenie pomieszczeń, wyznaczenie pomieszczenia w którym można odizolować ucznia w przypadku stwierdzenia objawów chorobowych, monitorowanie codziennych prac porządkowych, ze szczególnym uwzględnieniem utrzymania czystości w salach zajęć, pomieszczeń sanitarnohigienicznych, ciągów komunikacyjnych, dezynfekcji powierzchni dotykowych -poręczy, klamek i powierzchni płaskich (blatów, włączników, klawiatur).

W 2021 r. we wszystkich szkołach objętych oceną przygotowania do nowego roku szkolnego stwierdzono przeprowadzenie szeregu prac mających na celu odpowiednie przygotowanie ich do funkcjonowania w dobie epidemii COVID-19. Zgodnie z informacjami otrzymanymi podczas kontroli do dnia 31 sierpnia 2021 r. dokonano aktualizacji wewnętrznych regulaminów i procedur funkcjonowania szkoły w czasie epidemii, z uwzględnieniem specyfiki placówki, zaleceń wskazanych w wytycznych i aktualnych przepisów prawa. Z procedurami tymi zapoznano wszystkich pracowników szkoły. Procedury te przedstawiono również do zapoznania dla uczniów i ich rodziców.

Z uwagi na sytuację epidemiologiczną podczas kontroli przekazywano informacje obejmujące aspekty bio – psycho - społeczne związane z korzystaniem ze smartfonów, tabletów i komputerów przez dzieci i młodzieży. Informowano o zasadach higieny w czasie prowadzenia lekcji (w tym online) odnoszących się m. in. do:

- właściwego stanowiska pracy ucznia (oświetlenie, zachowanie odpowiedniej postawy),
- korzystania z przerw aktywnie (w miarę możliwości na świeżym powietrzu),
- regularnego wietrzenia pomieszczenia, w którym odbywają się lekcje/zajęcia.

W sierpniu 2021 r. przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego 2021/2022 uczestniczono w spotkaniach z dyrektorami szkół i przedstawicielami organów prowadzących. Podczas spotkań omówiono zagadnienia dotyczące „Wytycznych GIS, MZ i MEN dla publicznych i niepublicznych szkół i placówek oraz odpowiadano na pytania i wątpliwości w zakresie organizacji nowego roku szkolnego w stanie epidemii.

Po rozpoczęciu roku szkolnego 2021/2022 zgodnie z § 18 ust. 2 a, 2 c rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1604) na

wnioski dyrektorów placówek oświatowych wydawano opinie o czasowym zawieszeniu zajęć w szkołach i przedszkolach ze względu na sytuację epidemiologiczną.

Na 6630 wniosków złożonych (po rozpoczęciu roku szkolnego 2021/2022) przez dyrektorów przedszkoli (973 wnioski) i szkół (5657 wniosków) do PPIS woj. dolnośląskiego wydano 6620 opinii pozytywnych ze względu na zwiększone ryzyko epidemiczne związane z zakażeniem SARS-CoV-2 oraz koniecznością wprowadzenia ograniczeń w celu zapewnienia bezpieczeństwa epidemiologicznego dzieciom, uczniom i pracownikom. Ponadto wydano 10 opinii negatywne (dot. szkół) w związku z brakiem przesłanek epidemiologicznych na ograniczenie zajęć.

Również dyrektorzy żłobków występowali do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego o wydanie opinii o zawieszenie funkcjonowania żłobków. Na 117 wniosków, które wpłynęły do PPIS rozpatrzono pozytywnie 117.

Dodatkowo w powiecie legnickim nauczyciele szkół, nauczyciele i personel przedszkoli oraz pracownicy żłobków uczestniczyli w dobrowolnych badaniach przesiewowych, w kierunku wirusa SARS-CoV-2. Łącznie do badań z podległego terenu zgłosiło się 826 osób wśród osób przebadanych wynik potwierdzający obecność koronawirusa stwierdzono u 6 osób.

W 2021 roku pracownicy pionu Higieny Dzieci i Młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego obejmowali nadzorem 3218 stałych placówek oświatowo-wychowawczych, w których przeprowadzono 1474 kontroli sanitarnych. Z uwagi na wystąpienie na terenie kraju sytuacji epidemii SARS CoV-2, nie przeprowadzono wszystkich kontroli zaplanowanych w harmonogramach kontroli, które obejmowałyby całościową ocenę higieniczno-sanitarną placówki wraz oceną higienicznych procesów nauczania. Część kontroli przeprowadzanych w placówkach miała na celu ustalenie stosowania na terenie placówek procedur przeciwepidemicznych oraz zastosowania w placówkach środków dezynfekcyjnych, mycia i dezynfekowania powierzchni itp.

W wyniku przeprowadzonych kontroli w 2021 roku wydano ogółem 218 decyzji administracyjnych w tym zmieniających termin wykonania obowiązków – 114. Wyegzekwowano ogółem 79 decyzji w tym z lat ubiegłych 75. Ponadto nałożono 4 mandaty karne na kwotę 900 złotych.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzono kontrole uwzględniały zagadnienia w zakresie oceny:

- stanu sanitarno-technicznego budynków i pomieszczeń;
- stanu technicznego podstawowych urządzeń sanitarnych;
- warunków sanitarnych do utrzymania higieny osobistej uczniów;
- bezpiecznego użytkowania bloków sportowych;
- warunków stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w szkolnych pracowniach chemicznych;
- dostosowania mebli szkolnych/przedszkolnych do zasad ergonomii;
- higieny pracy umysłowej uczniów-oceny tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych;
- oceny warunków sanitarnych w gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej;
- warunków zdrowotnych w pracowniach komputerowych;
- warunków do praktycznej nauki zawodu;
- dożywiania uczniów;
- warunków wypoczynku i rekreacji;
- przestrzegania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

20.1 SZKOŁY

Z 1102 objętych ewidencją szkół skontrolowano 534. Najczęściej powtarzające się nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli dotyczyły między innymi:

- stanu sanitarno-technicznego sal lekcyjnych i innych sal dla dzieci i młodzieży (pracowni: komputerowych, chemicznych, zawodowych);
- stanu sanitarno-higienicznego toalet, w tym sprawności technicznej armatury oraz wyposażenia w środki higieniczne;
- niezachowania standardów dostępności do urządzeń sanitarnych;
- ciągów komunikacyjnych w budynkach (nawierzchni, schodów, zabezpieczenia kaloryferów itp.) i szatni;
- stanu sanitarno-technicznego dróg, dojść i ogrodzeń;
- placów zabaw, rekreacyjnych, boisk szkolnych i bloków sportowych;
- warunków do prowadzenia zajęć wf.
- złego stanu drzwi wejściowych do budynku szkoły;
- nieprawidłowego natężenia oświetlenia sztucznego pomieszczeń;
- złego stanu sanitarno-technicznego schodów i balustrad przy wejściu do szkoły;
- braku osłon na grzejnikach c.o.;
- zabezpieczenia okien przed nadmiernym nasłonecznieniem;
- niezabezpieczenia otwartych przestrzeni między biegami schodów.

W wyniku kontroli wykazano 15 budynków w złym stanie technicznym pomieszczeń (dotyczyło 7 szkół podstawowych, 6 zespołów szkół, 2 liceów ogólnokształcących).

W 430 skontrolowanych szkołach sprawdzano również warunki do utrzymania higieny osobistej oceniając dostępność do mydła w dozownikach, suszarek do rąk lub ręczników jednorazowych, papieru toaletowego. Wszystkie skontrolowane szkoły zapewniały uczniom podstawowe środki higieny osobistej. W województwie dolnośląskim nie ma ustępów zewnętrznych. W 43 szkołach odnotowano ponadnormatywną liczbę uczniów w stosunku do posiadanych urządzeń sanitarnych (umywalk i oczek ustępowych), najwięcej 21 w szkole podstawowej. W 2 skontrolowanych szkołach stwierdzono brak bieżącej, ciepłej wody w sanitariatach. W 10 szkołach odnotowano niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń. Za stwierdzone nieprawidłowości wszczynano postępowania administracyjne zakończone wystawieniem decyzji.

Organy prowadzące mimo słabej kondycji finansowej wspierają swoje placówki w remontach i modernizacjach na różnych poziomach ich potrzeb. W 2021 r. możliwe było wykonanie więcej wycinkowych prac remontowo-naprawczych, z uwagi na brak dzieci w szkołach związanym z ustanowieniem określonych ograniczeń w związku z wystąpieniem stanu epidemii. W okresie wakacji w 2021 r. prace remontowe prowadzono w 244 szkołach w tym w 211 szkołach dotyczyły budynków, a w 88 szkołach dotyczyły terenu placówki. W 32 szkołach prace remontowe takie jak: wymiana stolarki okiennej, termomodernizacja dachu wraz z wymianą oświetlenia w pomieszczeniach ze starą instalacją elektryczną, montowanie instalacji fotowoltaicznej, montowanie pompy ciepła, wymiana pieców gazowych, prowadzono po rozpoczęciu roku szkolnego z uwagi na duży zakres prac. Należy zaznaczyć, że szczególnym utrudnieniem jest prowadzenie prac remontowych w czasie funkcjonowania placówek.

Dyrekcja skontrolowanych placówek deklarowała, że pomieszczenia remontowane w czasie roku szkolnego będą zabezpieczone przed dostępem uczniów oraz przed zanieczyszczeniami pozostałych pomieszczeń placówki. Ponadto wzmożony będzie nadzór nauczycieli i pracowników nad bezpieczeństwem uczniów, a wszystkie prace głośnie i uciążliwe prowadzone będą po zakończeniu zajęć lub w dniach wolnych od zajęć lekcyjnych.

W celu poprawy warunków pobytu dzieci i młodzieży w placówkach wydawano decyzje administracyjne zobowiązujące dyrektorów tych placówek do usunięcia uchybień w określonych terminach, wystosowano do organów prowadzących szkoły wystąpienia o stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowościach.

Dyrektorzy placówek często występowali do organu PIS z wnioskami o prolongatę terminu wykonania obowiązków, nałożonych decyzjami administracyjnymi uzasadniając niewykonanie nakazów w określonych terminach trudnościami finansowymi. Tylko uzasadnione wnioski były rozpatrywane przez PIS pozytywnie.

Ponadto:

Podczas przeprowadzanych kontroli stwierdzano 1 przypadek łamania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (dot. liceum ogólnokształcącego). Za złamanie zakazu powyższej ustawy wydano decyzję, nałożono mandat 500 zł.

Oceniono również stopień realizacji § 4 a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, który zobowiązuje szkoły do zapewnienia uczniom możliwość pozostawienia w placówce części podręczników i przyborów szkolnych. Kontrole wykazały, że na 547 skontrolowanych w tym zakresie placówek 25 nie zapewniły uczniom miejsca na pozostawianie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych zgodnie z ww. rozporządzeniem (najwięcej szkół podstawowych -18 placówek).

W zakresie dostępności do gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej to na 396 skontrolowanych placówek, odnotowano brak gabinetów w 88 szkołach. Szkoły nie posiadające gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej zapewniają uczniom opiekę pielęgniarską w wymaganym zakresie w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówek, w gabinecie innej szkoły lub poza szkołą w podmiotach leczniczych, przez lekarzy rodzinnych na podstawie deklaracji wyboru lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Skontrolowane gabinety spełniały wymagania higieniczno-sanitarne tj.: pomieszczenia wyposażone były w punkty poboru bieżącej, ciepłej i zimnej wody, przy umywalkach ściany wyłożone były materiałami gładkimi, nienasiąkliwymi, odpornymi na działanie środków myjąco-dezynfekcyjnych, podłogi wykonane z materiałów trwałych, zmywalnych. Stan sanitarno-techniczny gabinetów nie budził zastrzeżeń.

W zakresie dostępności do gabinetów świadczących opiekę stomatologiczną w ramach porozumienia z podmiotem wykonywującym działalność leczniczą udzielającym świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia stomatologicznego dla dzieci podczas kontroli stwierdzano, że na ogół skontrolowane szkoły nie posiadały gabinetów stomatologicznych. Tylko 26 szkół, na 396 skontrolowanych, posiadało gabinety stomatologiczne. Najczęściej szkoły organizują opiekę stomatologiczną dla dzieci w oparciu o gabinety poza terenem szkoły (dotyczyło to 88 placówek). Dentobusy zorganizowało 6 szkół.

Podczas kontroli stwierdzano, że prowadzone są rozmowy na objęcie dzieci opieką stomatologiczną np.: Gmina Legnica prowadziła starania o objęcie uczniów opieką stomatologiczną od roku szkolnego 2021/2022. W 2021 r zostało podpisane porozumienie z dolnośląskim operatorem dentobusa na realizację we wszystkich miejskich przedszkolach i szkołach usług stomatologicznych w ramach NFZ.

W 6 wałbrzyskich szkołach funkcjonują szkolne gabinety stomatologiczne – w ramach realizacji „Wałbrzyskiego programu profilaktycznej opieki stomatologicznej, zapobiegającego rozwojowi próchnicy zębów i chorób przyzębia u dzieci i młodzieży z wałbrzyskich szkół podstawowych, w latach 2018-2022”. Skontrolowane placówki na terenie miasta Wałbrzycha podpisały porozumienie w sprawie opieki stomatologicznej nad uczniami z ww. gabinetami stomatologicznymi, natomiast dyrektorzy części szkół z powiatu wałbrzyskiego informowali o trudnościach ze znalezieniem chętnych stomatologów do podjęcia się opieki stomatologicznej zgodnie z ustawą o opiece zdrowotnej nad uczniami. W placówkach, w których podczas kontroli

brak było stosownych porozumień, wydawano zalecenia. Dyrektorzy przedstawiali do wglądu podpisane umowy na świadczenie usług stomatologicznych nad uczniem. Brak tego typu opieki w 1 szkole policealnej, w której wszyscy uczniowie mają ponad 19 lat.

20.2 OCENA WARUNKÓW POBYTU DZIECI I MŁODZIEŻY W PLACÓWKACH NAUCZANIA I WYCHOWANIA

1. Pomiary natężenia oświetlenia sztucznego.

Podczas bieżących kontroli sprawdzano wyniki pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego pomieszczeń w placówkach. Większość skontrolowanych szkół posiadała prawidłowe wyniki pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego. Placówki oświatowo-wychowawcze zapewniają uczniom właściwe oświetlenie stanowisk pracy, sukcesywnie wymieniane jest oświetlenie starego typu na nowe, placówki wykonują badania natężenia oświetlenia sztucznego w pomieszczeniach szkół np.: w powiecie legnickim czasie kontroli sprawdzano protokoły zawierające wyniki pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego. W przypadku 1 szkoły podstawowej wystosowano pismo interwencyjne zalecające poprawę wartości natężeń oświetlenia w pomieszczeniach sanitarno-higienicznych, szatniach, gabinecie pielęgniarstwa i pokoju nauczycielskim. W innej 1 szkole stwierdzono w czasie kontroli nieodpowiednie wartości natężenia oświetlenia w części sal dydaktycznych. Strona niezwłocznie podjęła działania dotyczące poprawy natężenia oświetlenia i zobowiązała się przesłać protokoły pomiarów natężenia oświetlenia wykonane po zainstalowaniu nowych świetlówek.

W przypadkach w których stwierdzono brak lub nieprawidłowe wyniki pomiarów oświetlenia, wszczynano postępowania administracyjne i wydawano decyzje nakazując dyrektorom szkół wykonanie obowiązku dotyczącego zapewnienia właściwego natężenia oświetlenia w określonych terminach. Ocenie podlegało również oświetlenie naturalne w pomieszczeniach. W większości placówek oświetlenie naturalne było dostateczne.

2. Higiena procesu nauczania - Ocena tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych.

W ramach nadzoru bieżącego oceniany był tygodniowy rozkład zajęć lekcyjnych pod kątem zachowania zasad higieny. Dokonując oceny tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych zwracano uwagę na potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, rozpoczynanie zajęć o stałej porze. W 2021 roku oceniono rozkłady zajęć szkolnych w 236 szkołach w 2168 oddziałach. Nieprawidłowe rozkłady zajęć lekcyjnych wykazano w 1 szkole podstawowej w 15 oddziałach i w 1 zespole szkół w 24 oddziałach. Stwierdzone nieprawidłowości w pojedynczych oddziałach klasowych były omawiane na bieżąco z dyrektorami szkół. Dyrektorzy szkół mając świadomość zapewnienia higienicznych warunków pracy ucznia w szkole po kontrolach wprowadzali działania korygujące w tygodniowych rozkładach zajęć lekcyjnych w celu wyeliminowania stwierdzanych nieprawidłowości. Aby zapewnić uczniom higieniczne warunki odpoczynku między lekcjami eliminuje się w szkołach przerwy 5 minutowe, zwiększa się ilość przerw dziesięciominutowych. Z przeprowadzonych kontroli wynika, że w większości szkół dyrektorzy zapewnili higieniczne warunki odpoczynku między lekcjami, długości przerw uzgadniane były z Radą Rodziców i Samorządami Uczniowskimi. Ocena rozkładów zajęć podczas nauczania zdalnego, nie była prowadzona w szkołach, w których zadania były przesyłane przez dziennik elektroniczny bądź publikowane na stronie szkoły dla poszczególnych klas. Szkoły, które prowadziły nauczanie zdalne online modyfikowały plany lekcji, część lekcji była prowadzona przez internet, z części przedmiotów wysyłano zadania do wykonania.

3. Ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii.

W ramach sprawowanego nadzoru dokonywano oceny dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów. Wśród przyczyn niewłaściwego dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów wskazywano: przemieszczanie się uczniów z sal dydaktycznych (brak własnych klas, przeznaczonych tylko dla jednego oddziału), brak zróżnicowania mebli szkolnych (np. tylko

jedna wielkość mebli w salach lekcyjnych), nieodpowiednie zestawienie stołów i krzeseł, brak odpowiednich nawyków i samokontroli uczniów, nieprzestrzeganie prawidłowego doboru mebli w klasie przez nauczycieli, wyposażenie szkół w stare meble bez certyfikatów. Ocenie poddano 288 placówek nauczania i wychowania w tym 11134 stanowisk. Nieprawidłowości nie wykazano.

W zakresie oceny stanu sanitarnego obiektów oświatowych dokonywano również analizy posiadania przez placówki wyposażenia (zakupionego po 1997 r.) z certyfikatami. Często utrudnieniem w zapewnieniu uczniom ergonomicznych mebli był system gabinetowy oraz pracownie komputerowe, z których korzystają uczniowie w różnym wieku. Zaobserwowano poprawę w zakresie wyposażenia placówek w nowe meble; nadal w części był sprzęt wieloletni, w dobrym stanie, na bieżąco naprawiany; są też przypadki wyposażenia meblowego „robionego” na zamówienie. Zdarza się, że zestawiane były meble wyprodukowane wg „starej” i wg „nowej” normy. Nie wszyscy dyrektorzy placówek przestrzegali obowiązujących w tym zakresie przepisów, nie wszystkie zakupione meble posiadały certyfikaty.

4. Ocena infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Na 419 skontrolowanych w tym zakresie szkół, większość placówek tj. 397 posiada wystarczające warunki do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego. Były to placówki, które posiadały sale gimnastyczne, sale rekreacyjne oraz boiska sportowe. Zdecydowana większość szkół – 175 dysponuje szkolnymi zespołami sportowymi razem z boiskami. 171 szkół (w tym aż 122 szkół podstawowych) korzystała z infrastruktury do zajęć z WF poza placówką m.in. na basenach, na stadionach sportowych, w halach sportowych. Zdarza się też, że zajęcia z wychowania fizycznego odbywały się na korytarzach lub w holach. W 2021 r. stwierdzono taką sytuację w 7 szkołach podstawowych.

Na 419 skontrolowanych szkół 22 placówki nie posiadały infrastruktury do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego.

Na terenie woj. dolnośląskiego w wielu powiatach stan infrastruktury do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego w szkołach nie ulega poprawie. Ponadto coraz częściej podczas kontroli w placówkach oświatowych stwierdza się zły stan nawierzchni boisk szkolnych. W wyniku dużej eksploatacji pogarsza się też stan sanitarno-techniczny pomieszczeń bloków sportowych.

Problemem pozostaje w szkołach utrzymanie higieny po zajęciach z wychowania fizycznego. Pomimo zapewnienia przez placówki coraz lepszych warunków, dzieci i młodzież szkolna nie korzysta z urządzeń natryskowych regularnie po tych zajęciach. Powodem tego stanu są m.in. zbyt krótkie przerwy po zajęciach z wychowania fizycznego. Najczęściej natryski przy blokach sportowych wykorzystywane są po dodatkowych zajęciach sportowych. W 190 skontrolowanych szkolnych zespołach sportowych podczas kontroli wykazano 11 natrysków nieczynnych.

5. Dożywianie uczniów w szkołach. W toku kontroli stanu sanitarnego placówek dzieci i młodzieży uzyskano dane dotyczące żywienia w szkołach, tj.:

- 17093 uczniów korzystało z dożywiania w szkołach, w tym 14295 z pełnych obiadów oraz 2798 dzieci korzysta z posiłków jednodaniowych,

- 1911 uczniów korzystało z posiłków dofinansowanych.

Większość placówek zapewnia posiłki dostarczane przez firmy zewnętrzne w formie cateringu. Na 353 skontrolowanych szkół w 130 zapewniano posiłki dowożone.

W 66 szkołach na 353 skontrolowanych odnotowano funkcjonujące automaty z żywnością. W 15 placówkach asortyment w automatach nie spełniał wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

W 37 szkołach odnotowano funkcjonujące sklepiki szkolne. W 6 placówkach asortyment sklepików nie spełniał wymagań ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia.

Ponadto szkoły uczestniczyły w programie „Program dla szkół” w ramach którego uczniowie klas I-V otrzymują owoce i warzywa oraz mleko i przetwory mleczne. Program ten ma na celu kształtowanie nawyków żywieniowych uczniów i zwiększenie spożycia owoców, warzyw, mleka i jego przetworów.

Z uwagi na wystąpienie na terenie kraju epidemii SARS CoV-2, w szkołach wyłączono z użycia dystrybutory wody „poidełka”.

20.3 NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI W SZKOŁACH

W 2021 r. prowadzono nadzór nad substancjami i preparatami chemicznym w szkołach. W szkołach posiadających na stanie niebezpieczne substancje chemiczne i ich mieszaniny, podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na zagadnienia dotyczące właściwego oznakowania, zabezpieczania, przechowywania substancji i mieszanin niebezpiecznych, posiadania wymaganych kart charakterystyki substancji i preparatów niebezpiecznych. W obszarze oceny realizacji wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin stwierdzono 1 szkole podstawowej brak aktualnego spisu posiadanych substancji chemicznych i ich mieszanin oraz brak wymaganych kart charakterystyki substancji chemicznych i ich mieszanin. W 1 zespole szkół stwierdzono przechowywanie substancji chemicznych i ich mieszanin w niezamkniętych pomieszczeniach.

W szkołach, w których stwierdzono nieprawidłowości wszczynano postępowania administracyjne - wydawano decyzje administracyjne bądź zalecenia doraźne.

Od kilku lat obserwuje się, że szkoły rezygnują ze stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i mieszanin z uwagi na brak właściwych i bezpiecznych warunków. W większości szkół, które posiadają substancje i mieszaniny niebezpieczne zajęcia przygotowywane i prowadzone są przez nauczycieli chemii tylko w formie pokazowej bez bezpośredniego udziału uczniów. Ponadto szkoły korzystają z dostępnych na rynku programów multimedialnych.

W czasie kontroli informowano przedstawicieli szkół o konieczności przekazywania przeterminowanych niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin do utylizacji.

20.4 ŻŁOBKI/KLUBY DZIECIĘCE, PRZEDSZKOLA/INNE FORMY WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO.

W 2021 roku skontrolowano 150 żłobki/ kluby dziecięce. W 2021 r. wykazano 1 budynek w złym stanie sanitarnym oraz technicznym. W 2021 r. w powiecie głogowskim wydano 2 decyzje spełnienia wymagań lokalowych i sanitarnych w opiece nad dziećmi do lat 3, dla istniejących już żłobków w związku z zwiększeniem liczby dzieci po dokonaniu zmian organizacyjnych. Skontrolowano 357 przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego. Wykazano 3 budynki, w którym mieszczą się przedszkola w złym stanie sanitarnym oraz technicznym i 4 budynki w złym stanie technicznym.

Stan sanitarny w żłobkach i w przedszkolach na ogół nie budził większych zastrzeżeń. Stwierdzono pojedyncze uchybienia i zaniedbania higieniczne.

Kontrole wykazały, że dyrektorzy placówek w większości realizowali wytyczne przeciwepidemiczne związane z trwającą na terenie kraju epidemii SARS CoV-2. Niekiedy przeszkodą były np. warunki lokalowe i wprowadzone ograniczenia powierzchniowe po zakończonym procesie rekrutacji. W kilku placówkach problem stanowiło zapewnienie zmywalnych powierzchni gdyż podłoga pokryta była wykładziną dywanową, zastępczo stosowano codzienną dezynfekcję parową.

Przedmiotem oceny w przedszkolach były również place zabaw i tereny rekreacyjne. Sprawdzano stan sanitarno-techniczny urządzeń zabawowych, zabezpieczenia placów zabaw. Sprawdzano czy urządzenia rekreacyjne posiadają obowiązujące certyfikaty, czy konstrukcje zabawowe są mocne, stabilne, osłonięte siatką zabezpieczającą, zjeżdżalnie gładkie, zabawki

oznaczenia CE, czy konstrukcje przechodzą okresowe przeglądy techniczne. W okresie wiosennym przeprowadzono kontrole placów zabaw pod kątem zabezpieczenia piaskownic przed dostępem zwierząt, czystości piasku (wymagano udokumentowania wymiany piasku).

Ponadto w przedszkolach oceniano wyposażenie pomieszczeń przedszkolnych m.in. czy zabawki spełniają wymagania bezpieczeństwa, czy nabywane do pomieszczeń meble i sprzęt posiada certyfikaty i atesty. Niestety zdarza się, że dyrektorzy placówek nie zawsze pozyskują certyfikaty lub atesty nabytych wyrobów. Dopiero w wyniku działań pokontrolnych PIS, zarządzający placówką pozyskują brakujące certyfikaty, atesty, tabliczki znamionowe oraz etykiety.

Nadal obserwuje się duże zapotrzebowanie społeczne na placówki przedszkolne publiczne.

20.5 PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE - DOMY DZIECKA

Przedmiotem kontroli objęto warunki sanitarno-higieniczne dotyczące pomieszczeń mieszkalnych, wypoczynkowych i pokoi do nauki, oświetlenia jak również warunki prania, suszenia i przechowywania pościeli, bielizny pościelowej i odzieży dla dzieci. Ponadto oceniano warunki przechowywania żywności w aneksach kuchennych oraz dostępność produktów żywnościowych i napojów dla wychowanków. W 2021 r. skontrolowano 34 placówki opiekuńczo-wychowawcze na 95 będących w ewidencji. Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

20.6 INTERNATY I BURSY ZAKŁADY Z POBYTEM CAŁODOBOWYM ORAZ Z POBYTEM DZIENNYM I CAŁODOBOWYM

Zakresem kontroli objęto stan sanitarno-techniczny pomieszczeń mieszkalnych, magazynowych, węzłów sanitarnych, kuchni, pokoi do nauki oraz wszystkich innych pomieszczeń, z których korzystali mieszkańcy (świetlice, siłownie, pralnie, suszarnie itp.). Przedmiotem kontroli były również: stan i ilość pościeli i bielizny pościelowej oraz sposób jej przechowywania jak również stan oświetlenia sztucznego, w szczególności w pokojach mieszkalnych i do nauki. W 2021 r. skontrolowano 49 placówek z pobytem całodobowy. Stan sanitarny tych placówek nie budził większych zastrzeżeń np: w 1 młodzieżowym ośrodku socjoterapii stwierdzono niewłaściwy stan pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, w 1 specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym stwierdzono niewłaściwy stan urządzeń i sprzętu placów zabaw.

20.7 SZKOŁY WYŻSZE

W 2021 roku pracownicy pionu Higieny Dzieci i Młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego obejmowali nadzorem 41 szkół wyższych w tym 17 uczelni publicznych i 24 uczelni niepublicznych. Szkół wyższych w 2021 r. skontrolowano 9 z uwagi na prowadzone w 2021 r. przez uczelnie zajęcia w trybie zdalnym.

Gmina Wrocław w 2021 r. przeprowadziła 3 kontrole sprawdzające wykonanie obowiązków w obiektach uczelnianych. Poprawę warunków nauki odnotowano we wszystkich 3 skontrolowanych obiektach.

20.8 WYPOCZYNEK DZIECI I MŁODZIEŻY

W sezonie zimowym 2021 r. kontrole placówek wypoczynku zimowego prowadzili pracownicy PSSE województwa dolnośląskiego, korzystając z elektronicznej bazy wypoczynku. W rejestrach tych odnotowano 150 turnusów wypoczynku dla dzieci i młodzieży, w tym 4 formy wyjazdowe - wypoczynek w obiekcie używanym okazjonalnie do wypoczynku oraz 146 form w miejscu zamieszkania. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili łącznie 35 kontroli sanitarnych w formach wyjazdowych i w miejscu zamieszkania. Skontrolowano ogółem 34 turnusy wypoczynku, w których łącznie wypoczywało 944 uczestników.

Wszystkie skontrolowane wypoczynki funkcjonowały zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Organizatorzy wypoczynku zapewnili uczestnikom wypoczynku bezpieczne i higieniczne warunki pobytu ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania i przeciwdziałania zakażeniom koronawirusem. W związku z tym, rodzice dzieci w dniu rozpoczęcia wypoczynku poświadczali w pisemnym oświadczeniu o braku u uczestnika wypoczynku infekcji oraz objawów chorobowych sugerujących chorobę zakaźną. Organizatorzy wypoczynku na terenie województwa dolnośląskiego wprowadzili niezbędne procedury zapewniające bezpieczeństwo uczestników i kadry wypoczynku na terenie obiektu. Wypoczynki zorganizowane zostały w obiektach spełniających warunki bezpieczeństwa. Organizatorzy wypoczynku zapewniali środki higieniczne w ilości wystarczającej dla personelu oraz uczestników wypoczynku. Osoby zatrudnione podczas wypoczynku były zaopatrzone w indywidualne środki ochrony osobistej, a także uczestnicy, jeżeli rodzice tego nie zapewnili. Ponadto, na wypadek wystąpienia okoliczności zaostrożenia ryzyka, w placówkach dostępne były dodatkowe środki ochrony w postaci przyłbic, rękawiczek, fartuchów. Na wypoczynkach zapewnione zostało pomieszczenie umożliwiające natychmiastowe odizolowanie uczestnika lub kadry wypoczynku, u której wystąpiłyby objawy choroby. W obiektach ograniczono przebywanie osób z zewnątrz do niezbędnego minimum (z zachowaniem zasad reżimu sanitarnego: m.in. osłony ust i nosa, stosowanie rękawiczek jednorazowych lub dezynfekcja rąk, dopuszczanie tylko osób zdrowych).

Zgodnie z wytycznymi MEN, MZ, GIS wypoczynek organizowany był w formie półkolonii w miejscu zamieszkania oraz w formie obozów szkoleniowych dla uczniów szkół mistrzostwa sportowego i oddziałów mistrzostwa sportowego w szkołach ogólnodostępnych.

Podczas sezonu wypoczynku zimowego 2021 odnotowano 1 tzw. „dziką” formę wypoczynku na terenie powiatu dzierżoniowskiego. Wypoczynek nie figurował w elektronicznej bazie wypoczynku. Wypoczynek nie był skontrolowany. Sprawa została przekazana do Kuratorium Oświaty we Wrocławiu.

W powiecie wałbrzyskim, po zakończeniu skontrolowanego wypoczynku w miejscu zamieszkania, jego organizator zgłosił, że dwóch opiekunów półkolonii uzyskało pozytywny wynik w kierunku koronawirusa SARS-CoV-2. Dzieci z dwóch grup wypoczynku (14 osób) zostały objęte kwarantanną, a osoby z nimi współzamieszkujące nadzorem epidemiologicznym.

W powiecie kłodzkim skontrolowano 2 wypoczynki dzieci i młodzieży w formie wyjazdowej. Obydwa wypoczynki odbywały się w formie obozów szkoleniowych dla uczniów szkół mistrzostwa sportowego i oddziałów mistrzostwa sportowego w szkołach ogólnodostępnych jako wypoczynek w obiekcie używanym okazjonalnie do wypoczynku. Podczas kontroli sanitarnych wypoczynku zimowego nie stwierdzono nieprawidłowości. Kontrole wykazały, że pomieszczenia i miejsca przeznaczone na pobyt uczestników wypoczynku zimowego były w dobrym stanie sanitarno-technicznym. Na wypoczynku w formie półkolonii sale zajęć wyposażone zostały w sprawny sprzęt, stoliki, krzeselka, półki, regały oraz gry planszowe i zestawy komputerowe. W grupach nie było więcej niż 12 uczestników i skład grup nie ulegał zmianie.

Podczas organizowanych wypoczynków zapewniono także właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej. W pomieszczeniach sanitarno-higienicznych zapewniono dostęp do bieżącej

cieplej i zimnej wody, mydło oraz ręczniki jednorazowego użytku, kabiny WC wyposażone były w papier toaletowy. Urządzenia sanitarne były sprawne technicznie. Standardy dostępności do urządzeń sanitarnych zostały zachowane. Kontrole wykazały, że na wypoczynkach prowadzone były codzienne prace porządkowe i dezynfekcja powierzchni dotykowych, tj. poręczy, klamek, włączników oraz blatów stołów w miejscach wykorzystywanych przez dzieci zgodnie z procedurami.

Kontrole wykazały, że funkcjonujące placówki wypoczynku zimowego zostały prawidłowo do niego przygotowane. Warunki higieniczno-sanitarne pomieszczeń mieszkalnych, sanitariatów w kontrolowanych obiektach, na ogół nie budziły większych zastrzeżeń. Wypoczynek w miejscu zamieszkania w większości jest organizowany na bazie obiektów stałych, będących pod nadzorem Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych.

Pracownicy pionu HDM, HŻ i HK nie nałożyli mandatów karnych i nie wszczęli postępowania administracyjnego na skontrolowanych turnusach wypoczynku zimowego. Podczas wypoczynku nie odnotowano przypadków zachorowań, wypadków i urazów.

Na terenie województwa dolnośląskiego wypoczynek letni w 2021 r. przebiegał bezpiecznie, nie odnotowano sytuacji kryzysowych.

Według rejestru wypoczynku w 2021 r. na terenie województwa dolnośląskiego zarejestrowano 1734 turnusy wypoczynku letniego, w tym łącznie 850 form wyjazdowych oraz 884 formy w miejscu zamieszkania.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej Dolnego Śląska przeprowadzili łącznie 482 kontrole sanitarne w formach wyjazdowych i w miejscu zamieszkania. Skontrolowano ogółem 470 turnusów wypoczynku, w których łącznie wypoczywało 16.139 uczestników.

W powiecie kłodzkim odnotowano 2 tzw. „dzikie” turnusy wypoczynku w formie w miejscu zamieszkania. Stwierdzono brak zgłoszenia do Kuratorium Oświaty we Wrocławiu wypoczynku zorganizowanego w Szkole Podstawowej nr 3 i Szkole Podstawowej nr 7 w Kłodzku. Sprawę półkolonii zorganizowanych w dwóch szkołach zgłoszono do Kuratorium Oświaty we Wrocławiu. Ponadto, wykazano inne nieprawidłowości i uchybienia, tj. brak oświadczeń covidowych rodziców o stanie zdrowia dzieci, o braku kontaktu z osobami w izolacji lub podejrzanymi o zakażenie w okresie 10 dni przed rozpoczęciem wypoczynku, o stosowaniu się do wytycznych i regulaminów. PPIS w Kłodzku wystosował wystąpienie do organizatora.

W powiecie kłodzkim ponadto, przeprowadzono 2 kontrole interwencyjne – 1 na wypoczynku w obiekcie używanym okazjonalnie do wypoczynku, w Domu Wczasów Dziecięcych "Green Rest" w Dusznikach-Zdroju, która dotyczyła braku zgłoszenia wypoczynku do Kuratorium Oświaty we Wrocławiu i nie umieszczenia obozu w elektronicznej bazie wypoczynku, jednakże kontrola wykazała, że wypoczynek został zgłoszony do Kuratorium i umieszczony w bazie wypoczynku, natomiast 2 – na obozie pod namiotami ze stałą infrastrukturą komunalną - w Harcerskiej Bazie Obozowej w Marianówce. Kontrola interwencyjna dotyczyła pogryzienia dziecka przez pluskwy podczas pobytu na wypoczynku. W trakcie kontroli nie stwierdzono, iż dzieci przebywające na obozie zostały pogryzione przez pluskwy czy inne owady.

W powiecie jeleniogórskim przeprowadzono 3 kontrole interwencyjne. Jedna dotyczyła zgłoszenia przez Pogotowie Ratunkowe w Jeleniej Górze wystąpienia objawów ze strony układu pokarmowego u dzieci wypoczywających w Domu Wczasów Dziecięcych Uroczysko w Piechowicach. Kontrola sanitarna bloku żywienia przeprowadzona przez sekcję Bezpieczeństwa Żywności wykazała nieprawidłowości dotyczące warunków przechowywania surowców i produktów. Kontrola części hotelowej nie wykazała nieprawidłowości.

Druga kontrola interwencyjna na terenie powiatu jeleniogórskiego przeprowadzona w Domu Wczasowym „Zielona Gospoda” w Przesiece po zgłoszeniu interwencji rodzica dzieci przebywających na wypoczynku, dotyczyła obecności mrówek i robaków w pokojach

mieszkalnych i łazienkach, połamanych łóżek piętrowych w pokojach, braku ciepłej wody w obiekcie. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości, interwencja nie była uzasadniona.

Trzecia kontrola interwencyjna na terenie powiatu jeleniogórskiego przeprowadzona w Ośrodku „Ryś” w Karpaczu na zgłoszenie w systemie SEPIS byłego pracownika ośrodka, który twierdził, że dzieci śpią na materacach pokrytych pleśnią oraz przygotowywane posiłki na miejscu nie są świeże. Podczas kontroli ustalono, że do obiektu posiłki dostarczane są przez firmę cateringową, z którą ośrodek posiada podpisaną umowę - na miejscu nie przygotowuje się posiłków. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości, interwencja nie była uzasadniona.

Na jednym z obozów pod namiotami bez stałej infrastruktury komunalnej w powiecie oleśnickim ze względu na złe warunki pogodowe uczestnicy byli ewakuowani na jedną noc do miejsca bezpiecznego schronienia – do pobliskiej leśniczówki.

Podczas trwania skontrolowanych turnusów wypoczynku letniego do dnia 03.09.2021 r. u uczestników i personelu nie wystąpiło podejrzenie zakażenia wirusem SARS-CoV-2.

Podczas kontroli wypoczynku w formie wyjazdowej oraz w miejscu zamieszkania ogółem na 35 turnusach stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły braku aktualnej dokumentacji zdrowotnej personelu, nieprawidłowości w obszarze działalności pionu higieny żywności i żywienia oraz inne.

W powiecie wołowskim, milickim oraz ząbkowickim na pięciu wypoczynkach w formie wyjazdowej stwierdzono brak aktualnej dokumentacji zdrowotnej personelu - wydano odpowiednie zalecenie uzupełnienia dokumentacji.

W powiecie wołowskim na jednym turnusie (półkolonii) organizator nie opracował procedury bezpieczeństwa zapobiegającej szerzeniu się wirusa SARS-CoV-2. Uzupełnioną dokumentację przedstawił w dniu następnym – procedurę, uzupełniony właściwie regulamin oraz dokumentację medyczną wychowawców.

Na wypoczynku zorganizowanym w formie wyjazdowej na 27 turnusach i na 1 wypoczynku w miejscu zamieszkania stwierdzono uchybienia i nieprawidłowości w obszarze działalności pionu higieny żywności i żywienia.

Pracownicy sekcji BŻ w PSSE w Świdnicy podczas przeprowadzonej kontroli na turnusie letnim wypoczynku w formie wyjazdowej stwierdzili nieprawidłowości:

- Zajazd Sportowy „TORA” w Świdnicy: brak zapisów (GHP/GMP, HACCP), brak szkoleń pracowników, zły stan techniczny w pomieszczeniu obieralni warzyw i w ciągu komunikacyjnym. Wydano 1 decyzję merytoryczną oraz 1 płaćniczą, nałożono także mandat karny.

W powiecie średzkim podczas wypoczynku w obiekcie całorocznym kontrola wykazała nieprawidłowości, tj. produkty po terminie przydatności do spożycia oraz niezapewnienie należytego stanu sanitarnego w zakresie utrzymania czystości. Wydano 1 decyzję merytoryczną, w tym 1 z rygorem natychmiastowej wykonalności oraz 1 płaćniczą.

Decyzja dotyczyła wykonania obowiązków zapewnienia kompletnej informacji o alergenach i substancjach mogących powodować reakcje nietolerancji we wszystkich oferowanych posiłkach. Wydana w tym zakresie decyzja została wykonana. Ponadto, nałożono mandat karny z rygorem natychmiastowej wykonalności.

W powiecie dzierzoniowskim podczas kontroli wypoczynku w obiekcie całorocznym wykazano nieprawidłowości: nieprawidłowa temperatura przechowywania produktów, nieoznakowana jedna partia mięsa. Nałożono mandat.

A także na wypoczynku w formie miejsca zamieszkania stwierdzono zły stan sanitarno-higieniczny i sanitarno-techniczny w obiekcie, tj.: zepsuta bateria umywalkowa, zniszczone drzwi, brak siatki ochronnej przed owadami. Wydano 1 decyzję merytoryczną i 1 płaćniczą.

Na wypoczynku w powiecie bolesławieckim w obiekcie hotelowym całorocznym podczas kontroli pomieszczeń kuchennych kuchni Zamku w Kliczkowie, pracownicy pionu HŻ stwierdzili ich niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny, tj.: obecność szkodników - pojedyncze

muchy oraz niewdrożenie procedur systemu GHP/GMP i HCCP w zakresie monitorowania punktów kontroli za co nałożono mandat karny oraz wydano 1 decyzję płatniczą,

W powiecie kłodzkim pracownicy pionu HŻ podczas kontroli wypoczynku letniego m.in.: w Zamku w Międzyzlesiu, w Ośrodku Szkoleniowym „Camp Radków, w Ośrodku Wypoczynkowym „Modrzewie”, w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym „Regle”, w Hotelu „Lido” Łądek-Zdrój, w Ośrodku Wypoczynkowym PPHU „Marysieńka” Lewin Kłodzki, w ”Harcówce” Harcerska Baza Okręgowa ZHP w Marianówce”, w „Ośrodku Wczasowo-Sanatoryjnym „Willa Alfa” w Kudowie-Zdroju, w Ośrodku Wypoczynkowym „Orion” w Kudowie-Zdrój”, w Willi „Akme” w Stroniu Śląskim stwierdzili nieprawidłowości i uchybienia. Łącznie wydano 12 decyzji merytorycznych, w tym 1 decyzję z rygorem natychmiastowej wykonalności oraz 18 decyzji płatniczych. Nakładano mandaty karne.

Nieprawidłowości i wydane decyzje administracyjne dotyczyły, m.in.: braku aktualnego badania do celów sanitarno-epidemiologicznych pracowników, braku aktualnego pozytywnego wyniku badania wody w zakresie parametrów mikrobiologicznych, braku aktualnego, pozytywnego wyniku badania wyrobu nietrwałego mikrobiologicznie, niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego bloku żywienia oraz niewdrożenia procedur systemu GHP/GMP i HCCP.

W powiecie kłodzkim pracownicy pionu Higieny Dzieci i Młodzieży stwierdzili nieprawidłowości i uchybienia podczas wypoczynków w formie wyjazdowej. Wydano 2 decyzje merytoryczne oraz 2 płatnicze.

Nieprawidłowości dotyczyły doprowadzenia do prawidłowego stanu technicznego, poprzez odnowienie lub wymianę tapczanów oraz wersalek w pokojach. Zakupiono tapczany, wersalki, koce do budynku głównego.

Ponadto, decyzje dotyczyły doprowadzenia do prawidłowego stanu technicznego, poprzez odnowienie ścian i sufitów w pomieszczeniach umywalni, doprowadzenia do prawidłowego stanu technicznego, poprzez odnowienie lub wymianę podłogi w umywalni, doprowadzenia do prawidłowego stanu technicznego, poprzez odnowienie lub wymianę stolarki drzwiowej kabin i stolarkę drzwiową do pomieszczeń technicznych i gospodarczych w umywalni, doprowadzenia do prawidłowego stanu technicznego armatury sanitarnej w umywalni.

W powiecie ząbkowickim w skontrolowanym obiekcie wypoczynku w formie wyjazdowej, pracownik pionu higieny żywności i żywienia stwierdził: w pomieszczeniach kuchni brak wody przy kilku punktach wodnych (umywalkach).

Wydano 1 decyzję merytoryczną oraz 1 płatniczą.

W powiecie jeleniogórskim nieprawidłowości w obszarze działalności pionu HŻ stwierdzono podczas trwania 2 turnusów wypoczynku. Wydano 2 decyzje merytoryczne oraz 2 płatnicze.

- Dom Wczasów Dziecięcych Uroczysko w Piechowicach: niedostateczny stan sanitarno-techniczny pomieszczeń przygotowalni wstępnej, szatani, nieprawidłowości dotyczące warunków przechowywania surowców i produktów,

Nałożono także mandat karny.

- Pokoje gościnne Anna w Miłkowie: niedostateczny stan sanitarno-higieniczny ścian i sufitów w magazynie, brak aktualnego wyniku produktu gotowego.

Wypoczynek w miejscu zamieszkania w większości jest organizowany na bazie obiektów stałych, będących pod nadzorem Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych.

Na kontrolowanym wypoczynku w miejscu zamieszkania nie stwierdzono nieprawidłowości w obszarze działalności pionu HŻ, pracownicy nie nałożyli mandatów karnych i nie wszczęli postępowania administracyjnego na skontrolowanych turnusach tego wypoczynku. Podczas wypoczynku letniego w 2021 r. odnotowano ogółem 26 przypadków zachorowań oraz 17 wypadków i urazów. Wszystkim uczestnikom udzielona została pomoc medyczna.

Na kontrolowanych wypoczynkach prowadzono także działalność oświatowo-zdrowotną. Pozostawiano materiały oświatowo-zdrowotne, dot.: zakażenia SARS-CoV-2, zachorowania

na COVID-19, zagrożeń występujących podczas wypoczynku letniego, zdrowego trybu życia, aktywności fizycznej, bezpiecznej żywności, utrzymania żywności w odpowiedniej temperaturze, salmonelli, profilaktyki zatruc pokarmowych, wszawicy, skutków zdrowotnych związanych z zażywaniem nowych substancji psychoaktywnych, profilaktyki raka piersi i raka szyjki macicy, raka skóry, skutków zdrowotnych związanych z paleniem tytoniu i e-papierosów oraz biernym paleniem, profilaktyki HIV/AIDS, zachorowań na WZW typu A, B, C, zasad higieny (częste mycie rąk), zapobiegania chorobom szerzącym się drogą kropelkową, grypy.

21 WYCHOWANIE ZDROWOTNE I PROMOCJA ZDROWIA

Działania oświatowo-zdrowotne realizowano na terenie województwa dolnośląskiego w oparciu o współczesne koncepcje promocji zdrowia, wytyczne Głównego Inspektoratu Sanitarnego, cele operacyjne Narodowego Programu Zdrowia, oraz własną analizę sytuacji epidemiologicznej naszego regionu i oceny zagrożeń zdrowotnych mieszkańców województwa dolnośląskiego. Zadania profilaktyczne realizowano we współpracy z jednostkami samorządowymi, placówkami nauczania i wychowania, organizacjami pozarządowymi i podmiotami wykonującymi działalność leczniczą. Lokalna społeczność na bieżąco była informowana o działaniach prozdrowotnych na stronach internetowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego. Celem poprawy stanu zdrowotnego, zwiększenia jakości życia oraz kreowania zdrowego stylu życia społeczności naszego regionu realizowano liczne programy.

21.1 DZIAŁANIA PROGRAMOWE I NIEPROGRAMOWE O ZASIĘGU WOJEWÓDZKIM

1. Działania programowe i nieprogramowe o zasięgu wojewódzkim.

Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS

W 2021 roku działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS na terenie województwa dolnośląskiego były realizowane w oparciu o cele i zadania Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV na lata 2017-2021. Podejmowane działania informacyjno-edukacyjne skierowane do społeczności lokalnej. Większość przedsięwzięć na terenie województwa dolnośląskiego takich jak organizacja happeningów, konkursów, punktów informacyjno-konsultacyjnych odwołano z powodu pandemii koronawirusa. Udzielano telefonicznie instruktaży, porad oraz popularyzowano tematykę HIV/AIDS i bezpłatne anonimowe testowanie w kierunku HIV na stronach internetowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. dolnośląskiego oraz w mediach społecznościowych co pozwoliło dotrzeć do użytkowników Internetu uczulając ich na ryzyko związane z aktywnością seksualną. W ramach działań profilaktycznych na terenie województwa organizowano między innymi obchody Światowego Dnia HIV/AIDS, kampanię informacyjną pt. „Czy wiesz że...?” oraz kampanię medialną poświęconą Międzynarodowemu Dniu Zmarłych na AIDS.

Program „Trzymaj formę”

W 2021 r. zakończyła się XV edycja Ogólnopolskiego Programu Edukacyjnego „Trzymaj Formę!” skierowanego do uczniów szkół podstawowych (klasy V – VIII) oraz ich nauczycieli i rodziców. Celem programu była edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Realizacja programu oparta jest na metodzie projektu, dzięki której uczniowie wspólnie z nauczycielami, rodzicami i środowiskiem lokalnym opracowują własne metody propagowania zasad zdrowego stylu życia, zarówno w szkole, jak i w swojej rodzinie i wychodząc do społeczeństwa. Program „Trzymaj formę” współorganizowany jest przez Główny Inspektorat Sanitarny, Polską Federację Producentów Żywności oraz Związek Pracodawców, w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. W ramach projektu prowadzono edukacje w celu kształtowania prozdrowotnych nawyków, dystrybucję materiałów oświatowo - edukacyjnych, narady dla szkolnych koordynatorów programu podczas, których udzielono im instruktażu dot. realizacji programu, punkty informacyjne, pogadanki dla dzieci i młodzieży nt. zdrowego odżywiania i konsekwencji medycznych mogących nieść za sobą złe nawyki żywieniowe. Poprzez udział w programie mieli możliwość zwiększenia wiedzy w zakresie prawidłowo zbilansowanej diety, roli

aktywności fizycznej dla zdrowia człowieka oraz korzystania z informacji zamieszczonych na etykietach produktów spożywczych. W roku szkolnym 2020/2021 w programie wzięło udział 171 szkół, w tym 19 551 uczniów.

Program „Bieg po zdrowie”

W roku szkolnym 2020/2021 przystąpiono do realizacji V edycji programu profilaktyki palenia tytoniu „Bieg po zdrowie” opracowanego przez Główny Inspektorat Sanitarny we współpracy z ekspertami. Program został objęty patronatem Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Rzecznika Praw Dziecka. Grupą docelową programu są uczniowie klas IV (grupa wiekowa 9-10 lat). Głównym celem programu jest opóźnienie jak i również przeciwdziałanie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, uświadomienie atrakcyjności życia wolnego od dymu tytoniowego, poszerzenie wiedzy oraz kompetencji uczniów na temat szkodliwości palenia tytoniu. Podczas zajęć przekazywano dzieciom wiedzę na temat zachowań prozdrowotnych oraz kształtowania odpowiednich umiejętności i postaw przyczyniających się do zdrowego stylu życia, który uważany jest za główny czynnik wpływający na zdrowie. Program został zrealizowany w szkołach podstawowych przez nauczycieli przy wsparciu i pomocy merytorycznej pracowników oświaty zdrowotnej, a jego realizacja była zgodna z organizacją zajęć zaproponowanych przez organizatorów i oparta na ćwiczeniach oraz dyskusjach uczestników aktywizujących edukację. W odniesieniu do poprzedniej IV edycji - Program utrzymał swój zasięg na terenie województwa, jednak na znacznie niższym poziomie niż w edycjach realizowanych przed pandemią koronawirusa. Do programu przystąpiło 97 szkół, 2102 uczniów oraz 1417 rodziców/opiekunów.

Program „ARS, czyli jak dbać o miłość” - profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnienia od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych

W ramach programu zrealizowano w szkołach ponadgimnazjalnych kolejną edycję programu edukacyjnego „ARS, jak dbać o miłość?”, którego celem było dostarczenie uczestnikom programu wiedzy pomocnej w kształtowaniu zdrowego stylu życia, kształtowanie umiejętności, kompetencji i postaw pomocnych w unikaniu używania substancji psychoaktywnych. Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?” na terenie województwa dolnośląskiego jest dobrze postrzegany, zarówno przez koordynatorów szkolnych jak i uczniów i w związku z tym jego realizacja jest kontynuowana w kolejnych latach. Na terenie województwa dolnośląskiego w realizacji VIII edycji programu uczestniczyło 81 szkół. Działaniami programowymi objęto ogółem 4811 uczniów oraz 1364 rodziców.

Program „Wybierz Życie - Pierwszy Krok”

Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok” realizowany we współpracy z Fundacją MSD dla Zdrowia Kobiet. Jest on skierowany do uczniów klas I szkół ponadpodstawowych, rodziców uczniów oraz kadry pedagogicznej. Głównym celem programu jest stworzenie świadomości zagrożenia rakiem szyjki macicy i innych chorób wywoływanych zakażeniem wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) u młodych ludzi. Kształtowanie świadomości na temat zachowań zwiększających ryzyko raka szyjki macicy a także motywowanie kobiet do regularnego poddawania się badaniom profilaktycznym. Biorąc pod uwagę założenia i wynikające z nich cele podjęto w kolejnym roku szkolnym realizację w tym zakresie edukacji, aby skutecznie zmniejszyć wśród tej grupy występowania raka szyjki macicy. Program realizowali szkolni koordynatorzy przy współpracy i wsparciu merytorycznym koordynatorów powiatowych oraz pomocy pielęgniarek szkolnych. W roku szkolnym 2020/2021 program realizowany był w 65 szkołach, zasięgiem objęto 8551 uczniów oraz 2310 rodziców/opiekunów.

Interwencja nieprogramowa „Akcja Zimowa”

W ramach realizacji interwencji nieprogramowej „Akcja zimowa” prowadzono działania informacyjno-edukacyjne ukierunkowane na profilaktykę grypy, rozważne stosowanie antybiotykoterapii – zgodnie z zaleceniami lekarskimi, promowanie zachowań korzystnych dla

zdrowia, w tym przeciwdziałanie używaniu różnych substancji psychoaktywnych, promowanie bezpieczeństwa podczas wypoczynku zimowego. Działania skierowane były do dzieci i młodzieży, rodziców dzieci uczęszczających do żłobków, przedszkoli i szkół różnego poziomu kształcenia, opiekunów i wychowawców; pacjentów korzystających z usług podmiotów leczniczych; klientów biur podróży, petentów Urzędów Miast i Gmin oraz Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych, społeczności lokalnej Dolnego Śląska. Do placówek oświatowo - wychowawczych oraz zorganizowanego wypoczynku zimowego rozprowadzono materiały edukacyjne (film, ulotki, scenariusze zajęć dla młodzieży, rodziców dotyczące szkodliwości środków psychoaktywnych, profilaktyki grypy). Informacje dotyczące profilaktyki grypy zamieszczono na stronach internetowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. Dolnośląskiego oraz w mediach społecznościowych. Łącznie na terenie województwa dolnośląskiego działaniami objęto około 20 000 mieszkańców województwa.

Interwencja nieprogramowa „Akcja Letnia”

Na terenie województwa dolnośląskiego wzorem lat ubiegłych w okresie od czerwca do września 2021 roku została przeprowadzona interwencja pt. „Akcja Letnia”. Celem głównym akcji było zwrócenie uwagi społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży na zagrożenia dla zdrowia występujące szczególnie w okresie wakacji letnich ze szczególnym uwzględnieniem propagowania zachowań mających na celu powstrzymanie rozprzestrzeniania się zakażeń wirusem Covid-19. W działaniach realizowanych przez PSSE województwa dolnośląskiego główną tematyką było propagowanie bezpiecznych oraz higienicznych zachowań oraz nauczenie odpowiedzialnego zachowania się w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia. Równie istotnym celem szczegółowym interwencji było promowanie zdrowego stylu życia podczas wakacji letnich. Do głównych tematów poruszanych podczas akcji zaliczały się:

- zapobieganie rozprzestrzenianiu się wirusa Covid -19 min. po przez promocję szczepień
- bezpieczne zachowanie w górach i nad wodą

- zagrożenia związane z używaniem nowych substancji psychoaktywnych oraz innych używek.

Interwencja zasięgiem swoich działań objęła około 19 300 osób.

Program edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

Ogólnopolski program edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne” został opracowany przez GIS wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dedykowany jest dzieciom w wieku 5-6 lat, które uczęszczają do przedszkoli oraz ich rodziców i opiekunów. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Zajęcia w programie realizowane są poprzez wykorzystanie dedykowanej dzieciom publikacji „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, jak również opracowanego scenariusza zajęć dla nauczycieli, lekcji pokazowej oraz webinarium dla rodziców. Uczestnicy ww. programu zdobędą wiedzę i umiejętności podczas zajęć edukacyjnych będą mogli stosować w codziennym życiu.

Ze względu na rozwój sytuacji epidemiologicznej zakażeń SARS-CoV-2 w części placówek została bardzo ograniczona realizacja działań pilotażowych programu, w porównaniu z przyjętymi założeniami. W roku szkolnym 2020/2021 na terenie województwa dolnośląskiego przystąpiło do realizacji programu przystąpiło 189 przedszkoli. Łącznie działaniami zostało objętych 7816 dzieci oraz 3381 rodziców.

Profilaktyka zażywania nowych substancji psychoaktywnych tzw. „dopalaczy”

W 2021 roku organy PIS prowadziły działania profilaktyczne, oświatowo-informacyjne, promocyjne oraz inne z tej dziedziny podejmowane w związku z prowadzonym nadzorem nad środkami zastępczymi w województwie dolnośląskim. Działania kierowane były głównie do uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, rodziców, opiekunów i nauczycieli oraz za pośrednictwem mediów lokalnych do społeczności lokalnych. Inicjatywy profilaktyczne prowadzone były we wszystkich powiatach województwa dolnośląskiego. Wszystkie działania podejmowane w województwie są raportowane w comiesięcznych sprawozdaniach. Działania profilaktyczne objęły swoim zasięgiem około 30 500 osób.

Kampania informacyjna „Wybieraj bezpieczną żywność”

Celem Kampanii było zwiększenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat roli nauki w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności w UE oraz zachęcenie do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych. Adresatami Kampanii byli rodzice dzieci przedszkolnych, kadra pedagogiczna szkół oraz ogół społeczeństwa.

21.2 DZIAŁANIA O ZASIĘGU REALIZOWANE PRZEZ WYBRANE PSSE

Program „Czyste Powietrze Wokół Nas” (PSSE Bolesławiec, Kłodzko, Lubin, Milicz, Oleśnica, Strzelin, Środa Śląska, Trzebnica, Wołów, Wrocław, Ząbkowice, Złotoryja). Program ten stanowi pierwszy etap nabywania wiedzy na temat szkodliwości dymu tytoniowego. Przedsięwzięcie tego typu przyczynia się znacząco do szerzenia profilaktyki antynikotynowej wśród najmłodszych - dzieci poznają konsekwencję palenia tytoniu, wiedzą o skutkach biernej ekspozycji na dym tytoniowy. Celem programu jest wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przedszkolnych przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz nauka asertywności wśród dzieci – jak powinny się zachować, gdy ktoś przy nich pali lub gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach. Program adresowany jest do najmłodszych, czyli dzieci 5 i 6-letnich, uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. W ramach realizacji programu przeprowadzono zajęcia edukacyjne z dziećmi, a także spotkania z rodzicami, w czasie których przekazywano rodzicom i opiekunom wiedzę na temat zdrowotnych następstw palenia tytoniu ze szczególnym zwróceniem uwagi na skutki biernego palenia dzieci. Przekazano materiały edukacyjne, udzielano wsparcia metodycznego i merytorycznego. Program objął swoim zasięgiem 5564 uczniów.

Program profilaktyki palenia tytoniu „Znajdź właściwe rozwiązanie” (PSSE Góra, Kłodzko). Celem programu było zwiększenie wiedzy w zakresie szkodliwości dymu tytoniowego, kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie własne i swoich bliskich oraz postaw asertywnych związanych z unikaniem czynnego i biernego palenia tytoniu. Adresatami programu byli uczniowie klas V-VIII szkół podstawowych. W ramach realizacji programu przesłano pisma intencyjne zapraszające do kontynuacji realizacji programu. Szkolni koordynatorzy podjęli działania w 2 placówkach oświatowych. Edukacją objęto 819 uczniów.

Program edukacji antytytoniowej „Nie pal przy mnie, proszę” (PSSE Góra, Kłodzko, Oleśnica)

Celem programu było zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie. Adresatami programu byli uczniowie klas I-III szkoły podstawowej oraz rodzice i opiekunowie uczniów. W ramach realizacji programu przesłano pisma intencyjne zapraszające do kontynuacji realizacji programu. Szkolni koordynatorzy podjęli działania w 1 placówce oświatowej. Edukacją objęto 1083 uczniów.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach (PSSE Świdnica) – Jest europejską inicjatywą w zakresie zdrowia publicznego, która ma miejsce w dniu 18 listopada. Jej ideą jest podniesienie świadomości społeczeństwa na temat zagrożenia dla zdrowia publicznego jakim jest oporność na antybiotyki oraz racjonalnego ich stosowania. Celem „Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach” jest wsparcie działań na poziomie krajowym, w celu ograniczenia nadużywania stosowania antybiotyków.

Moje Dziecko Idzie do Szkoły (PSSE Świdnica, Wrocław, Ząbkowice Śl.) – Celem akcji jest ukształtowanie prawidłowych nawyków i umiejętności prozdrowotnych dzieci rozpoczynających naukę szkolną.

„Europejski Dzień Walki z Rakiem Piersi (PSSE Świdnica) – Celem interwencji nieprogramowej jest przypominanie i uświadamianie społeczeństwa, w szczególności kobiet na temat profilaktyki nowotworów piersi oraz zwrócenie ich uwagi na niekwestionowane znaczenie i permanentną potrzebę wykonywania badań przesiewowych.

Interwencja nieprogramowa „Zdrowe ząbki – higiena jamy ustnej” (PSSE Świdnica) - Głównym celem interwencji nieprogramowej jest edukacja zdrowotna dzieci w zakresie profilaktyki higieny jamy ustnej. Interwencja nieprogramowa jest realizowana w placówkach oświatowych, głównie wśród dzieci uczęszczających do przedszkola oraz uczniów z klas nauczania wczesnoszkolnego, ich rodziców, opiekunów i nauczycieli. Interwencja była realizowana przez **19 podmioty**. Działaniami objęto **612 osób**, w tym: dzieci, uczniów, rodziców, opiekunów, nauczycieli.

Interwencja nieprogramowa „Zapobieganie chorobom wywołanym przez kleszcza” (PSSE Świdnica) - Głównym celem interwencji nieprogramowej jest edukacja zdrowotna społeczności lokalnej, w tym dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania chorobom wywołanym przez kleszcza. Interwencja była realizowana przez 28 podmiotów. Działaniami objęto 1434 osoby, w tym: uczniów, rodziców, opiekunów, uczestników wypoczynku letniego, społeczność lokalną.

Profilaktyka wszawicy (PSSE Świdnica) - Podejmowano działania mające na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się wszawicy. W ramach realizacji interwencji nieprogramowej udzielono instruktaży przedstawicielom szkół oraz prowadzono rozdawnictwo materiałów informacyjno-edukacyjnych nadesłanych przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego. Interwencja była realizowana przez 15 podmiotów. Działaniami objęto 812 osób, w tym: uczniów, dzieci, nauczycieli, dyrektorów, rodziców, opiekunów.

3. Działania ukierunkowane na walkę z pandemią zachorowań na Covid-19

W ramach działań ukierunkowanych na walkę z pandemią zachorowań na Covid-19 pion OZiPZ skupił się głównie na realizacji dwóch ogólnopolskich kampanii medialnych. W ramach wsparcia kampanii #SzczepimySię informującej na temat szczepień ochronnych przeciw Covid-19 pracownicy PIS województwa dolnośląskiego podejmowali szereg działań promujących inicjatywę przy użyciu zróżnicowanych kanałów przekazu. Działania te były raportowane w co tygodniowych sprawozdaniach opracowywanych na poziomie wojewódzkim. Drugą ogólnopolską inicjatywą wspieraną przez pion OZiPZ była kampania informacyjna pt. Stop Covid. Ponadto na terenie województwa miało miejsce wiele pomniejszych działań o charakterze lokalnym, dostosowanym do charakterystyki miejsca oraz mieszkańców mających na celu walkę z pandemią wirusa.

W roku 2021 tak samo jak w roku poprzedzającym pracownicy pionu OZiPZ woj. dolnośląskiego byli zaangażowani w pracę przy wywiadach epidemiologicznych oraz obsługę zgłoszeń w systemie SEPIS, wywiady rozszerzone SRWE oraz wiele innych pomniejszych działań wspierających walkę z pandemią koronawirusa.

4. Podsumowanie

W 2021 roku pandemia Covid-19 nadal w sposób istotny wpływała na funkcjonowanie Pionu Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia w województwie dolnośląskim. W zdecydowanej większości programów i interwencji nieprogramowych organizowanych cyklicznie zanotowano widoczne spadki ich zasięgów oddziaływania. Realizacja niektórych interwencji została całkowicie zawieszona (np. Konkurs Wiedzy o Zdrowym Stylu Życia w Programie pt. „Trzymaj Formę”) lub prowadzona jedynie w bardzo ograniczonym zakresie (Światowy Dzień bez Tytoniu, Światowy Dzień Zdrowa itp.). Jednak należy nadmienić, że większość interwencji programowych prowadzonych cyklicznie od lat, również w tych trudnych warunkach została zrealizowana, choćby w ograniczonym zakresie. W ramach działań dostosowanych do aktualnej sytuacji epidemiologicznej, pracownicy Pionu OZiPZ podejmowali się szeregu działań mających na celu walkę z pandemią Covid-19, zarówno w ramach pracy we własnym pionie jak i w przypadku oddelegowania do innych zadań w ramach struktur PIS.

22 DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNO – REPRESYJNA

W 2021 r. służby sanitarne woj. dolnośląskiego dokonały 325 253 kontrole sanitarne nadzorowanych obiektów (w tym 290 275 kontroli w pionie epidemiologii) oraz środków transportu. Wykonano badań 49 677 wybranych elementów środowiska, badań i pomiarów substancji chemicznych w środowisku pracy, a także badań materiału biologicznego pobranego od ludzi. Ogółem pobrano 15 280 próbek. W ramach badań dokonano 313 044 oznaczenia, w tym 202 320 oznaczeń chemicznych, 30 538 fizycznych i 80 186 oznaczeń mikrobiologicznych. W postępowaniu administracyjnym wydano ogółem 35 365 decyzji, w tym 26 144 decyzje merytoryczne I instancji, 9 221 decyzji płatniczych w I instancji, 170 decyzji merytorycznych w II instancji. Wydano 2 879 postanowień. W postępowaniu karno-administracyjnym nałożono 1 788 mandatów na łączną kwotę 378 170 zł. Nałożono 82 kary pieniężne na łączną kwotę 503 950 zł. Sporządzono 23 wnioski o ukaranie za wykroczenia sanitarne. Wydano 70 tytułów wykonawczych.

23 WNIOSKI

1. Cały rok 2021 przebiegał w województwie dolnośląskim pod znakiem epidemii COVID-19, z naprzemiennie występującymi falami wzrostów i spadków liczby zakażeń i zachorowań. W związku z powyższym sytuacja epidemiologiczna wywarła bardzo niekorzystny wpływ na funkcjonowanie województwa dolnośląskiego w wielu wszystkich dziedzinach.
2. Na obszarze województwa zapewniono diagnostykę laboratoryjną w kierunku SARS-CoV-2 z wykorzystaniem testów antygenowych oraz metody RT-PCR.
3. Do sprawowania właściwego nadzoru epidemiologicznego na obszarze województwa w dużym stopniu przyczyniło się wykorzystanie systemów teleinformatycznych oraz działalność tzw. wirtualnej stacji
4. Wprowadzone obostrzenia i ograniczenia administracyjne oraz nasilona kampania profilaktyki zakażeń SARS-CoV-2, spowodowały wyraźne obniżenie zapadalności w szczególności na tzw. choroby brudnych rąk (m. in. zatrucia pokarmowe, WZW typu A, salmonelozę) oraz innych chorób zakaźnych szerzących się poprzez kontakt i drogą powietrzno-kropelkową.
5. Nastąpił spadek liczby zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę - zgłoszono 151 819 przypadków, o 30 712 mniej niż w roku 2020.
6. Stwierdzono ponad 6-krotny spadek liczby zachorowań na krztusiec w porównaniu z rokiem 2020.
7. Odnotowano podobnie jak na obszarze całego kraju, wzrost liczby nowo wykrytych zakażeń HIV, zgłoszono o 99 zakażeń więcej niż w roku poprzednim. Nowo wykryte zakażenia HIV w województwie wyniosły 13,1% wszystkich przypadków odnotowanych na obszarze kraju. Nastąpił również wzrost liczby zgłoszonych zachorowań na AIDS, zgłoszono 11 zachorowań na AIDS - o 8 przypadków więcej niż w 2020 r. Przypadki AIDS w województwie dolnośląskim stanowiły 18,6% ogółu zachorowań zgłoszonych w Polsce.
8. Realizacja Programu Szczepień Ochronnych odbywała się z uwzględnieniem aktualnej sytuacji epidemiologicznej. Zapewniono szeroki dostęp do szczepień populacyjnych przeciwko COVID-19 dla mieszkańców województwa.
9. Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. dolnośląskiego podejmowane w zakresie obszaru nadzorowanego przez pion higieny komunalnej, prowadzone były zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego na rok 2021. Jednak ze względu na ogłoszony w okresie od 20 marca 2020 r. do odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii, w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, znacząca część pracowników pionu higieny komunalnej uczestniczyła w realizacji zadań związanych ze zmniejszeniem ryzyka wystąpienia zachorowań na Covid-19, w tym kontroli przestrzegania przepisów przeciwepidemicznych.
10. Na obszarze województwa dolnośląskiego, według ewidencji, znajduje się ogółem 487 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, dostarczające wodę 2 762 561 mieszkańcom Dolnego Śląska oraz 346 urzędów wodociągowych zarządzanych przez tzw. inne podmioty, zaopatrujące w wodę 20 263 osoby.
11. W roku ubiegłym wydane zostały przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu dwie decyzje udzielające pierwszej zgody na odstąpienie od dopuszczalnych wartości parametrycznych dla metabolitu pestycydu chloridazonu, substancji o nazwie chloridazon-desfenyl oraz w zakresie zawartości sumy pestycydów - dla wodociągu sieciowego Siedlec Trzebnicki oraz wodociągu sieciowego Łozina (w gminie Długołęka), w powiecie wrocławskim.

12. W 2021 r. działalność pionu higieny komunalnej województwa dolnośląskiego nadal była ukierunkowana na zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego ludności przez wzmocnienie nadzoru sanitarnego nad obiektami użyteczności publicznej, jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w kąpieliskach, miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli i w pływalniach.
13. Zarządcy/właściciele skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej wprowadzali wymagane procedury w celu zminimalizowania ryzyka zakażenia COVID -19.
14. W wyniku stwierdzenia nieprawidłowości sanitarnych podczas przeprowadzonych kontroli stanu sanitarnego obiektów oraz kontroli jakości wody, organy PIS wszczywały postępowania administracyjne w celu usunięcia stwierdzonych uchybień.
15. Przedsiębiorcy wodociągowi oraz zarządzający pływalniami przekazywali organom PIS wyniki badań wody wraz ze wskazaniem działań naprawczych w przypadku, gdy woda nie spełniała wymagań określonych w rozporządzeniach. W przypadkach kwestionowania mikrobiologicznej jakości wody, zarządcy podejmowali natychmiastowe
16. Kontrole sanitarne przeprowadzone w solariach wykazały, że w obiektach tych realizowane są obowiązki wynikające z ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium.
17. Stan sanitarny skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej w większości nie budził zastrzeżeń.
18. Narażenie ludności na naturalne źródła promieniowania na terenie Dolnego Śląska jest na bardzo niskim poziomie, nie przekraczającym poziomu tła naturalnego.
19. Narażenie pracowników zatrudnionych w warunkach narażenia na promieniowanie jonizujące jest poniżej wartości dawek granicznych.
20. Nie stwierdzono rażących naruszeń w zakresie przekroczeń dopuszczalnych poziomów natężeń pól elektromagnetycznych w środowisku naturalnym ludności oraz w zakładach pracy.
21. Stan sanitarny zakładów żywnościowo-żywnościowych oraz kosmetycznych systematycznie poprawia się poprzez przeprowadzanie w nich remontów i modernizacji oraz poprzez wdrażanie systemów zapewniających bezpieczeństwo.
22. W celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego żywności, żywienia, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych w dalszym ciągu będzie kontynuowany nadzór sanitarny szczególnie w zakresie:
 - wdrażania i skutecznego stosowania systemów kontroli wewnętrznej w obiektach żywności i żywienia, zwłaszcza systemu HACCP wraz z niezbędną dokumentacją,
 - właściwego stosowania substancji dodatkowych,
 - zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego na całej drodze od surowca do gotowego produktu, co ma szczególne znaczenie w przypadku środków spożywczych łatwo psujących się,
 - prawidłowego znakowania wyrobów, w tym środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, suplementów diety oraz środków spożywczych wzbogaconych witaminami, składnikami mineralnymi lub innymi substancjami,
 - identyfikowalności surowców i półproduktów wykorzystywanych do produkcji wyrobów gotowych ze szczególnym uwzględnieniem oznakowania mięsa i przetworów mięsnych głównie w związku z ryzykiem rozprzestrzeniania się ASF.
 - dalszego nadzoru podmiotów zajmujących się produkcją pierwotną,
 - przestrzegania wymagań dot. materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

23. Ponadto kontynuowane będzie:
 - Wzmoczenie nadzoru sanitarnego w obiektach, w których stwierdzono nieprawidłowy stan sanitarny w 2021 roku.
 - Przeprowadzanie kontroli zgodnie z planem, pomimo utrudnień związanych z nieplanowanymi kontrolami w ramach systemu RASFF, na wnioski przedsiębiorców dot. rejestracji i zatwierdzania zakładów oraz na wnioski konsumentów.
 - Uczestniczenie w szkoleniach organizowanych przede wszystkim przez GIS i prowadzenie szkoleń kaskadowych dla pracowników PSSE w celu zapewnienia właściwego poziomu wiedzy z zakresu bezpieczeństwa żywności.
24. Zasadne jest wprowadzenie do systemu SEPIS modułu dotyczącego „Bezpieczeństwa Żywności”, który pozwoliłby na wykorzystanie go do tworzenia planów kontroli, sporządzania sprawozdań rocznych (m.in. MZ-48, MZ-45) oraz sprawozdania z realizacji planu pobierania próbek.
25. Kontrole warunków środowiska pracy przeprowadzone w nadzorowanych zakładach wykazały uchybienia higieniczno-sanitarne. Do najważniejszych nieprawidłowości w zakresie warunków higieny pracy, należały: stwierdzenie stężeń i natężeń czynników szkodliwych przekraczających normatywy higieniczne na stanowiskach pracy (w 9,85% zakładów będących w ewidencji i w 12,44% zakładów skontrolowanych), brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy (15,19% zakładów skontrolowanych), brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego (9,64% zakładów skontrolowanych), niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń (10,16% zakładów skontrolowanych).
26. Stwierdzono uchybienia (8,53% skontrolowanych podmiotów) w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania w działalności zawodowej substancji i mieszanin chemicznych, w tym produktów biobójczych – brak aktualnego spisu wprowadzanych do obrotu substancji niebezpiecznych, mieszanin niebezpiecznych, substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie, brak lub nieprawidłowe karty charakterystyk niebezpiecznych/stwarzających zagrożenie substancji i mieszanin chemicznych, nieprawidłowe oznakowanie opakowań chemikaliów, brak aktualnego spisu wprowadzanych do obrotu/stosowanych niebezpiecznych/stwarzających zagrożenie substancji i mieszanin chemicznych.
27. W wyniku kontroli przeprowadzonych w 2021 r. stwierdzono, że w obrocie, w związku z epidemią zakażeń wirusem SARS-CoV-2, nastąpił wzrost liczby produktów nieposiadających pozwolenia na obrót. Prawdopodobną przyczyną nieprawidłowości był brak dostatecznej wiedzy (podmiotów odpowiedzialnych) dotyczącej wymagań stawianych produktom biobójczym przed wprowadzeniem ich na rynek.
28. Przeprowadzone kontrole wskazują, że większość pracodawców realizuje prawidłowo obowiązki wynikające z przepisów prawnych w zakresie ochrony zdrowia pracowników narażonych na czynniki rakotwórcze lub mutagenne. Pracownicy są chronieni przed działaniem tych czynników. Najwięcej uchybień dotyczyło spraw związanych z prowadzeniem obowiązującej dokumentacji. Nadal stwierdza się brak rejestrów – w szczególności rejestrów prac oraz pracowników narażonych na działanie ww. czynników, jak również brak poinformowania Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu o ww. czynnikach.
29. W przemyśle, największe zagrożenia zdrowotne w środowisku pracy w województwie dolnośląskim wystąpiły w zakładach zajmujących się górnictwem rud metali, produkcją metali, produkcją metalowych wyrobów gotowych, produkcją wyrobów z pozostałych mineralnych, surowców niemetalicznych produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, budownictwem, produkcją wyrobów z drewna, produkcją maszyn i urządzeń, produkcją pojazdów samochodowych.

30. Dominującym fizycznym czynnikiem szkodliwym w środowisku pracy w województwie dolnośląskim pozostawał w dalszym ciągu ponadnormatywny hałas. Do istotnych czynników należały również pyły, głównie pyły o działaniu zwłókniającym, stwarzające ryzyko pylicy płuc, a także czynniki chemiczne (głównie ołów, arsen, miedź, kadm).
31. Liczba osób pracujących w warunkach szkodliwych, tj. w warunkach, w których stwierdzono stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia przekraczające dopuszczalne normy (NDS i NDN) 21157 osoby, co stanowiło 5,19% osób zatrudnionych w zakładach objętych nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego w 2021 roku. Likwidacja przekroczeń stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, zwłaszcza w przypadku przekroczeń hałasu, jest często niemożliwa ze względów technicznych, w takich przypadkach eliminacja nadmiernego hałasu wymaga od pracodawcy wdrożenia programu działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia na hałas, w tym zaopatrzenia pracowników w odpowiednio dobrane indywidualne ochronniki słuchu oraz ograniczenia czasu ekspozycji na ten czynnik.
32. Zagrożenia zdrowotne w środowisku pracy mają odzwierciedlenie w chorobach zawodowych. W 2021 roku nieznacznie spadła liczba stwierdzonych chorób zawodowych w porównaniu do roku poprzedniego.
33. W 2021 roku choroby zawodowe najczęściej stwierdzane były choroby w następujących rodzajach działalności:
 - Opieka zdrowotna (PKD 86; 44 przypadków chorób zawodowych);
 - Wydobywanie węgla (PKD 05; 41);
 - Edukacja (PKD 85; 30);
 - Uprawy rolne (PKD 01; 15);
 - Gospodarka leśna (PKD 02; 12).
34. W 2021 roku najczęściej stwierdzanymi chorobami zawodowymi były: choroby zakaźne lub pasożytnicze i ich następstwa, pylice płuc, przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego, przewlekłe choroby narządu głosu oraz nowotwory złośliwe.
35. Wśród chorób zakaźnych w stosunku do roku 2021 znacznie wzrosła liczba rozpoznanych przypadków chorób z poz. 26 (16 przypadków w roku 2020 – 77 przypadków w roku 2021), co ma oczywisty związek z trwającą epidemią. COVID-19 wywoływany przez wirusa SARS-CoV-2 jest zdecydowanie najczęściej rozpoznawaną chorobą zawodową spośród chorób zakaźnych i pasożytniczych w woj. dolnośląskim (40 przypadków).
36. W roku 2021 liczba stwierdzonych pylic płuc (poz. 3) dwukrotnie zmalała i wyniosła 58 przypadków (w roku 2021 – 111 przypadków). Pylica płuc spadła na 2 miejsce pod względem najczęściej stwierdzanych chorób zawodowych w woj. dolnośląskim.
37. W 2021 roku o 10 przypadków spadła liczba stwierdzonych przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego (poz. 20).
38. W roku 2021 na podobnym poziomie z kolei utrzymała się liczba stwierdzonych przewlekłych chorób narządu głosu (poz. 15) i wyniosła 30 przypadków.
39. W związku z faktem, iż przy obecnej regulacji prawnej zakazane jest wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu środków zastępczych, a co za tym idzie nie można legalnie prowadzić takiej działalności jako działalności gospodarczej, brak jest zatem możliwości zaplanowania przeprowadzenia kontroli w tym zakresie. Państwowi Inspektorzy Sanitarni woj. dolnośląskiego prowadzą działania kontrolne na podstawie napływających informacji o łamaniu ww. zakazu. Zatem liczba przeprowadzanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. dolnośląskiego kontroli w różnych okresach jest zmienna, co prawda podczas prowadzonych czynności kontrolnych w omawianym okresie nie odnotowano łamania zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych, jednak działania organów ścigania temu przeczą. Liczba otrzymywanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. dolnośląskiego od organów ścigania spraw jednoznacznie wskazuje, iż nadal środki

- zastępcze wprowadzane są do obrotu, tyle że proceder nie ma miejsca w sklepach stacjonarnych, a za pomocą tzw. punktów mobilnych oraz przez Internet.
40. Państwowi Inspektorzy Sanitarni woj. dolnośląskiego prowadzili postępowania administracyjne w sprawie wstrzymania wytwarzania/wprowadzania do obrotu produktów i ich zatrzymania oraz nakazania zaprzestania prowadzenia działalności w pomieszczeniach lub obiektach służących wytwarzaniu lub wprowadzaniu produktów do obrotu na czas niezbędny do usunięcia zagrożenia, nie dłuższy niż 3 miesiące, zgodnie z art. 44c ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomani. Ponadto w ramach prowadzonego postępowania dokonywano szeregu czynności procesowych, a jeżeli podejrzane produkty okazywały się środkami zastępczymi prowadzono kolejne postępowania administracyjne, tj.: w sprawie zakazania wytwarzania/wprowadzania do obrotu produktów i nakazania ich zniszczenia na podstawie art. 44c ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu narkomani; w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych na podstawie art. 52a ustawy o przeciwdziałaniu narkomani ; postępowania w sprawie obciążenia strony kosztami prowadzonego postępowania i badań, w wyniku, których stwierdzono, że badany produkt jest środkiem zastępczym w sprawie obciążenia opłatą za czynności kontrolne z art. 36 ust. 1 ustawy o PIS. Stąd też liczba prowadzonych postępowań administracyjnych w tym zakresie zależna jest od wyników przeprowadzonych kontroli, spraw przekazywanych przez organy ścigania w tym od wyników badań fizykochemicznych podejrzanych produktów.
 41. Analiza zgłoszonych do Państwowych Inspektorów Sanitarnych woj. dolnośląskiego przypadków podejrzeń zatruc pozwala stwierdzić, iż na tle kraju woj. dolnośląskie plasuje się na 7 pozycji ze względu na liczbę zgłoszonych przez podmioty lecznicze pacjentów, u których podejrzewano lub potwierdzono zatrucie środkami zastępczymi.
 42. Liczba zgłaszanych przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi w 2021 roku wyniosła 44 i w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego zanotowano spadek o 4 przypadki.
 43. Na stan bezpieczeństwa sanitarnego regionu istotny wpływ ma sprawowanie zapobiegawczego nadzoru, do zadań którego należy kontrola przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych na poszczególnych etapach realizacji inwestycji. Działania wykonywane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mają charakter profilaktyczny, zmierzający do ochrony zdrowia ludzi przebywających w obszarze i sąsiedztwie planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych.
 44. Z dokonanych kontroli zagospodarowania przestrzennego określonego w projektach miejscowych planów oraz projektach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wynikało, że w większości opracowań (99,0 %) zostały zapewnione warunki ochrony zdrowia ludzi przed wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych.
 45. Z przeprowadzonych ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, dokonanych na podstawie informacji zawartych w kartach informacyjnych o przedsięwzięciu oraz w raportach o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko a także pozyskanych w toku postępowania wyjaśniającego wynikało, że w większości przypadków (95,4 %) negatywny wpływ inwestycji na poszczególne elementy środowiska został ograniczony do poziomu, który nie zagrażał zdrowiu ludzi.
 46. Z dokonanych kontroli rozwiązań technicznych i technologicznych zawartych w dokumentacjach projektowych wynikało, że w większości przypadków (98,3 %) projekty budowlane zostały opracowane z zachowaniem wymagań higienicznych i zdrowotnych.
 47. Ze sprawowanego nadzoru nad warunkami higienicznosanitarnymi w nowo zrealizowanych obiektach przekazywanych do użytkowania wynikało, że w większości

- obiektów budowlanych, zgłaszanych przez inwestorów do odbioru (99,6 %) spełnione były wymagania higieniczne i zdrowotne.
48. Na podstawie przeprowadzonych kontroli przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych na poszczególnych etapach realizacji przedsięwzięć stwierdzono, że działania inwestycyjne wykonywane w 2021 roku na terenie województwa dolnośląskiego nie spowodowały zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi a zatem nie stanowiły zagrożenia dla bezpieczeństwa sanitarnego regionu. Stwierdzono również, że powstaje wiele przedsięwzięć specjalistycznych służących ochronie środowiska związanych z gospodarką odpadami, gospodarką wodną i ściekową, ochroną czystości powietrza z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. W 2021 r. w wielu powiatach zaplanowano budowę wielkopowierzchniowych farm fotowoltaicznych zajmujących teren 200 – 500 ha. Zauważalny jest wzrost dbałości inwestorów o warunki higieniczne i zdrowotne, co przekłada się na poprawę bezpieczeństwa sanitarnego.
 49. W 2021 r. działania Higieny Dzieci i Młodzieży w związku z trwaniem pandemii COVID-19 skierowane były głównie na ograniczanie rozprzestrzeniania się tej choroby. W związku z powyższym wstrzymywano realizowanie kontroli zgodnie z harmonogramem nadzoru nad placówkami oświatowo-wychowawczymi na 2021 r. lub obiekty będące w ewidencji Higieny Dzieci i Młodzieży zaplanowane do kontroli, kontrolowano nie w pełnym zakresie.
 50. W trakcie przeprowadzanych wszystkich kontroli oceniano wdrożenie i przestrzeganie wytycznych przeciwepidemicznych Głównego Inspektora Sanitarnego w zakresie przeciwdziałania rozprzestrzeniania się COVID-19. Podczas tych kontroli szczególną uwagę zwracano na: wprowadzenie i przestrzeganie procedur i zasad funkcjonowania placówek w czasie epidemii w reżimie sanitarnym, zapewnienie środków do dezynfekcji rąk przy wejściach do budynków i w innych miejscach, zapewnienie stałej dostępności do środków higieny osobistej w toaletach (mydła, płynu dezynfekcyjnego, ręczników jednorazowego użytku), usunięcie z pomieszczeń przedmiotów i sprzętu, którego nie można umyć lub wydezynfekować, wietrzenie pomieszczeń, wyznaczenie pomieszczenia w którym można odizolować ucznia w przypadku stwierdzenia objawów chorobowych, monitorowanie codziennych prac porządkowych, ze szczególnym uwzględnieniem utrzymaniem czystości w salach zajęć, pomieszczeń sanitarnohigienicznych, ciągów komunikacyjnych, dezynfekcji powierzchni dotykowych- poręczy, klamek i powierzchni płaskich (blatów, włączników, klawiatur). Na podstawie przeprowadzonych kontroli w tym zakresie można stwierdzić, że placówki zapewniały dobre warunki nauki i pobytu z zachowaniem reżimu sanitarnego. Placówki dostosowały się do wymagań określonych w wytycznych przygotowywanych przez MEN, MZ i GIS.
 51. Prowadzono stały kontakt teleinformatyczny z dyrektorami placówek nauczania i wychowania i organami prowadzącymi w zakresie funkcjonowania tych placówek czasie pandemii oraz w przypadkach zachorowań na COVID-19 pracowników lub uczniów. Na wnioski dyrektorów placówek oświatowych wydawano opinie o czasowym zawieszeniu zajęć w szkołach przedszkolach i żłobkach ze względu na sytuację epidemiologiczną. Na bieżąco informowano placówki oświatowo-wychowawcze i samorządy gmin o wytycznych przeciwepidemicznych Głównego Inspektora Sanitarnego.
 52. Na terenie województwa dolnośląskiego zdecydowana większość skontrolowanych placówek oświatowo-wychowawczych zapewniała dzieciom i młodzieży bezpieczne i higieniczne warunki pobytu. Zarządcy, we współpracy z organem prowadzącym, w miarę możliwości starają się realizować zalecenia i decyzje wydane przez organy PIS.
 53. Należy nadal kontynuować działania zmierzające do poprawy warunków realizacji zajęć wychowania fizycznego. W dalszym ciągu infrastruktura jest niewystarczająca – nie wszystkie szkoły posiadają sale gimnastyczne i boiska, co powoduje konieczność

- organizowania lekcji na korytarzach oraz poza placówką. Nadal istnieje problem niewykorzystywania natrysków po zajęciach wychowania fizycznego na co zwracano uwagę podczas wykonywania czynności kontrolnych. Pomimo posiadania odpowiedniej infrastruktury sanitarno-higienicznej uczniowie sporadycznie korzystają z natrysków. Regularnemu ich wykorzystywaniu nie sprzyjają między innymi: zbyt krótkie przerwy, usytuowanie bloku sportowego w oddzielnym budynku, a co za tym idzie konieczność przechodzenia uczniów do sali gimnastycznej podczas różnych warunków atmosferycznych, brak nawyków higienicznych.
54. Konieczne jest zapewnienie uczniom we wszystkich szkołach możliwości korzystania z gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Występują placówki, w których brak jest odpowiednich gabinetów. Profilaktyczna opieka medyczna nad uczniami sprawowana jest w pomieszczeniach zastępczych takich jak gabinet dyrektora, pedagoga lub w salach dydaktycznych. Konieczne jest również zapewnienie uczniom we wszystkich szkołach dostępu do gabinetów świadczących opiekę stomatologiczną w ramach porozumienia z podmiotem wykonyującym działalność leczniczą udzielającym świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia stomatologicznego dla dzieci.
55. W 2021 roku pandemia Covid-19 nadal w sposób istotny wpływała na funkcjonowanie Pionu Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia w województwie dolnośląskim. W zdecydowanej większości programów i interwencji nieprogramowych organizowanych cyklicznie zanotowano widoczne spadki ich zasięgów oddziaływania. Realizacja niektórych interwencji została całkowicie zawieszona (np. Konkurs Wiedzy o Zdrowym Stylu Życia w Programie pt. „Trzymaj Formę”) lub prowadzona jedynie w bardzo ograniczonym zakresie (Światowy Dzień bez Tytoniu, Światowy Dzień Zdrowa itp.). Jednak należy nadmienić, że większość interwencji programowych prowadzonych cyklicznie od lat, również w tych trudnych warunkach została zrealizowana, choćby w ograniczonym zakresie. W ramach działań dostosowanych do aktualnej sytuacji epidemiologicznej, pracownicy Pionu OZiPZ podejmowali się szeregu działań mających na celu walkę z pandemią Covid-19, zarówno w ramach pracy we własnym pionie jak i w przypadku oddelegowania do innych zadań w ramach struktur PIS.